

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง

เรื่อง

ความสัมพันธ์ของดินเชื้อเพื่อการเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
กับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

ของ

นายทฤทธิ เรืองอินทร์

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับสูง

วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)

เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

(อาจารย์นิตยา สิทธิโชค)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์เสาวรีย์ ทะโพทอง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ศิริจรยา เครือวิริยะพันธ์)

หัวหน้าภาควิชา

(อ.ศ. อมรศรี ตันพิพัฒน์)

รักษาการแทนหัวหน้าภาควิชา

เลข
ท 435๑
Z 531

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิทยุหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

วิทยุพิเศษ

เรื่อง

ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
กับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร อําเภอบางมูนตาก จังหวัดพิจิตร

พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

The Relationship of Credit for Agricultural
from Bank of Agricultural Cooperatives with the Position of Farmer
in Amphur Bangmunnak Changwat Pijit 1986 - 1987

โดย

นายพฤทธิ เรืองอินทร์

T098056

เสนอ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง

เพื่อความสัมพันธ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ.

พ.ศ. ๒๕๓๐

WA356

2530

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน.....98056

วันเดือนปี.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กับฐานะความ
เป็นอยู่ของเกษตรกร อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

โดย : นายพฤทธิ เรืองอินทร์

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

สาขาวิชาเอก : บริหารธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :
(อาจารย์นิเทศา สิทธีโชค)

สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความสำคัญต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก แต่
ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคมากมายที่ทำให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรไม่บรรลุผลตาม
เป้าหมาย หรือมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ เกษตรกรผู้ใช้สินเชื่อเพื่อ
การเกษตรยังประสบปัญหาทางด้านราคาและภัยธรรมชาติ ดังนั้น ความสัมพันธ์
ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ
ศึกษา เพื่อนำเอาผลการศึกษาและปัญหาที่ได้รับไปปรับปรุงสินเชื่อเพื่อการ
เกษตรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ วิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้
สินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกรในท้องที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
ตลอดจนความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ว่ามีมากน้อยแตกต่างกันเพียงใด ทำให้
ทราบผลของสินเชื่อเพื่อการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของ
เกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการใช้สินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทึจการณาจากเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงวงเงินกู้ยืมของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือธกส. ที่เพิ่มขึ้นประกอบด้วยเปอร์เซ็นต์การชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดคสัญญญาที่เพิ่มขึ้นกว่าเดิมสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดความต้องการสินเชื่อเพื่อการเกษตรพบว่า รายได้ต่อปีของเกษตรกรมีอิทธิพลมากที่สุด อธิบายได้ว่า ปริมาณความต้องการสินเชื่อเพื่อการเกษตรจะมากหรือน้อย รายได้ต่อปีของเกษตรกรเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดมากที่สุดคือรายไ้มาก - กู้เงินมาก รายได้น้อย - กู้เงินน้อย

การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีอิทธิพลกับปัจจัยที่บ่งบอกฐานะของเกษตรกร พบว่า สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความสัมพันธ์กับมูลค่าที่ดินมากที่สุดและผลการศึกษาปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ดินในช่วงปี ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐ พบว่าเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จึงแสดงว่าปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ดินของเกษตรกร เกือบทั้งหมดเป็นผลมาจากสินเชื่อเพื่อการเกษตร ส่วนความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยในอันดับต่อมาคือมูลค่าทรัพย์สินการเกษตรและสินเชื่อบุคคลต่อมูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ น้อยที่สุด ย่อมแสดงถึงว่าเกษตรกรได้ใช้สินเชื่อไปในทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของธกส. คือใช้ทางด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่และไม่ได้นำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการเกษตร

การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับรายได้ต่อปีของเกษตรกร พบว่ามีอิทธิพลมากเป็นอันดับที่ ๓ แต่ผลการศึกษปริมาณการเปลี่ยนแปลงรายได้ต่อปีของเกษตรกรในช่วงปี ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐ ปรากฏว่าปริมาณรายได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือปัจจัยภายนอก คือปัญหาฝนทิ้งช่วง ทำให้พืชผลของเกษตรกรเสียหายเป็นตัวกำหนดรายได้ต่อปีของเกษตรกรมากกว่าผลของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ส่วนค่าใช้จ่ายของเกษตรกรไม่เปลี่ยนแปลง คือ สินเชื่อเพื่อการเกษตรไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกร

การศึกษาวเคราะห์ความสัมพันธ์ของปริมาณเงินกู้ค้างชำระกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่าปริมาณเงินกู้ค้างชำระของเกษตรกรเกิดจากอิทธิพลของเงินกู้จากภายนอก เป็นตัวกำหนดอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ถ้าหากเกษตรกรรายใดกู้เงินจากภายนอกก็มีปัญหาในการส่งชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดสัญญาและเป็นปัญหาที่สำคัญของสินเชื่อเพื่อการเกษตรต่อการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น

จากการศึกษาในเรื่องนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อที่จะทำให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีประสิทธิภาพหรือมีความมั่นคงต่อเกษตรกรผู้ใช้ โดยขกส.พึงใช้วิธีสนับสนุนให้เกษตรกรทำงานคานการเกษตรหลายอย่างเพื่อลดความเสี่ยงภัยจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อมิให้เกษตรกรกู้เงินจนเกินความสามารถชำระหนี้และสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ขายงานในทางที่ได้กำไรและมั่นคง ตลอดจนให้คำแนะนำแก่เกษตรกรได้ใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ให้ได้ผลตอบแทนมากที่สุด นอกจากนี้ควรมีการป้องกันมิให้เกษตรกรที่ได้รับสินเชื่อเพื่อการเกษตรก่อนนี้-สินกับบุคคลภายนอก โดยขกส.พึงใช้วิธีป้องกันโดยเรียกเก็บหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินหรือให้จำนองที่ดินเป็นหลักประกันเงินกู้ เป็นต้น

คำนิยม

ปัญหาพิเศษเรื่อง "ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๓๐" เป็นผลสำเร็จขึ้นมาได้ก็โดยได้รับความช่วยเหลือและแนะนำของท่านอาจารย์นิศยา สิทธิโชค ซึ่งได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง และอาจารย์ศิริจรยา เครือวิริยะพันธ์ กรุณาเป็นกรรมการปัญหาพิเศษ

นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจาก คุณสุรัตน์ โชคยะกุล หัวหน้าหน่วยบางมูลนาก และคุณอภิชาติ รักษาสุข ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วย รวมทั้งเจ้าหน้าที่กส.หน่วยบางมูลนากทุกท่าน โดยเฉพาะคุณกนก กนิศศรีบัวเพ็ญ ศิษย์เก่าภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณสหายรักผู้พี่ที่ช่วยอำนวยความสะดวก และช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างมาก และขอขอบพระคุณผู้ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว และไม่ได้อีกแล้ว ณ โอกาสนี้ด้วย

ประโยชน์อันพึงมี ผู้วิจัยขอมอบความคั่นแคบพกาวิ ที่ได้ให้กำลังใจ และช่วยเหลือสนับสนุนแก่ผู้วิจัยเสมอมา

(นายพฤทธิ เรืองอินทร์)

คำนำ

ปัจจุบันนี้ สินเชื่อเพื่อการเกษตรได้เข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลอย่างหนึ่งที่จะใช้แก้ปัญหาความยากจน หรือยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น เพราะในภาวะการมีปัจจุบันเกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศยังประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการขยายกำลังการผลิต เพื่อยกระดับรายได้และฐานะให้สูงขึ้น และประกอบกับพ่อค้านายทุนในท้องถิ่นมีอำนาจทางการเงิน กคช. ีเอาเปรียบโดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงมากจนเกษตรกรได้รับความเดือดร้อน บางคนต้องขายทรัพย์สินทั้งหมดเพื่อหาเงินไปไ้หนี้กลายเป็นคนสิ้นเนื้อประดาตัวไปก็มี รัฐบาลได้เล็งเห็นปัญหาสำคัญนี้และมุ่งที่จะขจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไป ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ธกส. เป็นองค์กรหนึ่งที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานปล่อยสินเชื่อเพื่อการเกษตรในอัตราดอกเบี้ยต่ำโดยมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือเกษตรกรอย่างแท้จริง

การศึกษาความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธกส. กับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาจะทำให้ผู้ที่สนใจได้ทราบถึงความก้าวหน้าและอุปสรรคของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีต่อเกษตรกรในแง่มุมที่สำคัญ ๆ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์สำหรับงานพัฒนาสินเชื่อเพื่อการเกษตรต่อไปในอนาคต

พดทวิ เรืองอินทร์

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง

(๕)

สารบัญภาพ

(๕)

บทที่ ๑ บทนำ

๑

    ความสำคัญของการศึกษา

๑

    ปัญหาในการศึกษา

๑

    วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑

    วิธีการศึกษา

๔

    ขอบเขตของการศึกษา

๖

บทที่ ๒ โครงร่างทางทฤษฎี

๖

    การตรวจเอกสาร

๖

    ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๖

    แนวความคิดและบทความทางทฤษฎี

๕

    พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อเพื่อการเกษตร

๕

        และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของชกส.

๕

    มูลฐานซึ่งช่วยให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความมั่นคง

๑๐

    การแบ่งประเภทของสินเชื่อเพื่อการเกษตร

๑๑

    เงินกู้เพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

๑๓

    การดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตร และ

        สหกรณ์การเกษตรหรือ ชกส.

๑๗

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การให้กู้แก่เกษตรกรรายคน	๑๗
คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเป็นลูกค้า	๑๗
การให้ลูกค้ากู้เงิน	๑๘
การตรวจสอบและแนะนำการใช้เงินกู้	๒๒
การชำระหนี้เงินกู้	๒๒
การให้สินเชื่อเป็นวัตถุประสงค์การเกษตร	๒๓
โครงการพิเศษ	๒๔
บริการส่งเสริมธุรกิจเกษตร	๒๖
บริการเงินฝากของ ชกส.	๒๗
สมมุติฐานของการศึกษา	๒๗
โมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์	๒๗
นิยามศัพท์	๒๒
บทที่ ๓ การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของ ชกส. ในท้องที่อำเภอ	
บางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๓๐	๓๔
สภาพทั่วไปของอำเภอบางมูลนาก	๓๔
จำนวนสมาชิกและสภาพทั่วไปของเกษตรกรรายคน	๔๒
เงินกู้และวัตถุประสงค์ของเงินกู้	๕๔
สาเหตุที่ได้รับเงินกู้ไม่เพียงพอและเงินกู้จากภายนอก	๕๔
อัตราดอกเบี้ยและการชำระเงินกู้	๖๔
การควบคุมและติดตามผล	๖๖

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การประเมินผลทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อ เพื่อการเกษตร	๒๓
หลักการวิเคราะห์การถดถอยและสหสัมพันธ์	๒๓
การประมวลผลการถดถอยและสหสัมพันธ์ด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์	๒๔
การวิเคราะห์โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย	๓๒
ทรัพย์สินของเกษตรกรผู้กู้เงิน	๓๒
ทรัพย์สินการเกษตร	๓๓
ทรัพย์สินอื่น ๆ	๓๓
ที่ดิน	๓๔
รายได้และค่าใช้จ่ายของเกษตรกรผู้กู้เงิน	๓๖
รายได้	๓๖
ค่าใช้จ่าย	๔๐
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๔๓
สภาพทั่วไปของเกษตรกรและเงินกู้	๔๓
สรุปการประเมินผลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร	๔๖
ข้อเสนอแนะ	๔๘
เอกสารอ้างอิง	๕๓

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ก. ตารางผนวก	๘๖
ข. แบบฟอร์มข้อมูล	๑๐๘

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	การกระจายของเกษตรกรลูกค้าจากชกส.ในตำบล ต่าง ๆอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕
๒	จำนวนหมู่บ้านและครัวเรือนเกษตรกรแยกตามตำบล อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๓๐	๓๓
๓	การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๓๐	๓๘
๔	รายได้สุทธิและภาษีเงินได้ของประชากรอำเภอ บางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๓๐	๕๐
๕	การจ่ายเงินกู้จำแนกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ชกส. หน่วยบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕๕
๖	การจ่ายเงินกู้และรับชำระหนี้เงินกู้รวมลูกค้าทั้ง อำเภอ ชกส.หน่วยบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕๘
๗	จำนวนเกษตรกรที่กู้เงินชกส.และจำนวนกลุ่ม อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๓๐	๕๕

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๘	จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางมูลนาก แยกตามอายุ พ.ศ. ๒๕๓๐	๕๖
๙	จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางมูลนาก แยกตามเพศ พ.ศ. ๒๕๓๐	๕๘
๑๐	ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส. บางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๓๐	๕๙
๑๑	จำนวนคนและแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร ที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๓๐	๕๐
๑๒	จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางมูลนาก แยกตามขนาดของฟาร์ม พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕๒
๑๓	การใช้ที่ดินในการ เกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ ของ เกษตรกรผู้รับเงินกู้จาก ชกส.บางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕๓
๑๔	จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางมูลนาก แยกตามขนาดวงเงินกู้ พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕๕
๑๕	จำนวนเงินกู้ของเกษตรกรผู้กู้เงินจาก ชกส.บาง- มูลนากแยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๕๗

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๑๖	วัตถุประสงค์เงินกู้ของเกษตรกรผู้ขอกู้เงินจากชกส. บางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๕๘
๑๗	จำนวนเงินกู้จากภายนอกและจำนวนเงินกู้จากชกส. ของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๖๑
๑๘	จำนวนเงินกู้จากภายนอกหรือหนี้สินสำคัญของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก แยกตามประเภทของแหล่งเงินกู้ พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๖๒
๑๙	เฉลี่ยจำนวนเงินกู้จาก ชกส.และเงินกู้จากภายนอกของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางมูลนาก แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๖๓
๒๐	การชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก แยกตามลักษณะการชำระคืน พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๖๕
๒๑	เฉลี่ยมูลค่าทรัพย์สินการ เกษตรและทรัพย์สินอื่น ๆ ของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๗๕
๒๒	เฉลี่ยมูลค่าที่ดินและจำนวนที่ดินของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐	๗๗

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๓	เฉลี่ยรายได้ของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส. บางมูลนาก แยกตามขนาดของฟาร์ม พ.ศ. ๒๕๓๐	๗๘
๒๔	เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส. บางมูลนาก แยกตามขนาดของฟาร์ม พ.ศ. ๒๕๓๐	๘๑
๒๕	เฉลี่ยรายได้ ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่ขอกู้เงิน จาก ชกส.บางมูลนาก แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐	๘๒

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

แผนที่สังเขปอำเภอบางมูลนากจังหวัดพิจิตร

๓๘

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญของการศึกษา

ความสนใจในปัญหาสินเชื่อของเกษตรกรนั้นมีมานานแล้ว คราวเรือนของเกษตรกรไม่ว่าจะอยู่ภาคไหนของประเทศไทยก็ตามและไม่ว่าจะมีกิจการอะไรจะมีสภาพคล้ายคลึงกัน คือในบางเดือนจะขาดแคลนเงินสดเพราะรายได้น้อยกว่ารายจ่าย สินเชื่อเพื่อการเกษตรเป็นเพียงส่วนหนึ่ง หรือปัจจัยหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อการผลิต หรือจัดสรรทรัพยากรการเกษตร คือ ใช้ทดแทนความต้องการเงิน เพื่อที่จะรักษาสภาพความคล่องตัวของกิจการไม่ให้หยุดชะงักอันจะเป็นสาเหตุทำให้กิจการนั้น ๆ มีประสิทธิภาพในการผลิตไม่เต็มที่ หรือประสบกับการขาดทุน แต่ก็เป็นไปไม่ได้ที่ปัจจัยนี้จะทำให้การพัฒนาการเกษตรของกิจการประสบผล โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ ยังขาดหรือทำงานไม่ได้ผล การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเกษตรจะต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมรวมถึง บัญชี พันธุ์พืชใหม่ น้ำชลประทาน หากเทคโนโลยีเหล่านี้ไม่ครบถ้วนหรือมีการใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรไปในทางที่ไม่ถูกต้อง สินเชื่อเพื่อการเกษตรก็จะไม่ประสบผล นอกจากนั้นปัจจัยภายนอกก็มีส่วนทำให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรไม่ได้ผล เช่น เกิดฝนแล้ง น้ำท่วม โรคและแมลงทำลายพืชผล ราคาผลผลิตตกต่ำ เป็นต้น

สาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุความล้มเหลวของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่พบเห็นได้ทั่วไป แต่ในช่วงเวลาหลัง ๆ นี้ สถาบันการเงินต่าง ๆ ได้พัฒนาวิธีการให้สินเชื่อมากขึ้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์การเกษตรหรือ ธกส. จัดได้ว่าเป็นสถาบันสินเชื่อการเกษตรที่ให้

ความจริงจึงในการค้นหาวิธีที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรให้เป็นผลสำเร็จ ได้มีการจัดให้มีสินเชื่อเพื่อการเกษตรในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร พยายามแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรไม่สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรขนาดเล็กที่มีรายได้น้อยให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้อุดหนุน แม้ว่าหากมองภาพรวม ๆ แล้ว สถาบันสินเชื่อไม่ว่าจะเป็นของรัฐ (ชกส.) และของเอกชน (ธนาคารพาณิชย์) ก็ตามจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าให้สินเชื่อแก่ผู้ที่มีฐานะร่ำรวยหรือเกษตรกรรายใหญ่เป็นสำคัญ แต่ชกส.ได้ประกาศตัวเองอย่างเด่นชัดว่าจะขยายสินเชื่อแก่เกษตรกรรายเล็ก ๆ ให้กว้างขึ้นแม้ว่าตัวเลขรวมจะไม่ได้ถึงความสำเร็จต่อกิจการธนาคาร แต่ชกส.เป็นสถาบันสินเชื่อเดียวที่จะทำได้ ดังนั้น การดำเนินงานตลอดจนถึงผลงานของชกส.จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจต่อการศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง

จังหวัดพิจิตร ปัจจุบันฐานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดนี้ขึ้นอยู่กับ การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จำนวนเนื้อที่ที่ใช้ในการเกษตรประมาณ ๘๐ % ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดนี้ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ การทำนา เกษตรกรส่วนมากมีปัญหาในด้านการตลาดและการผลิตซึ่งลำพังตัวเกษตรกรไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาในด้านเหล่านี้ได้สำเร็จ อีกทั้งวิธีการทำนาของเกษตรกรยังขาดความรู้และความชำนาญให้วิธีการแบบใหม่ และประการสำคัญ คือเกษตรกรในจังหวัดนี้ยังมีปัญหาความยากจน ขาดแคลนเงินทุนที่นำมาใช้จ่ายเพื่อแก้ปัญหาในด้านการผลิต ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน และไม่ใช้สถาบันการเงิน ซึ่งเงินทุนเหล่านี้จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้อุดหนุนจากการประกอบอาชีพของตน (ศาลากลางจังหวัดพิจิตร, ๒๕๒๔ : ๓) จากเหตุผลดังกล่าวมาทั้งหมดนี้จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างมากที่จะได้ทำการศึกษาดังความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตร

จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรในจังหวัดพิจิตร เพื่อจะได้ทราบถึงผลงาน ปัญหา และแนวทางแก้ไขโดยละเอียด และเพื่อประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยต่อไป

ปัญหาในการศึกษา

- ๑. ปัจจุบันสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีส่วนช่วยเหลือเกษตรกรได้มากน้อยเพียงใด
- ๒. สินเชื่อเพื่อถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่หรือไม่
- ๓. สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความสำคัญต่อเกษตรกรในค่านี้น้อยมากที่สุด
- ๔. ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดในช่วงที่ทำการศึกษานี้ เมื่อมีการใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร
- ๕. เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- ๑. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกร
- ๒. เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างความต้องการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของเกษตรกรกับเป้าหมายของชกส.
- ๓. เพื่อศึกษาผลของสินเชื่อเพื่อการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๔. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการชำระคืนเงินกู้และคอกเบี้ย

วิธีการศึกษา

๑. การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Method) โดย
ใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม การ
สอบถามจากพนักงานสินเชื่อชกส. และตัวเกษตรกรเอง นอกจากนี้ยังรวบรวม
จากหนังสือ วารสารและเอกสารของชกส. (รายการขอขึ้นทะเบียนลูกค้าชกส.
บางมุลนาถ) และเอกสารอื่นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ในการ
ศึกษานี้ได้กระทำโดยวิธีการเก็บข้อมูลจาก บัญชีข้อมูลลูกค้ารายคนของชกส.หน่วย
บางมุลนาถ ปรากฏว่าเกษตรกรที่กู้เงินจากชกส. หรือลูกค้าชกส. มีจำนวน
๔,๒๐๑ คน ซึ่งกระจายอยู่ในตำบลต่าง ๆ ๑๑ ตำบล กับ ๑ เขตเทศบาล แล้ว
คัดเลือกโดยวิธีสุ่ม (Random Sampling System) ตามส่วนแห่งความ
หนาแน่นของเกษตรกร (ตารางที่ ๑)

จากนั้นสุ่มเลือกลูกค้าในบัญชีโดยมีหลักในการพิจารณาคือ ต้องมี
ข้อมูลที่สมบูรณ์ดังนี้คือ ที่ดิน รายได้ รายจ่าย ทรัพย์สินการเกษตรและทรัพย์สิน
ที่ไม่ใช่การเกษตร หนี้สินแยกเป็น เงินกู้จากชกส. เงินกู้จากแหล่งอื่นๆ เงินกู้
ชำระแล้วและค้างชำระ (เงินต้น + คอกเบี้ย) ใช้วิธีสุ่มแบบ Simple
Random Sampling (SRS) ชนิด without Replacement
เป็นจำนวนตัวแทนที่จะทำการศึกษา

ตารางที่ ๑ การกระจายของเกษตรกรปลูกข้าวจาก ธกส. ในตำบลต่าง ๆ
อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

ตำบล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวนที่เลือก เป็นตัวแทน (คน)
ในเขตเทศบาล	๓๓	๑.๘๓	๓
หอไกร	๑๙๙	๔.๓๔	๓
บางไผ่	๔๐๒	๘.๕๓	๑๔
เนินมะกอก	๕๑๐	๙.๓๕	๑๕
ภูมิจิตร	๒๒๐	๒.๑๙	๙
ลำประทา	๒๔๐	๕.๓๑	๙
วังกรต	๓๑๖	๖.๕๒	๑๐
วังตำโง	๒๕๒	๖.๐๐	๙
วังตะกู	๔๒๓	๑๑.๑๒	๑๓
ห้วยรวม	๒๙๑	๖.๑๓	๑๑
ห้วยพุก	๔๒๐	๑๐.๐๐	๑๔
วังจิว	๒๕๖	๖.๐๙	๙
ห้วยเขน	๑๕๑	๓.๕๙	๖
สำนักขุนเณร	๔๖๐	๑๐.๙๕	๑๖
รวม	๔,๒๐๑	๑๐๐	๑๕๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรนี้ มุ่ง
ศึกษาเฉพาะการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรแก่เกษตรกรในท้องที่อำเภอบาง-
มูลนาก จังหวัดพิจิตร ระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้างทางทฤษฎี

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารแบ่งออกเป็น ๒ หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

๑. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. แนวความคิดและบทความทางทฤษฎี

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มานัส บุญรัตนไพโรจน์ (๒๕๒๘ : ไม่ระบุหน้า) ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการสินเชื่อเพื่อการปลูกป่าดำน้ำมันในโครงการของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร่วมกับสหกรณ์คูนของสมาชิก อำเภอท่าชะงะ จังหวัดชุมพร ปี ๒๕๒๔ - ๒๕๒๕ ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ปริมาณของความต้องการสินเชื่อของลูกค้าเปลี่ยนแปลงได้มาก ปรากฏว่าพื้นที่เพาะปลูกป่าดำน้ำมันเป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุด

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ และ สมคิด ทักนิภาวิสุทธิ (๒๕๑๔ : ไม่ระบุหน้า) ทำการสำรวจตลาดเงินทุนและสินเชื่อเพื่อการเกษตรในอำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรีในปี ๒๕๑๓ - ๒๕๑๔ พบว่า กสิกรในอำเภอนี้มีหนี้สินเฉลี่ยฟาร์มละ ๕,๑๔๐ บาท เป็นหนี้ที่กู้มาเพื่อสร้างทรัพย์สิน เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น ประจมน้อยละ ๓๔ เป็นหนี้เพื่อใช้จ่ายเสียอย่างอื่นประมาณร้อยละ ๔๑ อัตราดอกเบี้ยสูงสุดคือ เงินกู้จากพ่อค้าร้อยละ ๓๔ บาทต่อปี สำหรับอัตราดอกเบี้ยต่ำสุดเป็นอัตราดอกเบี้ยจากสถาบันการเงินคือร้อยละ ๑๒ ต่อปี

สุรพล วรรณบุตร (๒๕๒๒ : ไม่ระบุหน้า) การศึกษาความเสี่ยง
 ที่มีผลต่อการอ่านวยสินเชื่อเพื่อการเกษตรนั้นพบว่าประกอบด้วย ที่ดิน แรงงาน
 หุ่น การประกอบการ ปัจจัยที่ดินนั้นความเสี่ยงอันเนื่องมาจากที่ดินมีค่อนข้างสูง
 เนื่องจากขอประทานมีน้อย ปัจจัยที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือการผลิต
 แบบดั้งเดิม และมีการกู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนประเภทเครื่องทุ่นแรง
 ฟาร์มเพียง ๔ % เท่านั้น

ไชยเชษฐ อุดลยพิเชษฐ (๒๕๐๘ : ๘๖) ศึกษาการวิเคราะห์
 ผลการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ในท้องที่อำเภอ
 บางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาปรากฏว่า ในแง่การถือครองที่ดิน เกษตรกร
 มีที่ดินเฉลี่ยฟาร์มละ ๔๖.๔๑ ไร่ เป็นที่ดินของตนเอง ๔๒.๒๗ ไร่ และที่ดินเช่า
 ๓.๕๒ ไร่ จำนวนเงินกู้ส่วนใหญ่อยู่ในวงเงิน ๑,๕๐๑ - ๒,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๐๖
 แต่ในปี ๒๕๐๘ นั้นเกษตรกรกู้ในวงเงิน ๒,๕๐๑ - ๓,๐๐๐ บาท สรุปได้ว่ามี
 แนวโน้มสูงขึ้น ในแง่ของทรัพย์สินเมื่อนำทรัพย์สินทั้งหมดมาหักออกด้วยหนี้สินทั้งหมด
 ของเกษตรกรในแต่ละปีแล้วได้ทรัพย์สินเฉลี่ยฟาร์มละ ๖๕,๐๕๒ บาท ในปี ๒๕๐๖
 ส่วนในปี ๒๕๐๘ มี ๙๔,๔๔๑ บาท จะเห็นได้ว่าสินทรัพย์สุทธิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่ง
 แสดงถึงการใช้จ่ายเงินกู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ณรงค์ กุสสลานภาพ (๒๕๒๕ : ไม่ระบุหน้า) ศึกษาความต้องการ
 สินเชื่อเพื่อการเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของสมาชิก
 อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ปีการผลิต ๒๕๒๗ ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่าง
 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณความต้องการสินเชื่อของบุคคล ปรากฏว่ามูลค่าทรัพย์สิน
 ทั้งหมดของบุคคลที่มีความต้องการสินเชื่อและรายจ่ายทั้งหมดของบุคคลที่มีความ
 ต้องการสินเชื่อเป็นปัจจัยที่มีน้อย เมื่อเปรียบเทียบความสำคัญปรากฏว่า รายจ่าย
 ทั้งหมดและรายได้ทั้งหมดมีความสำคัญมากกว่าทรัพย์สินทั้งหมดของบุคคลที่มีความ
 ต้องการสินเชื่อตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวความคิดและบทความทางทฤษฎี

พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสินเชื่อเพื่อการเกษตรและความรู้เกี่ยวกับ
การดำเนินงานของ ธกส.

การใช้สินเชื่อ ได้ช่วยสร้างอุตสาหกรรมและขยายพาณิชย์กรรม
อย่างไพศาล จนกล่าวกันว่าสินเชื่อทำให้มนุษยชาติมั่งคั่งขึ้นยิ่งกว่าเหมืองทองคำ
ทั้งหมดในโลกนี้หลายพันเท่า คาดกันว่าการใช้สินเชื่อในการเกษตรกรรม ก็จะได้
ได้ผลทำนองเดียวกันในอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม หากเกษตรกรใช้สินเชื่อ
ในทางก่อประโยชน์นอกเงยและมั่นคง

อย่างไรก็ตามควรสังเกตในเบื้องต้นว่า เกษตรกรรมมีลักษณะ
แตกต่างจากอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ในอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม
อันก้าวหน้านั้น ประกอบด้วยหน่วยงานขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินงานต่อเนื่องกันเรื่อย
ไป มิได้ขึ้นอยู่กับฤดูกาล เงินทุนที่ใช้ในอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรม หมุนเวียน
กลับคืนมาในระยะเวลาสั้นๆ เพื่อใช้ต่อไปได้ การผลิตอาจถูกปรับให้เหมาะแก่
ความต้องการของตลาดได้รวดเร็วโดยปกติจึงมีกำไรในทางอุตสาหกรรมและ
พาณิชย์กรรม สูงกว่าในทางเกษตรกรรม

ส่วนในเกษตรกรรมนั้น โดยทั่วไปประกอบด้วยหน่วยงานขนาดเล็ก
โดยปกติการผลิตใช้เวลานาน และขึ้นอยู่กับฤดูกาลหรือดินฟ้าอากาศ ทั้งไม่อาจ
เพิ่มหรือลดการผลิตได้อย่างรวดเร็ว งานเกษตรโดยทั่วไปจึงมีส่วนกำไรต่ำและ
เสี่ยงทั้งในเรื่องพิชผลเสียหายกับเรื่องราคาตกต่ำ

เพียงแต่จ้ะให้มีสินเชื่อเพื่อเกษตรกร ไม่หมายความว่าจะทำให้
ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรุ่งเรืองขึ้นได้ในตัวเองโดยทั่วไปจำเป็นต้อง
สอนให้เกษตรกรเข้าใจวิธีใช้สินเชื่อในงานเกษตรอย่างฉลาด ซึ่งยากกว่าใน
ทางอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อที่จะใช้สินเชื่ออย่างฉลาด เกษตรกรจะต้องมีความสามารถ ทั้งในด้านการฟาร์มและในด้านการเงิน ในด้านการฟาร์มนั้นเขาจะต้องคุ้นเคยกับลักษณะดิน ประเภทของพืชผลซึ่งเหมาะแก่ท้องที่ผลที่คาดว่าจะได้ตามปกติ และปัญหาการขายพืชผลในท้องที่ตลอดจนปัจจัยสำคัญประการอื่น ๆ ซึ่งกระทบถึงรายได้สุทธิจากงานเกษตรของตน

ในด้านการเงิน เขาจะต้องมีแผนซึ่งคาดเห็นล่วงหน้าว่า เขาจะกู้ยืมเงินมาสมทบกับทุนของตนเองเพียงใด และจะใช้ลงทุนเพิ่มรายได้ของคนใดอย่างไร

สินเชื่อนั้นควรรับมาแต่เพียงเพื่อความมุ่งหมาย และในจำนวนซึ่งจะยังผลสำเร็จของงานเฉพาะอย่าง ถ้าไม่มีแผนเช่นนี้ หรือไม่มีความสามารถที่จะดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน การให้สินเชื่อนั้นจะเกิดความเสียหายทั้งแก่ผู้กู้ และผู้ให้กู้ (กองฝึกอบรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๒๕ : ๑๒ - ๑๕)

มูลฐานซึ่งช่วยให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความมั่นคง

เป็นที่ทราบกันอยู่ว่า การให้สินเชื่อการเกษตรมีความเสี่ยงแม้ว่าจะได้ระมัดระวังเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจกำจัดความเสี่ยงให้หมดสิ้นไปได้บางครั้งว ดินฟ้าอากาศ หรือศัตรูพืช ทำความเสียหายแก่พืชผล หรือโรคทำความเสียหายแก่ปศุสัตว์ หรือราคาลดลงของผลผลิตการเกษตรตกต่ำลง ทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อยลงกว่าที่คาดไว้ นอกจากนี้ ความป่วยไข้ในครอบครัวของเกษตรกรอาจทำให้ต้องใช้จ่ายมากอย่างฉับพลัน

ดังนั้น ในบางท้องที่ซึ่งเกษตรกรทำการผลิตทางเกษตรเพื่อขาย เมื่อได้มีการขยายงานสินเชื่อเพื่อการเกษตรออกไป จึงปรากฏว่ามีผู้ไม่สนใจ

ค่าบริการสินเชื่อเป็นจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้ เหตุสำคัญก็เนื่องมาจาก เกรงในเรื่อง ความเสี่ยงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการผลิตและราคาไม่แน่นอน ซึ่งจะเป็นเหตุให้ตนเองไม่สามารถชำระหนี้ได้ อย่างไรก็ตาม ในจำนวนเกษตรกร เหล่านั้น อาจมีบางส่วนที่ไม่ต้องการเงินทุนเนื่องจากมีเงินออมของตนเอง เพียงพอที่จะนำมาลงทุนขยายงานเกษตรของตน (กองฝึกอบรม ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๒๕ : ๑๑)

การแบ่งประเภทของสินเชื่อเพื่อการเกษตร

๑. การแบ่งตามระยะเวลา

การแบ่งประเภทของสินเชื่อหรือเงินทุนตามระยะเวลาใช้กัน แพร่หลายมากที่สุด คือแบ่งเป็น

- ก. เงินกู้ระยะสั้น (Short - term)
- ข. เงินกู้ระยะปานกลาง (Intermediate - or Medium term)
- ค. เงินกู้ระยะยาว (Long term)

เงินกู้ระยะสั้น โดยทั่วไปเป็นเงินทุนเพื่อดำเนินงานผลิตทางเกษตร สำหรับฤดูหนึ่ง ๆ (Seasonal farm operation) เช่น ค่าพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงศัตรูพืช ค่าจ้างแรงงาน และการขนส่งเพื่อขาย เป็นต้น กับรวมตลอด ถึงค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตามที่จำเป็นด้วย ทั้งนี้ กำหนดให้ชำระคืนโดยปกติไม่เกินสิบสองเดือน หรือในกรณีพิเศษ เช่น การปลูกอ้อยสำหรับป้อนโรงงานน้ำตาล ไม่เกินสิบแปดเดือน ตามภาวะการดำเนินงานเกษตรที่ใช้เงินกู้นั้น

เงินกู้ระยะปานกลาง โดยทั่วไป เป็นเงินทุนเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน (Working capital assets) เช่น ซื้อสัตว์พาหนะ เครื่องมือขนาดใหญ่ เครื่องสูบน้ำ และเพื่อลงทุนในการเลี้ยงสัตว์ ไก่ เป็ด หรือเลี้ยงปลา

กับลงทุนบุกเบิกหรือจัดทำที่ดินใช้ในการเกษตรได้ (Reclamation of land) ทำคัน คูน้ำ และงานปรับปรุงที่ดินอย่างอื่น ๆ ในลักษณะกึ่งถาวร ตลอดจนสร้างหรือปรับปรุงโรงเรือน เป็นต้น

ทั้งนี้ มีกำหนดให้ชำระคืนเป็นงวด ๆ โดยปกติให้เสร็จภายในสามปี หรือในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษ เช่น เงินกู้เพื่อซื้อเครื่องจักรกล หรือลงทุนจำนวนมาก อาจให้เวลาไม่เกินห้าปี งานเกษตรในปัจจุบันต้องการการลงทุนในระยะเวลายานกลางเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องที่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้วิชาการเกษตรแผนใหม่

เงินกูระยะยาว ได้แก่ เงินกู้เพื่อถอนจำนวนจากเจ้าหน้าที่เดิมซื้อที่ดิน และเพื่อบำรุงที่ดินในลักษณะถาวร เช่น สร้างระบบระบายน้ำอย่างถาวร สร้างถนนเพื่อดำเนินงานในฟาร์มขนาดใหญ่ หรืองานอย่างอื่น ซึ่งให้ประโยชน์ได้ในระยะเวลาหลายปี ตลอดจนเพื่อกิจกรรมพิเศษทางเกษตร (Special Agricultural Activity) เช่น การเลี้ยงโคนม การประมงทะเล หรือสร้างเรือจับปลาทะเล เป็นต้น ทั้งนี้ มีกำหนดให้ชำระคืนเป็นงวด ๆ ในระยะเวลาไม่เกิน ๒๐ ปี

ในการให้เงินกูระยะยาว โดยปกติต้องให้จำนวนที่ดินเป็นประกันเสมอไป จึงเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า "เงินกูจำนวน" หรือ "สินเชื่อจำนวน"

การแบ่งประเภทสินเชื่อออกเป็นระยะสั้น ระยะปานกลาง หรือระยะยาวนั้น แท้จริงก็ถือตามความมุ่งหมายของเงินกู้นั้นเอง นอกจากนั้น ยังเป็นหลักในการกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ไปในตัวด้วย

เงินกูระยะสั้น โดยปกติชำระคืนตัวมันเองจากการดำเนินงานเกษตร ซึ่งใช้เงินกู้นั้น หรือชำระคืนเมื่อขายผลผลิต ซึ่งผลิตด้วยเงินกู้นั้น

ส่วนเงินกู้ระยะปานกลางและระยะยาว โดยปกติเงินจำนวนมาก และเป็นการลงทุนที่ใช้ประโยชน์ได้หลายปี จึงกำหนดให้ชำระคืนเป็นงวด ๆ จากเงินออม (Savings) ของผู้กู้

เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตทางเกษตร (Agricultural production loans)

จะขอชี้แจงความหมายของ "เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตทางเกษตร" เพิ่มเติมไว้ตามสมควร เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตทางเกษตรนั้น เป็นเงินกู้เพื่อใช้ในการเพาะปลูกและชายพืชผล ผสมพันธุ์สัตว์ เลี้ยงสัตว์ ชุนและชายสัตว์ งานปรับปรุงที่ดินซึ่งทำในขนาดเล็กและเพื่อความมุ่งหมายอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหรือการบำรุงหน่วยงานเกษตร

การให้เงินกู้เพื่อการผลิตทางเกษตร มิได้หมายถึงเงินกู้ระยะสั้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานผลิตทางเกษตรในฤดูหนึ่ง ๆ เท่านั้น แต่เป็นการให้เงินกู้เพื่อการลงทุนควบคู่กันไปด้วย เช่น ในการให้เงินกู้แก่ชาวนานั้น หากจะให้แต่เงินกู้ระยะสั้น เช่น ค่าพันธุ์พืช และค่าปุ๋ยในการทำนา แต่ไม่ให้เงินกู้ระยะปานกลาง เช่น เพื่อซื้อควาย ทำคันทนาและคูน้า และซื้อเครื่องสูบน้ำด้วยแล้วจะผลิตข้าวให้ได้ผลดีได้อย่างไร เป็นต้น

ยิ่งกว่านั้น ในการที่เกษตรกรชั้นเล็กจะเพิ่มการผลิตโดยทำงานเกษตรอย่างอื่น นอกจากการทำนาไร่ด้วย เช่น เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ หรือ เลี้ยงปลา ก็ย่อมต้องการเงินกู้ระยะปานกลาง เพื่อลงทุนตามสมควร เช่น สร้างคอกหมูถาวร สร้างอาคารและกรงไก่ หรือซุกบ่อปลา เป็นต้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานในรอบแรกด้วย ส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานในรอบต่อไป จึงเป็นเงินกู้ระยะสั้น ทั้งนี้ เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตทางเกษตร จึงต้องรวมทั้งเงินกู้ระยะสั้นและปานกลาง ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

กล่าวโดยทั่วไป เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตทางเกษตร ซึ่งประกอบด้วยเงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางนั้น เป็นปัจจัยสำคัญมากในการผลิตทางเกษตรเพื่อขาย อย่างไรก็ตาม สินเชื่อระยะยาวก็มีความสำคัญในเกษตรกรรมเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงพึงให้สินเชื่อควบคู่กันไป

๒. การแบ่งประเภทสินเชื่อการเกษตรตามผู้ให้กู้

การแบ่งประเภทสินเชื่อการเกษตรตามผู้ให้กู้ นั้น กล่าวอย่างกว้าง ๆ อาจแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ สินเชื่อจากแหล่งอันเป็นสถาบัน (Institutional sources of credit) และสินเชื่อจากเอกชน หรือแหล่งอันมิใช่สถาบัน (Non-institutional sources of credit) ทั้งนี้ อาจจำแนกรายการย่อยได้ดังต่อไปนี้

ก. สถาบันผู้ให้กู้ (Institutional lenders) ได้แก่

๑. สหกรณ์

๒. องค์กรของรัฐ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง กรมประชาสัมพันธ์ กรมการพัฒนาชุมชน และโรงงานยาสูบ เป็นต้น

๓. ธนาคารกลาง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย

๔. ธนาคารพาณิชย์ของรัฐ เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด

๕. สถาบันสินเชื่อการเกษตรพิเศษ เช่น ชกส.

๖. ธนาคารพาณิชย์ของเอกชน

ข. เอกชนผู้ให้กู้ (non - institutional lenders) ได้แก่

ได้แก่

๑. ญาติ
๒. เจ้าของที่ดิน
๓. เพื่อน
๔. พอลคา
๕. เอกชนอื่น ๆ

๓. การแบ่งประเภทสินเชื่อการเกษตรตามผู้กู้

การแบ่งประเภทของสินเชื่อการเกษตรตามผู้กู้ นั้น อาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. เกษตรกรผู้ผลิตพืชผล (Crop farmers)

ประเภทนี้รวมถึงผู้ผลิตข้าว พืชไร่ และผัก ในรายการนี้อาจจำแนกย่อยเป็นผู้ผลิตข้าวและพืชไร่พวกหนึ่ง กับผู้ผลิตผักอีกพวกหนึ่ง การจำแนกผู้ผลิตผักออกจากผู้ผลิตข้าวและพืชไร่อื่น ๆ นั้น มุ่งหมายถึง กรณีที่ผู้ผลิตผักอย่างเป็นลำเป็นสัน ในกรณีดังกล่าวนี้ย่อมต้องการค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทั้งในการเพาะปลูก เก็บเกี่ยว และขายผักทั้งเป็นการเสี่ยงในการให้สินเชื่อด้วย ฉะนั้น จึงต้องถือว่าการให้สินเชื่อสำหรับการผลิตผักอย่างเป็นลำเป็นสันนั้น เป็นเรื่องพิเศษส่วนหนึ่ง

๒. ชาวสวน (Plantation or Orchard farmers)

ในประเภทนี้รวมถึงชาวสวนยางพารา มะพร้าว และผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมักต้องการเงินกู้ในระยะยาว เพื่อการลงทุนถาวร

๓. เกษตรกรผู้เลี้ยงปศุสัตว์ (Livestock farmers)

การเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงโคนม เป็นกิจกรรมพิเศษทางเกษตร การให้สินเชื่อเพื่องานเช่นนี้ ต้องอาศัยวิธีคำนวณงานด้วยความถนัดเป็นพิเศษ

๔. ชาวประมง (Fishermen) การให้สินเชื่อแก่ชาวประมง เช่น เพื่อการสร้าง หรือซื้อเรือ และอุปกรณ์สำหรับจับปลา-ทะเลนั้นก็เป็นเรื่องพิเศษอีกส่วนหนึ่ง

๕. เกษตรกรซึ่งทำงานหลายอย่าง (General purpose farmers) ประเภทนี้ได้แก่เกษตรกรซึ่งทำงานตั้งแต่สองอย่าง เช่น ผลิตพืชผลและปศุสัตว์ รวมทั้งไก่ เป็ด ตลอดจนเลี้ยงปลา เป็นต้น

๖. สหกรณ์การเกษตร (Farm cooperatives) สินเชื่อซึ่งให้แก่สหกรณ์การเกษตรนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อ

- ก. เป็นทุนดำเนินงาน
- ข. เป็นทุนสำหรับให้เงินกู้แก่เกษตรกรผู้เป็นสมาชิก
- ค. เป็นทุนจัดหาสิ่งของมาจำหน่ายแก่สมาชิก
- ง. เป็นทุนสำหรับรวบรวมผลิตผลจากสมาชิกมาจัดการขายหรือแปรรูปออกขาย
- จ. เป็นทุนอุปกรณ์ เช่น ซื้อที่ดิน สร้าง หรือ ซื้ออาคาร เครื่องจักรและบริภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

(กองฝึกอบรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๒๕ : ๑๔-๓๐)

การดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือธกส.

ธกส. แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. การให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรรายคนและสถาบันเกษตรกร
ในรูปแบบต่าง ๆ คือ เงินสดและวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

๒. การดำเนินธุรกิจการธนาคาร

การให้กู้เงินแก่เกษตรกรรายคน

เกษตรกรผู้จะกู้เงินจากธกส. ได้จะต้องเป็นลูกค้าของธกส. โดย
การขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้า ซึ่งในการขอขึ้นทะเบียนดังกล่าว เกษตรกรไม่ต้อง
เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น เพียงแต่ไปแจ้งความประสงค์ต่อพนักงานสินเชื่อ
ของธกส. ที่สาขาหรือหน่วยอำเภอ ซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่เกษตรกรผู้นั้นอาศัยอยู่

คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเป็นลูกค้า

เกษตรกรผู้ที่จะเข้าเป็นลูกค้าและขอกู้เงินจากธกส. จะต้องมีความ
สมบัติดังนี้

๑. เป็นผู้มีสัญชาติไทย

๒. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๓. เป็นผู้ที่มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ทำการประมง

เลี้ยงไหมและสาวไหม ทำนาเกลือ ปลูกกล้วยไม้หรือไม้ดอก ปลูกไม้สน ปลูก
สวนป่า เลี้ยงผึ้ง เลี้ยงกุ้ง เพาะเห็ด หรือทำอาชีพการเกษตรอื่นตามที่ธนาคาร
กำหนด

๔. มีความชำนาญหรือได้รับการฝึกอบรมในการเกษตรมาแล้ว

พอสมควร

๑๘๐๕๖

๕. มีถิ่นที่อยู่และประกอบการ เกษตรในท้องถิ่นดำเนินงานของ
สาขามาแล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งปี
๖. เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีชื่อเสียงดี ขยันขันแข็งในการ
ประกอบอาชีพและรู้จักประหยัด
๗. ต้องเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดผลผลิตผลการเกษตรเพื่อขายในปีหนึ่ง ๆ
เป็นมูลค่าพอสมควร
๘. ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
๙. ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว
๑๐. ไม่เคยถูกให้ออกจากการ เป็นลูกค้าของธนาคาร

กลุ่มลูกค้า ฆกส.

กลุ่มลูกค้า หมายถึง กลุ่มของเกษตรกรผู้ซึ่งได้ขอขึ้นทะเบียนเป็น
ลูกค้าของธนาคาร โดยลูกค้านั้นตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน รู้จักคุ้นเคย
กัน และฐานการเกษตรของกันและกันเป็นอย่างดี ซึ่งกลุ่มลูกค้ากลุ่มหนึ่ง ๆ
จะต้องมีเกษตรกรจำนวนตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไปสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มกัน โดยมิ
ความประสงค์ที่จะกู้เงินจากธนาคาร เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและค่าลงทุนในการประ-
กอบอาชีพการเกษตร โดยใช้หลักประกันรับรองเป็นลูกหนี้ร่วมกันหรือค้ำประกัน
ซึ่งกันและกัน

ในแต่ละกลุ่มลูกค้าจะคัดเลือกลูกค้าในกลุ่มของตนคนใดคนหนึ่ง
เป็นหัวหน้ากลุ่มลูกค้า ซึ่งผู้ที่จะเป็นหัวหน้ากลุ่มลูกค้า จะต้องเป็นผู้ที่มีความ
รู้ความเข้าใจในกิจการของธนาคาร ยินยอมเสียสละเวลาและอุทิศตนเพื่อเป็น
ผู้ประสานงานระหว่างธนาคารและกลุ่มลูกค้า

การให้ลูกค้าเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยเงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงินกู้เป็น
๔ ประเภท ดังนี้

๑. เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการ เกษตร
  ๒. เงินกู้เพื่อลงทุนในทรัพย์สินการ เกษตร
  ๓. เงินกู้เพื่อรอการขายผลผลิตการ เกษตร
  ๔. เงินกู้เพื่อชำระหนี้สินหรือไถ่ถอนหรือรับ โอนคืนที่ดินการ เกษตร
๑. เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการ เกษตร

ได้แก่ เงินกู้เพื่อเป็นค่าพันธุ์พืช ปุ๋ย ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชหรือ สัตว์ อาหารสัตว์ วัสดุการ เกษตรอย่างอื่น ค่าเครื่องมือการ เกษตร ค่าซ่อมแซม อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการ เกษตร ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซื้อปุ๋ยสัตว์ หรือสัตว์ปีกหรือสัตว์น้ำเพื่อเลี้ยงขาย ค่าจ้างเกี่ยวกับการ เกษตร ค่าใช้จ่ายใน การเตรียมเพื่อขาย แปรรูปผลผลิตการ เกษตรเพื่อขาย ค่าเช่าเกี่ยวกับการ เกษตร เฉพาะที่ต้องชำระด้วยเงินสด ค่าภาษีอากรเกี่ยวกับการ เกษตร ค่าบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ เกษตร และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตามที่จำเป็น เป็นต้น

เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการ เกษตรอาจเรียกอีก อย่างหนึ่งว่า "เงินกู้ระยะสั้น" แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้คือ

ก. เงินกู้ระยะสั้นเพื่อผลผลิตหลัก ได้แก่ เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการผลิตการ เกษตรอย่างเดี่ยวหรือหลายอย่าง ซึ่งลูกค้าในกลุ่มลูกค้าเดียวกันทุกคนหรือเป็นส่วนใหญ่ทำการผลิต โดยลงมือทำพร้อมกัน เก็บเกี่ยวในเวลาใกล้เคียงกัน ขายในเวลาใกล้เคียงกันและสามารถส่งชำระคืนเงินกู้ ให้เสร็จสิ้นในเวลาเดียวกันได้

ข. เงินระยะสั้นเพื่อการอื่น ได้แก่ เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานการผลิตการเกษตรอย่างเดี่ยวหรือหลายอย่าง ซึ่งลูกค้าในกลุ่ม ลูกค้าเดียวกันเพียงบางคนหรือเป็นส่วนน้อยเท่านั้นทำการผลิต และไม่จำเป็นต้อง ลงมือทำพร้อมกัน หรือเกี่ยวเกี่ยวในเวลาใกล้เคียงกัน หรือขายในเวลาใกล้เคียงกัน รวมทั้งไม่จำเป็นต้องส่งชำระคืนเงินกู้ให้เสร็จสิ้นในเวลาเดียวกันด้วย

๒. เงินกู้เพื่อลงทุนในทรัพย์สินการเกษตร

แบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้คือ

ก. เงินระยะปานกลาง ได้แก่ เงินกู้เพื่อการบุกเบิกหรือซื้อ ที่ดินการเกษตร สร้างหรือปรับปรุงแหล่งน้ำ คันคูน้ำ ประตูกักน้ำ และงานปรับปรุงที่ดินอย่างอื่น ทำสวนวางรูปประกอบการเกษตรขึ้นใหม่เพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น ซื้อสัตว์ใช้งาน ซื้อหรือสร้างหรือปรับปรุงเครื่องมือขนาดใหญ่ เครื่องสูบน้ำ เครื่องจักรกล อุปกรณ์การขนส่งและอุปกรณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับการเกษตร ลงทุนในการเลี้ยงปลุสัตว์ สัตว์ปีก หรือสัตว์น้ำ เป็นต้น

ข. เงินระยะยาวเพื่อการเกษตร ได้แก่ เงินกู้เพื่อการปรับปรุงทรัพยากรการเกษตรซึ่งต้องใช้เวลาอันกว่าจะได้ผลคุ้มค่าการลงทุน เช่น การปรับปรุงที่ดินเพื่อการผลิตการเกษตร การปรับระดับพื้นที่ดิน การทำรั้ว การสร้างหรือปรับปรุงแหล่งน้ำ บ่อน้ำ การจัดให้มีเครื่องสูบน้ำ การจัดระบบส่งน้ำ การระบายน้ำ ตลอดจนคันคูน้ำ ประตูกักน้ำ การผลิตการเกษตรซึ่งใช้ระยะเวลากว่า ๓ ปีจึงจะได้ผลคุ้มค่าการลงทุน เช่น การทำสวนไม้ยืนต้น การเลี้ยงไหมและสาวไหม การเพาะเลี้ยงกุ้งหรือสัตว์น้ำอื่น ๆ การเลี้ยงสัตว์ การวางรูปประกอบการเกษตรขึ้นใหม่เพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น การซื้อ การสร้าง หรือการปรับปรุงสินทรัพย์ประจำ สำหรับการเก็บรักษา การแปรรูปการขาย หรือการขนส่งผลิตผลการเกษตรซึ่งผู้

ผลิตขึ้น การซื้อการสร้างหรือการปรับปรุงสินทรัพย์ประจำสำหรับการผลิตวัสดุ หรือบริการการเกษตรเพื่อประกอบการเกษตรของผู้กู้ การซื้อที่ดินการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อมีรายได้เพียงพอแก่การครองชีพของครัวเรือนตามมาตราอันสมควร หรือเพื่อเพียงพอแก่การดำเนินโครงการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการจัดจ้างของอสังหาริมทรัพย์

๓. เงินกู้เพื่อรอกการขายผลิตผลการเกษตร

ได้แก่ เงินกู้ซึ่งผู้กู้ใช้ผลิตผลการเกษตรเป็นประกันการชำระคืนเงินกู้ ทั้งนี้เพื่อผู้กู้สามารถรอขายผลิตผลให้ไ้ราคาดีขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องขายผลิตผลในเวลาที่ยากและราคาต่ำมาก

๔. เงินกู้เพื่อชำระหนี้สินหรือไ้ถอนหรือรับโอนคืนที่ดินการเกษตร

แบ่งได้เป็น ๕ ประเภท ดังนี้คือ

ก. เงินกู้ระยะปานกลาง ได้แก่ เงินกู้เพื่อชำระหนี้สินเดิมเกี่ยวกับการเกษตรก่อนเป็นลูกค้ำธนาคาร

ข. เงินกู้ระยะปานกลางพิเศษประเภท ๑ ได้แก่ เงินกู้ซึ่งลูกค้ำผู้ได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเนื่องจากภัยธรรมชาติหรือภัยพิบัติของกู้เพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่เดิมแก่ธนาคารหรือบุคคลภายนอกอื่นเนื่องจากภัยธรรมชาติและภัยพิบัติ และเพื่อปรับปรุงการประกอบการเกษตรของคนในทางที่จะได้ผลดีขึ้น

ค. เงินกู้ระยะปานกลางพิเศษประเภท ๒ ได้แก่ เงินกู้ซึ่งลูกค้ำคนหนึ่งหรือหลายคนขอจากธนาคารเพื่อชำระหนี้เงินกู้ให้แก่ธนาคารแทนผู้กู้เดิมซึ่งตาย วิกลจริต ไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และไม่มีใคร

รู้แน่ว่าเป็นค้าย่อยคืออย่างไร หรือมีเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่อาจประกอบอาชีพได้

ง. เงินกู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิม ได้แก่ เงินกู้เพื่อชำระหนี้สินเดิม และหรือเพื่อไถ่ถอนหรือรับโอนคืนที่ดินการ เกษตรซึ่งเดิมเป็นของตนเองหรือเป็นของบิดาหรือมารดาของตน ตลอดจนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานเกษตรในฤดูแรก การลงทุนในสหกรณ์การเกษตรที่จำเป็น และค่าใช้จ่ายอื่นจำเป็นเกี่ยวกับการจัดจ้างของอสังหาริมทรัพย์แก่ธนาคารควบไปด้วย

จ. เงินกู้ระยะยาวพิเศษ ได้แก่ เงินกู้ซึ่งลูกค้านั่งหรือหลายคนขอกู้จากธนาคารเพื่อชำระหนี้เงินกู้ให้แก่ธนาคาร แทนผู้กู้เดิมซึ่งตายหรือมีเหตุอื่นที่ทำให้ไม่อาจดำเนินการตามโครงการหรือแผนงานได้

การตรวจสอบและการแนะนำการใช้เงินกู้

การให้กู้เงินของชกส. เป็นการให้กู้เงินแบบกำกับและแนะนำ (SUPERVISED CREDIT) ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ลูกค้านำเงินกู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยพนักงาน ชกส. จะออกไปตรวจสอบควบคุมการใช้เงินกู้ของลูกค้านำไปเป็นไปตามแผนงาน ในกรณีที่ลูกค้านำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ พนักงาน ชกส. ก็จะให้คำแนะนำแก้ไขต่อไป

การชำระหนี้เงินกู้

ทุกคราวที่ลูกค้าผู้ขายผลิตผล ควรจะแบ่งเงินที่ได้มาชำระหนี้เงินกู้บ้าง แม้จะยังไม่ถึงกำหนดชำระหนี้ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อจะได้ลดจำนวนดอกเบี้ยลง

ในการชำระหนี้ ผู้กู้จะต้องนำเงินมาชำระหนี้ที่สำนักงานสาขาของชกส. โดยตรง หรือถ้าหากที่หน่วยชกส. ประจำอำเภอไม่ให้บริการรับชำระหนี้

ทางไปรษณีย์หรือผ่านสาขาของธนาคารพาณิชย์ ลูกค้าผู้กู้ก็สามารถส่งเงินด้วยวิธีดังกล่าวได้ โดยติดต่อกับพนักงานสินเชื่อประจำหน่วยอำเภอนั้น

ลูกค้าที่กู้เงิน จากชกส. ไปแล้วไม่ว่าจะเป็นเงินกู้ประเภทใด เมื่อประสบภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติ อย่างร้ายแรง หรือมีเหตุจำเป็นอื่น ๆ จนไม่อาจชำระหนี้คืนได้ตามกำหนด จะต้องรีบแจ้งให้ชกส. ทราบเพื่อพนักงานสินเชื่อจะได้ออกไปตรวจสอบว่าเกิดเหตุตามที่ลูกค้าแจ้งไว้หรือไม่ หากเห็นว่าเป็นเหตุจำเป็นสุดวิสัยจริง ๆ ชกส. จะผ่อนเวลาการชำระหนี้ให้ โดยการผ่อนเวลาคคราวหนึ่ง ๆ จะไม่เกิน ๑๒ เดือน ผ่อนได้ไม่เกิน ๑ ครั้ง สำหรับเงินกู้ระยะสั้นหรือเงินกู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตการเกษตร แต่สำหรับเงินกู้ระยะยาวจะผ่อนเวลาการชำระหนี้ให้ไม่เกิน ๕ ครั้ง

สำหรับเงินกู้ระยะปานกลางหรือเงินกู้ระยะยาว ซึ่งจะต้องชำระเป็นงวด ๆ ถ้าหากมีเหตุผลจำเป็นไม่สามารถชำระคืนได้ตามงวดที่กำหนด ชกส. อาจจะอนุมัติให้ยัดชำระเงินรายงวดไปชำระในงวดถัดไปก็ได้

"ภัยธรรมชาติ" หมายถึง ภัยอันเกิดจากการแปรปรวนของธรรมชาติ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อการผลิตอย่างร้ายแรง เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บ ศัตรูและโรคพืชระบาด เป็นต้น

"ภัยพิบัติ" หมายถึง ภัยที่ไม่สามารถป้องกันได้ เช่น ไฟไหม้ โจรผู้ร้ายจับปล้น หรือมีผู้ทำร้ายลูกค้าผู้กู้หรือคนในครัวเรือนผู้กู้จนเป็นเหตุให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นจำนวนมาก

การให้สินเชื่อเป็นวัตถุประสงค์การผลิตการเกษตร

ชกส. ได้เริ่มดำเนินงานสินเชื่อในรูปแบบวัตถุประสงค์การผลิตการเกษตรมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ เพื่อให้เกษตรกรลูกค้าได้จัดซื้ออุปกรณ์การเกษตรที่มีคุณภาพดี

ในราคาต่ำกว่าราคาตลาดท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและสนับสนุนการผลิตได้ผลดี รวมทั้งการเพิ่มผลผลิตและรายได้แก่ตัวเกษตรกรเอง ในที่สุด

ในปัจจุบัน ธกส. ใ้ค้ค่าเป็นงานตามนโยบายให้สินเชื่อเป็นวัตถุประสงค์อุปการะเกษตรกร โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรให้ลูกค้า ๗ ลักษณะด้วยกัน คือ การจัดหาจากร้านค้าท้องถิ่น การจัดหาจากบริษัทผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายโดยตรง และการจัดหาโดยวิธีเปิดประมูลนานาชาติภายใต้เงื่อนไขของโครงการเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อคัดคนกลางออกไปให้มากที่สุด ส่วนการจัดหาในท้องถิ่น ธกส. จะดำเนินการเฉพาะในกรณีที่มีวัสดุอุปกรณ์การเกษตรประเภทนั้น ๆ ธกส. มิได้จัดหาไว้ในส่วนกลางเท่านั้น

เพื่อให้การดำเนินงานจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรจากบริษัทฯ ในส่วนกลางเป็นไปอย่างรัดกุม ธกส. ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เพื่อรับขึ้นทะเบียนเป็นผู้จัดจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรและบริการแก่เกษตรกรลูกค้า หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีสาระสำคัญ เช่น ต้องเป็นผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายในประเทศหรือต่างประเทศโดยตรง มีฐานะมั่นคง สินค้าที่จำหน่ายมีคุณภาพมาตรฐานเชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับในท้องตลาดทั่วไปอยู่แล้ว ราคาไม่สูงกว่าราคาขายส่ง เป็นต้น

โครงการพิเศษ

จากประสบการณ์เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนแก่เกษตรกรของธกส. พบว่าปัจจัยทางการเงินเพียงอย่างเดียวไม่อาจช่วยให้เกษตรกรพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมของตนได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ทางด้านวิชาการ เกษตรที่ถูกต้อง ขาดเทคโนโลยีทางการผลิต ขาดปัจจัย

พื้นฐานต่าง ๆ ซึ่งจะมาช่วยเสริมและที่สำคัญ เกษตรกรมักจะประสบปัญหาในเรื่องการตลาดอยู่เป็นประจำ

เพื่อที่จะช่วยให้เกษตรกรได้มีโอกาสพัฒนาอาชีพของคนให้ครบวงจรยิ่งขึ้น ธกส. จึงพยายามที่จะหาช่องทางส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรโดยมีส่วนร่วมราชการต่าง ๆ เข้ามาให้บริการเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตในค้ำอื่น ๆ ทั้งนี้ด้วยวิธีการจัดทำเป็นโครงการพัฒนาการเกษตร ร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการผลิตและการตลาดรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็น นอกจากนั้น การจัดทำโครงการในลักษณะดังกล่าว ยังมีส่วนช่วยให้ ธกส. ไม่ต้องคำนึงถึงหลักประกันเงินทุนอย่างเคร่งครัด ทำให้เกษตรกรขนาดเล็กที่ยากจนมีโอกาสที่จะเข้ามาใช้บริการ เงินกู้ระยะยาวตามโครงการซึ่งมีวงเงินทุนสูงและมีระยะเวลาชำระคืนยาวนานได้อีกด้วย การให้เงินในลักษณะของโครงการสมบูรณ์แบบนี้ ถือได้ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการเกษตรอย่างแท้จริง

ธกส. ได้เริ่มดำเนินงานตามโครงการพิเศษดังกล่าว ตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ เป็นต้นมา โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรหลายหน่วยงาน และได้ร่วมกันจัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรในลักษณะสมบูรณ์แบบขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยอาจแยกเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

๑. โครงการเกี่ยวกับพืชไร่และจัดรูปที่ดิน
๒. โครงการเกี่ยวกับปศุสัตว์
๓. โครงการเกี่ยวกับการปลูกไม้ยืนต้น
๔. โครงการเกี่ยวกับการประมงและเลี้ยงสัตว์น้ำ

โครงการพิเศษเหล่านี้ ชกส. จะเข้าไปสนับสนุนทางการเงินทุน ให้แก่เกษตรกรโดยมีส่วนร่วมราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ หน่วยงาน ระดมทั้งนักวิชาการและเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีทางการผลิต แขนใหม่เข้าไปให้บริการแก่เกษตรกรในโครงการ มีการฝึกอบรม การวิจัย และการประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลประโยชน์ สูงสุดจากการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างชกส. กับหน่วยงานราชการ ต่าง ๆ เหล่านี้

นอกจากนี้ ชกส. ยังได้ก้าวเข้าไปประสานงานกับภาคเอกชนเพื่อ หาหนทางเกี่ยวกับธุรกิจการตลาดที่มีประสิทธิภาพให้แก่เกษตรกรลูกค้าของธนาคาร อีกด้วย

บริการส่งเสริมธุรกิจเกษตร

โดยเหตุที่เกษตรกรลูกค้าประสบปัญหาในการขายผลิตผล เนื่องจากไม่มีประสบการณ์และความรู้ในด้านการตลาดอย่างพอเพียง ทำให้เสียเปรียบ พ่อค้าคนกลางในด้านการหาตลาดจำหน่าย การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์กำหนด ขนาด ชนิด คุณภาพและการชั่งตวงวัด ซึ่งเป็นผลกระทบต่อการขายผลิตผลตลอด มา บางครั้งแทนที่จะขายได้ราคาดีกลับจำต้องรับจ่ายในเมื่อมีราคาต่ำ ทั้งนี้ เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินทองเป็นการริบควน ประกอบกับไม่มี ยุ้งฉางสำหรับเก็บที่ผลิตไว้รอจำหน่ายในเมื่อราคาสูงขึ้น ผลที่ได้รับก็คือเกษตรกร ลูกค้าได้รับความเดือดร้อนเพราะขายผลิตผลไม่ได้ หรือขายไปก็ไม่ได้อะไรคืนมี แต่นับวันจะยากจนลง

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ชกส. จึงได้ริเริ่มโครงการส่งเสริม ธุรกิจการเกษตรขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ โดยจัดตั้งเป็นสายงานธุรกิจเกษตร ให้ทำ หน้าที่เป็นสื่อกลางสำหรับเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างเกษตรกรลูกค้าผู้ผลิตกับ

หน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์เกษตร ชุมกิจตั้งกล่าวนั้น
 กลุ่มถึง การติดต่อบริษัท จัดหาตลาดแหล่งรับซื้อที่เหมาะสม อำนวยความ
 สะดวกในด้านบริการขนส่ง การชั่งน้ำหนัก และเงินค่าใช้จ่ายบางส่วน ตลอดจน
 จนหาทางส่งเสริมเกษตรกรในด้านการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผล
 ผลิต และรวบรวมผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรถูกค่าให้เป็นกลุ่มก้อน เพื่อให้มีอำนาจต่อ
 รองราคาในการซื้อขายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้มีทางเลือกในการขาย
 ได้กว้างขวางขึ้น และมีโอกาสขายผลิตภัณฑ์ได้ในราคาที่เป็นธรรมมากขึ้นกว่าเดิม

บริการเงินฝากของ ธกส.

หน้าที่โดยตรงของธกส. นอกเหนือไปจากการให้กู้เงินแก่เกษตรกร
 และสถาบันเกษตรกรแล้ว ธกส. มีบริการรับฝากเงินเช่นเดียวกับธนาคารแห่งอื่นๆ
 อีกด้วย

บริการเงินฝากของ ธกส. มีอยู่ ๒ ประเภท คือ

๑. เงินฝากออมทรัพย์
๒. เงินฝากประจำ

บริการเงินฝากของธกส. ทั้ง ๒ ประเภทนี้ ผู้ที่ฝากเงินไว้จะได้
 ดอกเบี้ยตอบแทนในอัตราเดียวกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจากธนาคารแห่งอื่น ๆ
 และที่สำคัญก็คือ ผู้ที่นำเงินมาฝากไว้กับ ธกส. จะเป็นผู้มีส่วนให้ความช่วยเหลือ
 เกษตรกร ประชาชนส่วนใหญ่ที่ทุกข์ยากแสนเข็ญของแผ่นดิน

(ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ๒๕๒๔ : ๑๔ - ๓๐)

สมมุติฐานของการศึกษา

การอ่านวยสินเชื่อเพื่อการเกษตรนั้น เมื่อสถาบันการเงินจ่ายเงินกู้แก่เกษตรกรไปก็มีความเชื่อว่า จะได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยและได้รับเงินต้นคืนเมื่อถึงเวลา นั่นก็หมายความว่า สินเชื่อเพื่อการเกษตรนั้นจะต้องถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จากการศึกษาและวิเคราะห์โดยมีสมมุติฐาน ก็คือ เชื่อว่าสินเชื่อเพื่อการเกษตรจะมีผลทำให้รายได้หรือทรัพย์สินต่างๆ ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น คือ มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

โมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์

วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มุ่งที่จะวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวแปรตัวหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ตัวแปรตาม (Dependent Variable) โดยอาศัยค่าของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเรียกว่า ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ให้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ซึ่งถ้าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เราต้องการศึกษามีเพียงตัวเดียวเท่านั้น การวิเคราะห์จะวิเคราะห์โดยวิธีการที่เรียกว่า Simple Regression แต่ในบางกรณีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เราต้องการศึกษาอาจมีตั้งแต่สองตัวขึ้นไป จะวิเคราะห์โดยวิธีการที่เรียกว่า Multiple Regression (สุทธิชัย, ๒๕๒๖ : ๓๒๘)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการที่เรียกว่า Simple Regression

การวิเคราะห์ดูว่าจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ระหว่างสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร โดยแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์มากน้อยแตกต่างกันเพียงใด

อาจเขียนความสัมพันธ์อยู่ในรูปสมการได้ดังนี้

$$Y_i = f(x)$$

กำหนดให้ (หน่วย : บาท)

$$Y_i = \text{ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดฐานะของเกษตรกร,} \\ \text{โดยที่ } i = ๑, ๒, ๓, ๔, ๕$$

๑. มูลค่าที่ดินปี ๒๕๓๐
๒. รายได้ต่อปีในปี ๒๕๓๐
๓. ค่าใช้จ่ายต่อปีในปี ๒๕๓๐
๔. มูลค่าทรัพย์สินการเกษตรปี ๒๕๓๐
๕. มูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ ปี ๒๕๓๐

$$x = \text{ปริมาณเงินเชื่อเพื่อการเกษตรที่กู้จากรกส.} \\ \text{ในปี ๒๕๒๕}$$

ตัวแบบ Simple Regression มีลักษณะดังนี้

$$Y_i = a + bx + E, E = \text{ค่าความคลาดเคลื่อน}$$

ตัวแปรในโมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์ Simple Regression

มี ๒ ประเภท คือ

๑. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) (Y) ได้แก่ ปัจจัยต่าง ๆ ที่บอกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร ได้แก่

- ๑.๑ มูลค่าที่ดิน หมายถึง พื้นที่ทำการเกษตรรวมทั้งพื้นที่ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยของเกษตรกรคิดเป็นมูลค่ารวมมีหน่วยเป็นบาท โดยทั่วไปแล้วสภาพพื้นที่ทำการเกษตรจะแตกต่างกันตามสภาพภูมิประเทศและการทำประโยชน์ในพื้นที่นั้น ๆ ทำให้พื้นที่ที่มีขนาดเท่ากัน แต่ต่างสถานที่ที่มีมูลค่าอาจไม่เท่ากัน

๑.๒ รายได้ต่อปี หมายถึง รายได้ทั้งหมดจากการเกษตร และรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตรเฉลี่ยต่อปี

๑.๓ ค่าใช้จ่ายต่อปี หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการผลิตทางการเกษตรและค่าใช้จ่ายในการครองชีพทั้งหมดเฉลี่ยต่อปี

๑.๔ มูลค่าทรัพย์สินการเกษตร หมายถึง ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น เครื่องมือ และเครื่องจักรกลการเกษตร บัญชีงาน สัตว์เลี้ยงชาย และเลี้ยงเพื่อบริโภค ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น โดยการใช้ราคาเป็นมูลค่า

๑.๕ มูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ หมายถึง ทรัพย์สินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น ที่อยู่อาศัย วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น รถยนต์ มอเตอร์ไซค์ รถจักรยาน และเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันต่าง ๆ เป็นต้น ที่ราคาเป็นมูลค่ารวมทั้งหมด

๒. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) (x) ได้แก่ ปริมาณสินเชื่อการเกษตรที่เกษตรกรกู้จากขกส. มีหน่วยเป็นบาท

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการที่เรียกว่า Multiple Regression

โมเดลที่ ๑ ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาว่าปัจจัยตัวใดที่มีผลทำให้เกษตรกรมีการใช้สินเชื่อมากน้อยต่างกัน

อาจเขียนความสัมพันธ์อยู่ในรูปสมการได้ดังนี้

$$Y = f(x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, E)$$

กำหนดให้ (หน่วย : บาท)

Y	=	ปริมาณความต้องการสินเชื่อในปี ๒๕๓๐
f	=	แผนรูปแบบของสมการ
x_1	=	มูลค่าที่ดินปี ๒๕๒๙
x_2	=	รายได้คอกปีในปี ๒๕๒๙
x_3	=	ค่าใช้จ่ายคอกปีในปี ๒๕๒๙
x_4	=	มูลค่าทรัพย์สินการเกษตรปี ๒๕๒๙
x_5	=	มูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ ปี ๒๕๒๙
E	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

ตัวแบบ Multiple Regression มีลักษณะดังนี้

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + E$$

โมเดลที่ ๒ ในการวิเคราะห์เพื่อดูว่าการค้างชำระเงินกู้
เกิดจากผลของปัจจัยใดมากน้อยต่างกัน

กำหนดให้ (หน่วย : บาท)

Y	=	ปริมาณเงินกู้ที่ค้างชำระ (รวมดอกเบี้ย)
x_1	=	ปริมาณเงินกู้จาก ธกส.
x_2	=	ปริมาณเงินกู้จากภายนอก
x_3	=	มูลค่าที่ดิน
x_4	=	รายได้คอกปี
x_5	=	ค่าใช้จ่ายคอกปี
x_6	=	มูลค่าทรัพย์สินการเกษตร
x_7	=	มูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (The Average Percentage Method)

เพื่อที่จะวิเคราะห์ที่ว่าปัจจัยแต่ละตัวเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง
 มากน้อยเพียงใดในช่วงหนึ่งปี กระทำโดยการเปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยในปี ๒๕๒๔
 เทียบกับค่าเฉลี่ยในปี ๒๕๑๐

$$\text{ค่าเฉลี่ย (Mean)} \quad \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N คือ จำนวนตัวอย่าง

โดยวิธีนี้เราจะทำการ เปรียบเทียบข้อมูลแต่ละค่าที่เก็บรวบรวมมา
 ได้ในปีหนึ่ง ๆ ได้เป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ของค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้งหมดสำหรับปีนั้น
 ซึ่งผลที่ได้ออกมาคือ ค่าสัมพัทธ์ของแต่ละปี (สมจิต, ๒๕๒๔ : ๒๐๕)

นิยามศัพท์

"สินเชื่อเพื่อการเกษตร" หมายถึง การให้กู้ยืมและให้เครดิตแก่
 เกษตรกรผู้ประกอบการอุตสาหกรรม การประมง และการเลี้ยงสัตว์ โดยกำหนดให้
 ผู้ได้รับสินเชื่อคือ เกษตรกร ทั้งที่เป็นเอกชนและนิติบุคคล กลุ่มเกษตรกร และ
 สหกรณ์ที่มีสมาชิกทั้งหมดเป็นเกษตรกร ครอบคลุมถึงการให้กู้ยืมและให้เครดิตแก่
 อุตสาหกรรมเกษตร (Agro - Industry) และธุรกิจเกษตร (Agri-Business)

"ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร" หมายถึงธนาคาร
 ที่เป็นสถาบันการเงินของรัฐบาลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตร
 และสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. ๒๕๐๘ มีชื่อย่อว่า "ชกส." วัตถุประสงค์ของการจัด
 ตั้งก็เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการให้กู้ยืมเงินทุน เงินทุนของชกส. ได้รับจาก

การรับฝากเงินทั้งประเภทประจำและออมทรัพย์ ตลอดจนเงินฝากจากธนาคาร
พาณิชย์

"ฐานะความเป็นอยู่" หมายถึง ลำดับความเป็นอยู่ ซึ่งดูได้จาก
ทรัพย์สิน หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย

"เกษตรกร" หมายถึง ผู้ประกอบกิจการ กสิกรรม การประมง
และการเลี้ยงสัตว์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของ ธกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก

จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๓๐

สภาพทั่วไปของอำเภอบางมูลนาก

๑. ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอบางมูลนากเป็นอำเภอใหญ่ และมีความสำคัญมากอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิจิตรตั้งอยู่ทางตอนล่างของจังหวัดพิจิตร มีพื้นที่ ๕๕๔.๐๔ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

มีแม่น้ำน่านไหลผ่านในท้องที่ตำบลบางไผ่ ตำบลหอไกร และตำบลเนินมะกอก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ในฤดูฝนมีน้ำท่วมซึ่งทำให้บางปีหว่านไม่ได้ ผลคือเท่าที่ควร

๒. การปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น ๑๑ ตำบล ๑๐๖ หมู่บ้าน ๑ เทศบาลเมือง และ ๓ สุขาภิบาล คือ ตำบลบางไผ่ ๑๑ หมู่บ้าน ตำบลหอไกร ๔ หมู่บ้าน ตำบลเนินมะกอก ๕ หมู่บ้าน ตำบลวังสำโรง ๗ หมู่บ้าน ตำบลภูมิ ๕ หมู่บ้าน ตำบลลำประทาศา ๕ หมู่บ้าน ตำบลห้วยเขน ๕ หมู่บ้าน ตำบลวังกรด ๖ หมู่บ้าน ตำบลวังตะกู

๑๒ หมู่บ้าน ตำบลสำนักขุนเขตร ๘ หมู่บ้าน ตำบลห้วยพุก ๑๐ หมู่บ้าน ตำบลห้วย-
รวม ๔ หมู่บ้าน ตำบลวังจี้ว ๓ หมู่บ้าน (ตารางที่ ๒)

มีเทศบาล ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองบางมูลนาก สุขาภิบาล ๓ แห่ง
คือ สุขาภิบาลบางไผ่ สุขาภิบาลวังตะกุก และสุขาภิบาลสำนักขุนเขตร

ประชากร ๘๑,๔๑๐ คน เป็นชาย ๔๔,๑๔๔ คน หญิง ๓๖,๒๖๖ คน

๓. การศึกษา

อำเภอบางมูลนากมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ๓ แห่ง คือ ๑. โรงเรียน-
เรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคุณ ๒. โรงเรียนวังตะกุกราษฎร์อุทิศ ๓. โรงเรียน
ห้วยพุก มีครู ๑๕๔ คน นักเรียน ๒,๘๑๕ คน โรงเรียนระดับประถมศึกษา ๖๗ แห่ง
ครู ๖๓๔ คน นักเรียน ๔,๓๑๔ คน โรงเรียนเทศบาล ๒ แห่ง ครู ๕๒ คน
นักเรียน ๑,๐๖๒ คน โรงเรียนราษฎร์ ๑ แห่ง ครู ๑๐ คน นักเรียน ๑๓๒ คน
มีโรงพยาบาล ๑ แห่ง สถานีอนามัย ๑๗ แห่ง มีธนาคารพาณิชย์ ๖ แห่ง คือ
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ธนาคารกรุงไทย จำกัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
ธนาคารมหานคร จำกัด ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร จำกัด

๔. การคมนาคม

อำเภอบางมูลนากมีเส้นทางคมนาคมสายสำคัญ ๆ ดังนี้ ๑. เส้น
ทางรถไฟสายกรุงเทพ - เชียงใหม่ ๒. ทางหลวงสายบางมูลนาก - โททะเล
และนครสวรรค์ - กรุงเทพฯ ระยะทาง ๓๔๗ กิโลเมตร ๓. ทางหลวงสาย
บางมูลนาก - ชุมแสง - นครสวรรค์ ระยะทาง ๕๘ กิโลเมตร ๔. ทางหลวง
สายบางมูลนาก - วังจี้ว - คงขุย - ชนแดน ระยะทาง ๕๗ กิโลเมตร

ตารางที่ ๒ จำนวนหมู่บ้านและครัวเรือนเกษตรกรแยกตามตำบล
อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๓๐

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	ครัวเรือนเกษตรกร
บางไผ่	๑๑	๑,๔๓๖
หอไกร	๔	๕๖๒
ในเขตเทศบาล	-	-
เนินมะกอก	๕	๑,๒๕๕
วังกรด	๖	๕๓๖
วังสำโรง	๗	๗๗๐
ห้วยร่วม	๔	๕๔๖
ห้วยทุก	๑๐	๗๓๓
วังจัว	๗	๑,๐๓๑
สำนักขุนเขร	๕	๔๒๔
วังตะกู่	๑๒	๕๔๐
ห้วยเขน	๕	๓๒๔
ภูมิต	๕	๕๕๖
ลำประทา	๕	๕๖๐
รวม	๑๐๖	๑๐,๕๒๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบางมูลนาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๕. ทางหลวงสายกรุงเทพฯ - อินทร์บุรี - เชียงใหม่ ๕. การคมนาคมทางน้ำ
อาศัยแม่น้ำน่าน

๕. อาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตร ๓๓๔,๘๘๔ ไร่ พื้นที่นา ๓๐๐,๕๕๓ ไร่ แยกเป็นนาข้าว ๘๓,๕๐๐ ไร่ ๓๑.๒๐ % ของพื้นที่ นาหวาน ๒๘.๘๐ % ของพื้นที่ ไม้ผลไม้ยืนต้น ๓,๘๒๔ ไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ ๑๑๐ ไร่ (ตารางที่ ๓)

สภาพพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ในเขตชลประทาน ๑๔ % นอกเขตชลประทาน ๘๕ % การประกอบการเกษตรอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองครอบครัวละประมาณ ๒๕ ไร่ นอกนั้นเข้านายทุนทำกิน ผลผลิตข้าวเฉลี่ยไร่ละ ๕๕๓.๖ กิโลกรัม ราคาข้าวเปลือกที่ขายประมาณเกี่ยวละ ๒,๓๐๐ - ๓,๑๐๐ บาท การลงทุนปลูกข้าวเฉลี่ยไร่ละ ๑,๐๐๐ บาท โดยใช้แรงงานส่วนใหญ่ในครอบครัวสรุปแล้วชาวนาในอำเภอบางมูลนากยังอยู่ในสภาพยากจน พิจารณาได้จากรายได้สุทธิต่อปีของประชากร (ตารางที่ ๔)

๖. ศาสนา

บางมูลนากมีวัดในพระพุทธศาสนา ๒๐ แห่ง สำนักสงฆ์ ๑ แห่ง ศาลเจ้า ๓ แห่ง

๗. การอุตสาหกรรม

โรงสีข้าวขนาดใหญ่ ๑๓ โรง โรงสีข้าวขนาดกลาง ๓๕ โรง โรงน้ำแข็ง ๒ โรง มีหนองน้ำ ๒๓๔ แห่ง เนื้อที่ ๒,๕๓๒ ไร่ บ่อน้ำสาธารณะ ๒๒๖ แห่ง ลำคลอง ลำไค ๒๖ แห่ง

ตารางที่ ๓ การใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๓๐

๓๘

ตำบล	พื้นที่ถือครอง ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	พื้นที่ทำนาคำ (ไร่)	พื้นที่ทำนาหว่าน (ไร่)	พื้นที่พืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ไม่ยืนต้น (ไร่)	พื้นที่พืชผัก (ไร่)	พื้นที่ไม้ดอก (ไร่)
บางไผ่	๕๓,๒๔๖	๒๔,๔๘๘	-	๒๒,๕๘๘	๕๐๐	๘๐๐	๕๒๒	๑๑๘
หอไกร	๓๕,๙๖๘	๒๒,๔๕๖	๒๕๐	๒๑,๓๒๖	๓๒๐	๕๐๐	๕๑๒	๘๘
ในเขตเทศบาล	-	๖๕๖	-	๓๙๘	-	-	๒๖๓	-
เนินมะกอก	๔๙,๕๒๕	๓๔,๐๖๑	๒,๘๘๘	๒๓,๖๕๐	๑๘๕	๑,๓๘๘	๑,๙๓๐	๒๓๐
วังกรก	๒๕,๕๘๓	๒๒,๕๘๖	๑๑,๖๓๖	๑๐,๙๕๐	-	๕	-	๑๒
วังสำโรง	๔๕,๖๙๕	๓๓,๙๒๘	๕,๙๕๕	๕๑,๙๑๔	-	๕๐	๑๐	-
ห้วยรวม	๓๐,๔๖๓	๒๖,๙๘๔	๑๔,๙๒๕	๑๒,๕๘๘	-	๑๐	-	-
ห้วยทุก	๒๖,๓๓๒	๒๕,๑๓๕	๔,๘๖๒	๑๓,๔๕๐	๒,๘๑๓	๕๐	-	-
วังจัว	๕๘,๘๒๖	๕๓,๖๙๒	๑๑,๐๕๔	๑๕,๒๑๐	๒๓,๕๑๓	๑๕	-	-
สำนักขุนเขมร	๒๘,๖๒๑	๒๔,๘๕๖	๕,๙๐๘	๑๘,๘๑๓	๑,๓๐๐	๒๕	-	-
วังตะกู่	๓๑,๑๘๔	๒๑,๓๐๖	๑๓,๒๙๓	๖,๙๓๖	๑,๒๕๓	๒๐	-	-
ห้วยเขน	๑๖,๘๙๖	๑๐,๘๘๖	๕,๑๒๔	๕,๙๕๓	-	๕	-	-
ภูมิจิตร	๑๓,๘๕๕	๑๓,๐๘๘	๔,๒๒๖	๘,๕๑๓	-	๑๐	๓๐๐	-
ลำประทา	๑๙,๙๓๓	๑๙,๙๒๔	๖,๘๒๐	๑๒,๘๘๘	-	๕	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบางมูลนาก

ตารางที่ ๔ รายได้สุทธิและภาษีเงินได้ของประชากรอำเภอบางมูลนาก
จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๓๐

ตำบล	รายได้สุทธิ (บาท)	ภาษีที่เก็บได้ (บาท)	รายได้หักภาษีเฉลี่ย ต่อคน (บาท)
วังกรด	๔,๔๕๖,๓๑๐.๐๐	๑๐๘,๘๘๐.๐๐	๓,๕๕๕.๐๘
วังตะกุก	๖,๕๑๒,๓๖๘.๕๐	๑๑๖,๘๐๓.๓๕	๓,๒๖๓.๖๘
วังจี้	๔,๘๔๘,๘๓๐.๐๐	๘๓,๘๐๓.๐๐	๔,๘๘๘.๖๓
วังสำโรง	๕,๓๓๕,๒๖๑.๕๐	๑๑๘,๓๘๘.๕๐	๓,๓๕๖.๕๘
ห้วยรวม	๔,๑๐๒,๘๓๒.๓๕	๑๐๓,๒๑๘.๕๐	๖,๘๒๕.๒๘
ห้วยพุก	๕,๑๓๑,๐๘๖.๒๕	๑๑๒,๕๓๐.๐๐	๖,๘๕๖.๕๕
ห้วยเขน	๑,๕๐๘,๘๘๓.๐๐	๒๘,๑๑๐.๕๐	๔,๕๑๘.๕๕
ภูมิ	๒,๖๓๕,๕๖๒.๕๐	๘๓,๒๖๖.๕๐	๔,๓๕๐.๒๘
บางไผ่	๖,๓๓๕,๘๕๕.๓๕	๘๖,๓๓๕.๐๐	๔,๕๓๑.๒๑
หอไกร	๔,๓๓๓,๘๒๘.๐๐	๘๘,๓๕๒.๓๕	๔,๕๕๘.๕๐
เนินมะกอก	๘,๘๖๐,๓๓๓.๕๐	๑๑๓,๐๕๒.๓๕	๓,๘๐๖.๕๓
สำนักขุนเขร	๔,๖๕๒,๕๕๕.๐๐	๘๖,๘๕๕.๐๐	๔,๕๘๓.๑๑
ลำประทา	๓,๓๘๕,๕๖๐.๕๐	๑๑๕,๘๖๖.๓๕	๘,๐๐๑.๐๓
รวม	-	-	๘๐,๒๖๕.๘๒
เฉลี่ย	-	-	๖,๑๓๕.๒๒

ที่มา : แผนการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่ว่าการอำเภอบางมูลนาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มต่าง ๆ มีกลุ่มสหกรณ์ ๒๔ กลุ่ม กลุ่มเกษตรกร ๓๓ กลุ่ม
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑๑ กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร ๙ กลุ่ม กลุ่มส่งเสริมอาชีพ
๕๐ กลุ่ม

๔. การชลประทาน

มีคลองส่งน้ำของชลประทานฝั่งขวาของแม่น้ำน่านในท้องที่ตำบล
บางไผ่ ตำบลหอไกร ตำบลเนินมะกอก สามารถช่วยเหลือการเกษตรกรรมได้
เพียงเล็กน้อย

๕. สถานการณขายแค้นและผูกอการร้าย

สินค้าคึกคักหมายและการทำลายทรัพย์สินของราษฎร ในท้องที่
อำเภอบางมูลนากไม่มีพื้นที่ขายแค้นและสถานการณผูกอการร้ายแต่อย่างใด ไม่มี
สินค้าคึกคักหมายและการทำลายทรัพย์สินของราษฎร สภาพพื้นที่ไม่แห้งป่าไม้
มียาเสพติดเพียงเล็กน้อย

๑๐. ภัยธรรมชาติ

อำเภอบางมูลนากมักประสบภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้เกษตรกรได้รับความ
เสียหายในการประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่

๑๑. สภาพทั่ว ๆ ไปของเกษตรกรอำเภอบางมูลนาก

- ๑) ชาวนาไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง
- ๒) รายได้จากการทำนาไม่พอกับค่าใช้จ่าย
- ๓) ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- ๔) ขาดแคลนน้ำในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถ้าเกิด
ภาวะฝนทิ้งช่วง จะเกิดความเสียหายต่อชาวไรชาวนามาก

- ๕) ล่าคลองธรรมชาติขึ้นเขิน
- ๖) ราคาสินค้า โดยเฉพาะข้าวตกต่ำในบางปี
- ๗) เส้นทางคมนาคมบางแห่งไม่สามารถใช้ไค้ตลอดคปี เช่น ในฤดูฝนถนนมักถูกน้ำพื้กซาคเสียหาย (ที่ว่าการอำเภอบางมูลนาก, ๒๕๓๐ : ๑ - ๓)

จำนวนสมาชิกและสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้กู

๑. จำนวนเกษตรกรผู้กู

จำนวนเกษตรกรที่กูเงินจากชกส.ตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ จนถึงปัจจุบัน ในอำเภอบางมูลนากมีอยู่ ๑๑ ตำบล ๑ เทศบาลเมือง คือ ตำบลบางไผ่ ตำบลหอไกร ตำบลลำประคา ตำบลเนินมะกอก ตำบลวังกรด ตำบลวังสำโรง ตำบลห้วยรวม ตำบลห้วยพุก ตำบลวังจิว ตำบลสำนักขุนเณร ตำบลวังตะกู ตำบลห้วยเขน ตำบลภูมิจ และในเขตเทศบาล ซึ่งมีเกษตรกรลูกค้ทั้งสิ้น ๒๔๔ กลุ่ม คิดเป็นเกษตรกร ๔,๒๐๑ คน โดยเฉลี่ยมีเกษตรกรกลุ่มละ ๑๕ คน ในตำบลต่าง ๆ ดังล่ำนนี้ ตำบลสำนักขุนเณร มีจำนวนกลุ่มมากที่สุด คือ มี ๔๔ กลุ่ม รองลงมาไค้แกตำบลวังตะกู มี ๓๒ กลุ่ม ส่วนจำนวนเกษตรกรที่กูเงิน ตำบลวังตะกู มีจำนวนมากที่สุด คือมี ๔๒๗ คน รองลงมา คือ ตำบลสำนักขุนเณร ๔๒๐ คน รองลงมา คือ ตำบลห้วยพุก เนินมะกอก บางไผ่ ตามลำดับ (ตารางที่ ๓)

๒. อายุ

จากผลการศึกษา ปรากฏว่าในจำนวนเกษตรกรลูกค้ทั้งหมด ๔,๒๐๑ คน เกษตรกรที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๓๔ ปี มีจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ ๒๑.๔๗ รองลงมาคือมีอายุระหว่าง ๓๐ - ๓๔ ปี คือร้อยละ ๒๑.๒๑ (ตารางที่ ๔) จึงสรุปไค้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน สามารถทำงานไค้เต็มทีและมี

ตารางที่ ๕ การจ่ายเงินกู้จำแนกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ชกส.หน่วยบางมูนานา
จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๐

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนเงินกู้ (พันบาท)	
	๒๕๒๙	๒๕๓๐
ข้าว	๒๓,๘๓๓	๕๑,๘๕๔
ข้าวฟ่าง	-	-
ข้าวโพค	๕๖	๒๕๖
ถั่วเหลือง	๑๐๔	๖๐
ถั่วเขียว	๓๐	๑๐
ถั่วลิสง	-	๕
มันสำปะหลัง	-	๒๐
ปอกระเจา	๑๓	๑๓
ผักทุกชนิด	-	๑๓
เห็ด	๑๕	-
เลี้ยงปลา	๑๕๓	๕๓๓
เป็ด ไก่ และไข่	๑๘๐	๒๓๒
หมู	๒,๖๒๔	๒,๖๔๔
วัว, ควาย	๑๕๔	๔๒๕
อื่น ๆ	๕๖๑	๘๒
รวม	๖๓,๖๕๕	๕๖,๖๖๓

ที่มา : เอกสารวิเคราะห์งบประมาณ ชกส. หน่วยบางมูนานา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๒ การจ่ายเงินกู้และรับชำระหนี้เงินกู้รวมลูกค้ำทั้งอำเภอ ชกส.
 หน่วยงานมูลนิธิฯ จังหวัดพิจิตร พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

รายการ	๒๕๒๙		๒๕๓๐	
	จำนวน(บาท)	ร้อยละ	จำนวน(บาท)	ร้อยละ
จ่ายเงินกู้	๒๙,๒๙๕,๕๕๓	๑๐๐	๙๖,๙๔๘,๐๒๖	๑๐๐
ชำระหนี้	๕๖,๒๙๕,๙๔๙	๘๓.๑๖	๓๓,๑๕๙,๙๐๘	๙๕.๖๕

ที่มา : เอกสารวิเคราะห์งบประมาณ ชกส. หน่วยงานมูลนิธิฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๗ จำนวนเกษตรกรที่กู้เงินชกส. และจำนวนกลุ่ม อำเภอบางมูลนาก
จังหวัดพิจิตร แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๓๐

ตำบล	จำนวน (คน)	จำนวนกลุ่ม
บางไผ่	๔๐๒	๒๒
หอไกร	๑๔๔	๑๑
ลำประคา	๒๔๐	๑๗
เนินมะกอก	๔๑๐	๒๖
วังกรด	๓๑๒	๑๖
วังสำโรง	๒๕๒	๑๕
ห้วยรวม	๒๔๑	๒๓
ห้วยพุก	๔๒๐	๒๔
วังจิว	๒๕๖	๓๑
สำนักขุนเณร	๔๖๐	๓๔
วังตะกั่ว	๔๖๓	๓๒
ห้วยเขน	๑๕๑	๑๔
ภูมิจิว	๒๖๐	๑๕
ในเขตเทศบาล	๗๗	๑
รวม	๔,๒๐๑	๒๔๔

ที่มา : สรุปผลการดำเนินงานชกส. หน่วยบางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๓๐

ตารางที่ ๔ จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากธกส.บางมูลนาก แยกตามอายุ
พ.ศ. ๒๕๓๐

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒๐ - ๒๔	๓๒	๐.๗๖
๒๕ - ๒๙	๕๗๓	๑๓.๖๔
๓๐ - ๓๔	๘๕๑	๒๑.๒๑
๓๕ - ๓๙	๙๒๗	๒๑.๙๗
๔๐ - ๔๔	๕๗๓	๑๓.๖๔
๔๕ - ๔๙	๕๐๙	๑๒.๑๒
๕๐ - ๕๔	๕๑๔	๑๒.๘๔
๕๕ - ๕๙	๒๒๗	๕.๖๑
๖๐ - ๖๔	๕๕	๑.๓๖
๖๕ ขึ้นไป	๖๔	๑.๕๘
รวม	๔,๒๐๑	๑๐๐

ที่มา : รายงานขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าของธกส.หน่วยบางมูลนาก

ความคึกที่สุ่มพอ

๓. เพศ

จากผลการศึกษา เกษตรกรที่กู้เงินชกส.ทั้งหมด ๑๕๐ รายจาก ๑๓ ตำบล ๑ เขตเทศบาลนั้น ปรากฏว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ ๙๕ เพศหญิง ร้อยละ ๕ (ตารางที่ ๘) แสดงว่าเกษตรกรที่กู้เงินชกส.ในท้องที่อำเภอบาง-มูลนากส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว

๔. การศึกษา

การศึกษาของเกษตรกรจำนวน ๑๕๐ รายที่ขอกู้เงินจากชกส. บางมูลนาก ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสำเร็จชั้นประถมศึกษา ร้อยละ ๔๕.๓๓ มีเกษตรกรที่ไม่รู้หนังสือเลยร้อยละ ๙.๓๓ ส่วนเกษตรกรที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ ๖.๐๐ และสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ ๑.๓๔ (ตารางที่ ๑๐)

๕. จำนวนคนและแรงงานในครัวเรือน

จากผลการศึกษา ปรากฏว่า เกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บาง-มูลนากน้อยอย่างน้อยมีจำนวนครัวเรือนละ ๑ คน และสูงที่สุด ๑๔ คน ส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรที่มีสมาชิกในครัวเรือน ๔ - ๖ คน มีจำนวนมากที่สุด คือ มี ๙๘ ครอบครัวย รองลงมาได้แก่ เกษตรกรที่มีสมาชิกในครัวเรือน ๓ - ๕ คน ๑ - ๓ คน ๑๐ - ๑๒ คน และ ๑๓ คนขึ้นไป ซึ่งเท่ากับ ๔๐, ๒๐, ๘ และ ๒ ครอบครัวย ตามลำดับ เฉลี่ยแล้วมีสมาชิกในครัวเรือน ๖ คนต่อครอบครัวย จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ช่วยกันทำการเกษตรในครัวเรือนหนึ่ง ๆ อย่างน้อยที่สุด ๑ คน อย่างสูงสุด ๔ คน เฉลี่ยแล้วในครัวเรือน ๆ มีคนทำการเกษตร ๓ คน จำนวนคนที่ทำงานได้เท่ากับร้อยละ ๕๒.๖๓ ของจำนวนคนทั้งหมด (ตารางที่ ๑๑)

ตารางที่ ๕ จำนวนเกษตรกรที่ขอเงินจาก ธกส. บางมูลนากแยกตามเพศ
พ.ศ. ๒๕๓๐

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	๑๑๒	๓๔.๖๓
หญิง	๓๘	๒๕.๓๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐

ที่มา : บัญชีข้อมูลลูกค้ารายคน ธกส. หน่วยบางมูลนาก

ตารางที่ ๑๐ ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่ขอู้เงินจากชกส.บางมูลนาก
พ.ศ. ๒๕๓๐

ระดับการศึกษา	จำนวนสมาชิก	ร้อยละ
ไม่รูหนังสือ	๑๑	๓.๑๓
จบประถมศึกษา	๑๒๘	๔๕.๓๓
จบมัธยมศึกษา	๘	๒.๐๐
สูงกว่ามัธยมศึกษา	๒	๑.๓๘
รวม	๑๕๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๑๑ จำนวนคนและแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรที่ขอกู้เงิน
จากชกส.บางมูลนาก แยกตามจำนวนคนในครัวเรือน พ.ศ.๒๕๓๐

จำนวนคน ในครัวเรือน	จำนวน ครอบครัว	จำนวนคน ทั้งหมด	จำนวนคน ที่ทำงานได้	จำนวนคนที่ทำงาน ไม่ได้
๑ - ๓	๒๐	๔๘	๓๘	๑๐
๔ - ๖	๓๘	๓๓๑	๒๐๓	๑๒๘
๗ - ๙	๔๐	๒๙๒	๑๘๑	๑๑๑
๑๐ - ๑๒	๙	๙๓	๕๘	๓๕
๑๓ ขึ้นไป	๒	๒๗	๑๖	๑๑
รวม	๑๐๙	๘๓๔	๕๘๒	๒๕๒
เฉลี่ย	-	๘.๕๓	๒.๙๘	๒.๒๒
ร้อยละ	-	๑๐๐	๕๒.๙๓	๔๗.๐๗

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๕. ขนาดเนื้อที่ของฟาร์ม

ขนาดของฟาร์ม หมายถึง จำนวนที่ดินที่เกษตรกรมีอยู่ที่เป็นที่ดินของตนเอง และที่ดินที่ให้ผู้อื่นทำโดยคึกค่าเช่าและรวมถึงที่ดินปลูกบ้านและที่ปลูกไม้ยืนต้นรอบ ๆ บ้านแต่ในกรณีนี้จะยกเว้นที่ดินที่เช่าผู้อื่นทำ ผู้ที่ไม่มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองแต่มีที่ดินทำการเกษตรโดยไ้มาในกรณีอื่น ๆ เช่น ทำประโยชน์ในที่ดินของญาติหรือผู้อื่น โดยไม่เสียค่าเช่าก็ยกเว้นเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่แล้วฟาร์มของเกษตรกรจะมีขนาด ๑ - ๓๐ ไร่ ซึ่งมีจำนวนเกษตรกรถึง ๕๔ ราย หรือร้อยละ ๓๖.๐๐ สำหรับเกษตรกรที่กู้เงินปี ๒๕๒๘ และ ๕๓ รายหรือร้อยละ ๔๕.๓๓ สำหรับเกษตรกรที่กู้เงินในปี ๒๕๓๐ รองลงมาคือ ๔๑ - ๕๐ ไร่, ๕๑ - ๖๐ ไร่ ตามลำดับ ขนาดของฟาร์ม ๓๑ - ๔๐ ไร่, ๖๑ - ๘๐ ไร่, ๘๑ - ๑๐๐ ไร่ และ ๑๐๑ ไร่ขึ้นไป ขนาดของฟาร์มเกษตรกรขนาดเหล่านี้มีจำนวนเท่า ๆ กันทั้งในปี ๒๕๒๘ และ ๒๕๓๐ เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มี ๓๔ ราย หรือร้อยละ ๒๓.๓๓ ในปี ๒๕๒๘ และมี ๓๔ รายหรือร้อยละ ๒๒.๖๓ ในปี ๒๕๓๐ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง (ตารางที่ ๑๕)

๖. การใช้ที่ดินในการเกษตร

ปรากฏว่ามากกว่าร้อยละ ๙๐ ของที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรมของเกษตรกรที่กู้เงินจากชกส.ในท้องที่อำเภอบางมูลนากในปี ๒๕๒๘ ไร่ปลูกข้าวมีเนื้อที่ ๔,๐๓๓ ไร่ หรือร้อยละ ๙๔.๙๒ รองลงมาคือถั่วเหลือง ๕๕๐ ไร่ หรือร้อยละ ๙.๒๒ ถั่วเขียว ๒๓๔ ไร่ หรือร้อยละ ๕.๘๐ ถั่วปอไ้แดง ข้าวโพดและถั่วลิสง ตามลำดับ และในปี ๒๕๓๐ เนื้อที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๒๘ เล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ ๙๙.๐๖ ของเนื้อที่ทำการเกษตรทั้งหมด พื้นที่ปลูกถั่วเหลืองลดลงจากปี ๒๕๒๘ เล็กน้อย เหลือเพียง ๓๓๕ ไร่ หรือร้อยละ ๕.๓๑ พื้นที่ปลูกถั่วเขียวก็ลดลงเช่นเดียวกัน (ตารางที่ ๑๓)

ตารางที่ ๑๒ จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก แยกตามขนาด
ของฟาร์ม พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

ขนาดของฟาร์ม (ไร่)	๒๕๒๘		๒๕๓๐	
	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
๑ - ๓๐	๕๕	๓๒.๐๐	๕๓	๓๕.๓๓
๓๑ - ๔๐	๘	๖.๐๐	๘	๖.๐๐
๔๑ - ๕๐	๑๕	๙.๓๗	๑๕	๑๐.๐๐
๕๑ - ๖๐	๑๑	๗.๓๓	๑๑	๗.๓๓
๖๑ - ๘๐	๘	๕.๓๓	๘	๕.๓๓
๘๑ - ๑๐๐	๘	๖.๐๐	๑๐	๖.๖๗
๑๐๑ ขึ้นไป	๑๐	๖.๖๗	๑๐	๖.๖๗
ไม่มีที่ดินทำกินหรือเช่า	๓๕	๒๓.๓๓	๓๕	๒๓.๖๗
รวม	๑๕๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๑๓ การใช้ที่ดินในการเกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ ของเกษตรกร
ผู้รับเงินกู้จากธกส.บางมุลนาก พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

ประเภท	๒๕๒๙		๒๕๓๐	
	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ข้าว	๔,๐๓๙	๙๔.๙๒	๔,๘๖๕	๙๓.๐๖
ข้าวโพด	๑๒๕	๒.๓๑	๑๕๖	๓.๑๐
ถั่วลันเตา	๑๐	๐.๑๘	๒๔	๐.๔๘
ถั่วเขียว	๒๓๔	๕.๕๐	๒๐๙	๓.๓๑
ถั่วเหลือง	๓๙๐	๙.๒๒	๓๓๕	๕.๓๑
อื่น ๆ	๕๐๓	๑๑.๑๓	๖๘๐	๑๐.๙๔
รวม	๔,๕๐๓	๑๐๐	๕,๓๑๓	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๔. จำนวนสมาชิกแยกตามขนาดของวงเงินกู้

การให้สินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรในอำเภอนี้ ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ระยะสั้น โดยเงินกู้ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท มีจำนวนเกษตรกรผู้ขอกู้ ๓๗ ราย หรือ ร้อยละ ๔๑.๓๓ ในปี ๒๕๒๙ และมีจำนวนเกษตรกรผู้ขอกู้ ๒๔ ราย หรือร้อยละ ๔๓.๓๓ ในปี ๒๕๓๐ สาเหตุเพราะเกษตรกรเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรขนาดเล็กและขนาดปานกลาง ที่ต้องการเงินกู้เพื่อใช้จ่ายเฉพาะฤดู เช่น เป็นค่าจ้างแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่าง ๆ เป็นต้น วงเงินกู้อาจลดลงมาคือ ๓๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท มีจำนวนเกษตรกรผู้ขอกู้ ๑๗ ราย หรือร้อยละ ๑๑.๓๓ ในปี ๒๕๒๙ และเกษตรกรขอกู้ ๒๔ ราย หรือร้อยละ ๑๖.๖๗ ราย ในปี ๒๕๓๐ ซึ่งเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าแนวโน้มเกษตรกรจะกู้เงินเพิ่มขึ้น โดยกู้จากวงเงินกู้ที่ขยายขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป สาเหตุเพราะ ชกส. จะขยายวงเงินกู้ให้แก่เกษตรกรลูกค้าที่มีประวัติดี และมีความสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนดเวลา ทั้งนี้จะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป ส่วนวงเงินกู้จำนวนมาก ๆ เช่น มากกว่า ๗๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป มีจำนวนเกษตรกรขอกู้น้อยในปี ๒๕๒๙ และเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๓๐ เช่นเดียวกัน โดยวงเงินกู้ ๗๐,๐๐๑ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท มีเกษตรกรขอกู้ ๑ ราย หรือร้อยละ ๐.๖๓ ในปี ๒๕๒๙ และเพิ่มขึ้นเป็น ๑๔ ราย หรือร้อยละ ๙.๓๓ ในปี ๒๕๓๐ ซึ่งเพิ่มขึ้นมากเมื่อเทียบอัตราส่วน แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรเริ่มกู้เงินในระยะปานกลางและระยะยาวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเงินกู้ระยะยาว (ตารางที่ ๑๔)

เงินกู้และวัตถุประสงค์ของเงินกู้

ภายใต้ข้อบังคับของชกส. จำนวนเงินกู้ระยะสั้นแต่ละรายนั้น ให้ผู้อนุมัติเงินกู้พิจารณากำหนดตามที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความต้องการเงินกู้ตามแผนงานผลิตและการชำระหนี้เงินกู้ก่อน ๆ ของผู้กู้ แต่ต้องไม่เกินร้อยละ ๒๐ แห่งราคาประเมิน

ตารางที่ ๑๔ จำนวนเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากขส.บางมูลนาก แยกตามขนาด
วงเงินกู้ พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

ขนาดของวงเงินกู้	๒๕๒๙		๒๕๓๐	
	จำนวนเกษตรกร(ราย)	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร(ราย)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐	๑๕	๑๐.๐๐	๘	๖.๐๐
๑๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐	๓๓	๕๑.๓๓	๖๕	๘๓.๓๓
๓๐,๐๐๑-๕๐,๐๐๐	๑๓	๑๑.๓๓	๒๕	๑๖.๖๓
๕๐,๐๐๑-๗๐,๐๐๐	๕	๓.๓๓	๑๘	๑๒.๖๓
๗๐,๐๐๑-๑๐๐,๐๐๐	๔	๒.๖๗	๑๐	๖.๖๗
๑๐๐,๐๐๐ ขึ้นไป	๑	๐.๖๗	๔	๕.๓๓
ไม่ได้กู้ในปีนั้น	๓๑	๒๐.๖๗	๑๔	๙.๓๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของผลิตภัณฑ์เฉพาะส่วนเพื่อขาย ซึ่งผลิตภัณฑ์เงินกู้ นั้น ในกรณีที่มีเงินกู้ระยะสั้น รายกอนค้างชำระอยู่ โดยได้รับการผ่อนชำระหนี้ จำนวนของเงินกู้อย่างใหม่ เมื่อบวกด้วยส่วนที่ค้างชำระของเงินกู้อย่างใหม่ ต้องไม่เกินอัตราร้อยละ ๖๐ ค้างกล่าว หนึ่ง ยอดจำนวนเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลางทั้งหมดของผู้กู้อย่างหนึ่ง ๆ ในเวลาใดเวลาหนึ่งจะเกิน ๕ ล้านบาทไม่ได้ เว้นแต่มีกรณีพิเศษที่ผู้จัดการชกส. เห็นควร ส่วนจำนวนชั้นสูงของเงินกู้ระยะยาว ภายใต้ข้อบังคับให้ผู้อนุมัติเงินกู้ พิจารณากำหนดจำนวนเงินกู้หรือหนังสือสัญญาเงินตามความเห็นสมควร โดยคำนึง ถึงความต้องการเงินกู้ระยะยาวตามโครงการที่ผู้เสนอ รายได้ และความสามารถ ชำระหนี้ของผู้กู้แต่จำนวนเงินกู้ดังกล่าวสำหรับผู้กู้แต่ละคนในเวลาใดเวลาหนึ่ง จะต้องไม่เกิน ๕ ล้านบาท และไม่ต่ำกว่าหนึ่งหมื่นบาท

๑. จำนวนเงินกู้

จากการศึกษาจำนวนเงินกู้ของเกษตรกรที่ขอเงินจากชกส. ในท้องที่ อำเภอบางมูลนาก จำนวน ๑๕๐ ราย ในปี ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐ นั้น เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๑๑,๘๓๕,๓๓๘.๕๐ บาท แยกเป็นปี ๒๕๒๘ เท่ากับ ๔,๕๒๘,๒๐๐ บาท และปี ๒๕๓๐ เท่ากับ ๗,๓๐๗,๑๓๘.๕๐ บาท โดยเกษตรกรในแต่ละตำบลกู้เงินมากน้อยต่างกัน ปี ๒๕๒๘ ตำบลวังสำโรง เกษตรกรกู้เงินสูงสุดเฉลี่ยเป็นเงิน ๑๘,๒๒๕.๒๒ บาท ต่อคน ส่วนในปี ๒๕๓๐ เกษตรกรตำบลภูมิเงินสูงสุดเฉลี่ย ๑๑๖,๔๔๔.๔๔ บาท ต่อคน และในปี ๒๕๒๘ เกษตรกรตำบลที่กู้เงินเฉลี่ยค่าสุด คือ ๑๔,๐๐๐.๐๐ บาท ต่อคน ได้แก่ เกษตรกรตำบลวังกรด ส่วนปี ๒๕๓๐ เกษตรกรที่กู้เงินค่าสุดให้แก่ เกษตรกรในเขตเทศบาล กู้ ๑๘,๓๓๓.๓๓ บาทต่อคน

เมื่อเฉลี่ยรวมทั้งหมดจากเกษตรกร ๑๕๐ รายใน ๑๓ ตำบล ๑ เขต เทศบาล ปี ๒๕๒๘ เกษตรกรเฉลี่ยกู้เงินคนละ ๓๐,๑๔๘.๐๐ บาท ส่วนปี ๒๕๓๐ เฉลี่ยกู้คนละ ๔๔,๗๑๖.๕๓ บาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ยคนละ ๑๔,๕๖๘.๕๓ (ตารางที่ ๑๕)

ตารางที่ ๑๕ จำนวนเงินกู้ของเกษตรกรผู้กู้เงินจากขกส.บางมูลนาก แยกตาม

ตำบล พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

ตำบล	จำนวน เกษตรกร ตัวอย่าง (คน)	๒๕๒๙		๒๕๓๐	
		จำนวนเงินกู้ (บาท)	เฉลี่ยเงินกู้ ต่อคน (บาท)	จำนวนเงินกู้ (บาท)	เฉลี่ยเงินกู้ ต่อคน (บาท)
บางไผ่	๑๔	๒๓๓,๐๐๐	๑๖,๕๐๐.๐๐	๔๑๓,๐๐๐	๒๙,๕๐๐.๐๐
หอไกร	๓	๒๐๓,๐๐๐	๖๗,๕๐๐.๐๐	๑๔๘,๐๐๐	๔๙,๖๐๐.๐๐
สำประคา	๘	๒๓๘,๐๐๐	๒๙,๗๕๐.๐๐	๓๓๑,๕๐๐	๔๑,๓๘๐.๐๐
เนินมะกอก	๑๕	๕๒๒,๕๐๐	๓๔,๘๐๐.๐๐	๑,๐๒๑,๐๐๐	๖๘,๐๖๖.๖๗
วังกรด	๑๐	๑๒๖,๐๐๐	๑๒,๖๐๐.๐๐	๕๕๖,๐๐๐	๕๕,๖๐๐.๐๐
วังสำโรง	๘	๓๕๓,๐๐๐	๔๔,๑๒๕.๐๐	๓๘๓,๐๐๐	๔๗,๘๗๕.๐๐
ห้วยรวม	๑๑	๒๓๘,๒๐๐	๒๑,๖๕๖.๓๖	๒๓๖,๐๐๐	๒๑,๔๕๔.๕๔
ห้วยทุก	๑๕	๔๒๐,๐๐๐	๒๘,๐๐๐.๐๐	๔๔๘,๐๐๐	๒๙,๘๖๖.๖๗
วังจี้	๘	๓๓๑,๐๐๐	๔๑,๓๗๕.๐๐	๒๘๐,๐๐๐	๓๕,๐๐๐.๐๐
สำนักขุนเณร	๑๖	๓๖๘,๕๐๐	๒๓,๐๓๑.๒๕	๖๖๐,๐๐๐	๔๑,๒๕๐.๐๐
วังตะกั่ว	๑๓	๓๔๘,๐๐๐	๒๖,๗๖๙.๒๓	๘๘๒,๐๐๐	๖๗,๘๔๖.๑๕
ห้วยเขน	๖	๑๔๓,๐๐๐	๒๓,๘๓๓.๓๓	๑๖๖,๐๐๐	๒๗,๖๖๖.๖๗
ภูมิจึง	๘	๑๔๔,๐๐๐	๑๘,๐๐๐.๐๐	๑,๐๔๘,๐๐๐	๑๓๑,๐๐๐.๐๐
ในเขตเทศบาล	๓	๖๕,๐๐๐	๒๑,๖๖๖.๖๗	๕๘,๐๐๐	๑๙,๓๓๓.๓๓
รวม	๑๕๐	๔,๕๒๘,๒๐๐	๓๐,๑๘๘.๐๐	๓,๘๐๓,๕๓๙.๕๐	๒๕,๓๕๖.๓๓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๒. วัตถุประสงค์ของเงินกู้

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของเงินกู้ในปี ๒๕๒๕ วัตถุประสงค์ของเงินกู้ส่วนใหญ่เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตต่างๆ เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่นๆ จำนวนร้อยละ ๕๒.๐๐ ซึ่งสูงกว่าวัตถุประสงค์เพื่อใช้หนี้เก่าคือ ร้อยละ ๑๔.๐๐ เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องจักรกลการเกษตร ร้อยละ ๘.๓๓ เพื่อซ่อมแซมบ้านเรือนยุ้งฉาง ซื้อมอเตอร์ทำพันธุ์ ขุดสระน้ำ ซื้อมีดิน และปรับปรุงที่ดิน ร้อยละ ๔.๐๐ , ๒.๖๗ , ๔.๐๐ , ๓.๓๓ และ ๒.๖๗ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่เกษตรกรขอกู้เงินในปี ๒๕๓๐ เปลี่ยนแปลงคือ เงินกู้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น ใช้หนี้เก่า ซื้อมีดิน ซื้อมอเตอร์ทำพันธุ์ ซื้อเครื่องมือเครื่องจักรกลการเกษตร ซ่อมแซมบ้านเรือนยุ้งฉาง ปรับปรุงที่ดินและขุดสระน้ำ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนวัตถุประสงค์เงินกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลงจากร้อยละ ๕๒.๐๐ เป็นร้อยละ ๔๖.๖๗ (ตารางที่ ๑๖)

สาเหตุที่ได้รับเงินกู้ไม่เพียงพอและเงินกู้จากภายนอก

จากความจริงที่ว่าเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ชกส.บางราย นอกจากมีหนี้สินจากเงินกู้ชกส.แล้ว ยังมีหนี้สินจากภายนอกอีกจำนวนไม่น้อย ทั้งที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากภายนอกสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จาก ชกส. อยู่มากก็ตาม คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากภายนอกอยู่ในช่วงร้อยละ ๒๐-๔๐ ต่อเดือน แหล่งเงินกู้จากภายนอกเช่น หอค่านายทุน เพื่อนหรือญาติ และธนาคารพาณิชย์ แต่ธนาคารพาณิชย์จะมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า ชกส. เพียงเล็กน้อย เกษตรกรรายใดมีหนี้สินจากภายนอกมาก จะทำให้ไม่สามารถชำระเงินกู้จาก ชกส. ได้ตามสัญญา เกิดปัญหาเงินกู้ค้างชำระ

ตารางที่ ๑๒ วัตถุประสงค์เงินกู้ของเกษตรกรผู้ขอเงินจากชกส.บางมูลนาก

พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

วัตถุประสงค์ ของเงินกู้	๒๕๒๘		๒๕๓๐	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้หนี้เก่า	๒๑	๑๔.๐๐	๒๒	๑๔.๖๓
ซื้อที่ดิน	๕	๓.๓๓	๓	๔.๖๓
ซื้อสัตว์ทำพันธุ์	๑๐	๖.๖๓	๑๑	๗.๓๓
ซื้อเครื่องมือเครื่องจักร	๑๔	๙.๓๓	๑๖	๑๐.๖๓
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	๗๕	๕๒.๐๐	๗๐	๔๖.๖๓
ซ่อมแซมบ้านเรือนยุ้งฉาง	๑๒	๘.๐๐	๑๒	๘.๐๐
ปรับปรุงที่ดิน	๘	๕.๖๓	๘	๕.๓๓
ซุกสระน้ำ	๖	๔.๐๐	๗	๔.๖๓
รวม	๑๕๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาความต้องการ เงินกู้ของเกษตรกรที่ขอเงินจาก ธกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนากในปี ๒๕๒๕ ปรากฏว่า เกษตรกรกู้เงินจาก ธกส. เมื่อเปรียบเทียบกับเงินกู้จากภายนอกเป็นร้อยละ ๙๖.๙๒ เป็นเงินกู้จากภายนอก ร้อยละ ๒๑.๒๔ ส่วนในปี ๒๕๓๐ เกษตรกรกู้เงินจาก ธกส. ร้อยละ ๙๔.๖๑ เป็นเงินกู้จากภายนอก ร้อยละ ๕.๓๙ (ตารางที่ ๑๗)

จำนวนเงินกู้จากภายนอกส่วนใหญ่ เกษตรกรกู้จากญาติและเพื่อน เป็นจำนวน ๕๔๑,๙๓๑.๑๕ บาท หรือร้อยละ ๕๔.๘๓ รองลงมาคือ พ่อค้าและนายทุน เป็นจำนวน ๖๓๔,๒๒๙.๕๐ หรือร้อยละ ๓๕.๕๘ และจากสถาบันอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ เป็นจำนวน ๑๗๓,๔๙๙.๕๕ บาท หรือร้อยละ ๙.๖๙ (ตารางที่ ๑๘)

เงินกู้จาก ธกส. ไม่เพียงพอกับความต้องการคือสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องหันหน้าเข้าพึ่งเงินกู้จากภายนอกที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่ามาก ดังกล่าวไว้ว่า "ความต้องการของมนุษย์ไม่มีสิ้นสุด ใต้เท่านั้นจะเอาเท่านั้น" คือปัญหาที่เกษตรกรบางรายมีหนี้สินล้นตัว อนึ่ง จำนวนเงินกู้ที่ ธกส. พิจารณาให้กู้เป็นจำนวนที่เหมาะสมแล้ว กล่าวคือ ธกส. จะพิจารณาให้เงินกู้ตามความสามารถในการชำระหนี้ และรายได้ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรรายนั้น ดังนั้น เกษตรกรจะกู้ได้ในวงเงินที่ ธกส. กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งบางทีไม่เพียงพอกับความต้องการ และไม่เพียงพอเพราะสาเหตุอื่นๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในครอบครัวมาก หรือใช้ในกรณีพิเศษต่างๆ

เงินกู้จากภายนอกมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก พิจารณาได้จาก ในปี ๒๕๒๕ เกษตรกรกู้เงินจากภายนอก ๑,๓๙๔,๐๐๐ บาท หรือเฉลี่ย ๙,๖๐๐.๐๐ บาทต่อคน พอในปี ๒๕๓๐ เงินกู้จากภายนอกลดลงเหลือ ๔๑๖,๕๐๐ บาท หรือเฉลี่ย ๒,๙๓๖.๐๐ บาทต่อคน ลดลง ๘๕๗,๔๙๙.๕๐ บาท หรือเฉลี่ยลดลง ๖,๖๖๓.๓๓ บาทต่อคน ซึ่งนับว่าลดลงมาก สังเกตได้ว่าปริมาณเงินกู้จาก ธกส. เพิ่มขึ้นมากในปี ๒๕๓๐ (ตารางที่ ๑๙)

ตารางที่ ๑๙ จำนวนเงินกู้จากภายนอกและจำนวนเงินกู้จากขกส.ของเกษตรกร
ที่ขอกู้จากขกส.บางมูลนาก พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

ประเภทเงินกู้	๒๕๒๘		๒๕๓๐	
	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
จากแหล่งอื่น	๑,๓๙๘,๐๐๐.๐๐	๒๓.๒๘	๕๑๖,๕๐๐.๐๐	๕.๓๘
จากขกส.	๔,๕๒๘,๒๐๐.๐๐	๘๖.๗๒	๙,๓๐๓,๕๓๘.๕๐	๘๔.๖๑
รวม	๕,๙๒๖,๒๐๐.๐๐	๑๐๐	๙,๘๒๐,๐๓๘.๕๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๑๔ จำนวนเงินกู้จากภายนอก หรือหนี้สินสำคัญของเกษตรกรที่ขอกู้
จากชกส. บางมูลนาก แยกตามประเภทของแหล่งเงินทุน
พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

ประเภทของแหล่งเงินกู้ จากภายนอก	จำนวนเกษตรกร	จำนวน (บาท)	ร้อยละ
ญาติ/เพื่อน	๓๑	๘๘๑,๓๗๑.๑๕	๕๕.๘๓
หอคา/นายทุน	๒๐	๖๓๕,๒๖๙.๕๐	๓๕.๕๘
สถาบันอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์	๕	๑๓๓,๕๕๙.๕๕	๘.๕๙
รวม	๕๖	๑,๖๕๐,๕๐๐.๐๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๑๘ เฉลี่ยจำนวนเงินกู้จากชกส. และเงินกู้จากภายนอกของเกษตรกรที่ขอเงินกู้จากชกส. บางมูลนิธิ

แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

หน่วย : บาท

๒๓

ตำบล	ปี ๒๕๒๙				ปี ๒๕๓๐			
	เงินกู้จากชกส.		เงินกู้จากภายนอก		เงินกู้จากชกส.		เงินกู้จากภายนอก	
	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย
บางไผ่	๒๙๓,๐๐๐	๑๙,๕๐๐	๒๐,๐๐๐	๑,๕๒๙	๔๑๓,๐๐๐	๒๙,๕๐๐	๔๕,๐๐๐	๓,๒๑๔
หอยไกร	๒๐๙,๐๐๐	๒๙,๕๙๑	๑๐,๐๐๐	๑,๕๒๙	๑๔๘,๐๐๐	๒๑,๑๔๓	-	-
ลำประคา	๒๓๘,๐๐๐	๒๖,๔๔๔	๖๕,๐๐๐	๙,๒๒๒	๓๓๑,๙๕๐	๓๖,๘๖๐	๕๐,๐๐๐	๔,๔๔๔
เนินมะกอก	๕๖๒,๕๐๐	๓๙,๕๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑,๐๒๑,๐๐๐	๖๘,๐๖๙	๕๐,๐๐๐	๓,๓๓๓
วังกรก	๑๒๖,๐๐๐	๑๒,๖๐๐	๑๓๕,๐๐๐	๑๓,๕๐๐	๕๕๖,๐๐๐	๕๕,๖๐๐	๒,๐๐๐	๒๐๐
วังสำโรง	๓๕๓,๐๐๐	๓๙,๒๒๒	๕๙,๐๐๐	๖,๓๓๓	๓๘๙,๐๐๐	๕๓,๐๐๐	๒๐,๐๐๐	๒,๒๒๒
ห้วยรวม	๒๙๘,๒๐๐	๒๕,๖๙๑	๑๖๓,๐๐๐	๑๔,๐๑๐	๒๙๖,๐๐๐	๒๖,๙๐๙	๒๓,๐๐๐	๒,๐๙๑
ห้วยพุก	๕๒๐,๐๐๐	๒๘,๐๐๐	๖๑,๐๐๐	๕,๐๕๙	๔๔๘,๐๐๐	๒๙,๘๖๙	๒๐,๐๐๐	๑,๓๓๓
วังจิว	๓๓๑,๐๐๐	๓๖,๙๙๘	๘๓,๐๐๐	๙,๒๒๒	๒๐๐,๐๐๐	๒๒,๒๒๒	๑๘,๐๐๐	๒,๐๐๐
สำนักขุนเณร	๓๙๙,๕๐๐	๒๔,๙๖๙	๒๕๒,๐๐๐	๑๕,๑๒๕	๖๖๐,๐๐๐	๔๑,๒๕๐	๑๕๘,๕๐๐	๙,๙๖๐
วังตะกู่	๓๕๘,๐๐๐	๒๐,๕๙๑	๒๙๓,๐๐๐	๑๖,๐๕๙	๘๙๒,๐๐๐	๕๒,๕๙๑	๕๐,๐๐๐	๒,๓๕๓
ห้วยเขน	๑๔๙,๐๐๐	๒๔,๕๐๐	๒๐,๐๐๐	๓,๓๓๓	๑๙๙,๐๐๐	๓๓,๑๖๙	-	-
ภูมิจิว	๑๔๔,๐๐๐	๑๖,๐๐๐	๙๕,๐๐๐	๘,๓๓๓	๑,๐๕๘,๐๐๐	๑๑๖,๕๕๕	-	-
ในเขคา	๖๕,๐๐๐	๒๑,๖๖๗	๒๐,๐๐๐	๖,๖๖๗	๕๘,๐๐๐	๑๙,๓๓๓	-	-
รวมทั้งหมท	๔,๕๒๘,๒๐๐.๐๐	-	๑,๓๙๔,๐๐๐.๐๐	-	๙,๓๐๙,๕๓๙.๕๐	-	๔๑๖,๕๐๐.๕๐	-
เฉลี่ยทั้งหมท	๓๐,๑๘๘.๐๐	-	๙,๑๖๐.๐๐	-	๔๘,๙๑๖.๙๓	-	๒,๙๙๖.๖๗	-

อัตราดอกเบี้ยและการชำระเงินกู้

๑. อัตราดอกเบี้ย

ชกส. คิดดอกเบี้ยสำหรับการชำระดอกเบี้ยเงินกู้ถึงกำหนดพร้อมกับการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินรายงวดไว้ อัตราร้อยละสิบสองครึ่ง (๑๒.๕) ต่อปี ในกรณีที่ผู้กู้ไม่ชำระคืนเงินต้นทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่ผู้อนุมัติเงินกู้กำหนด ให้เรียกดอกเบี้ยในส่วนที่ไม่ได้ชำระตามกำหนด เพิ่มขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ อีกร้อยละ ๓ ต่อปี

เงินกู้ส่วนใหญ่ในอำเภอบางมูลนากเป็นเงินกู้ระยะสั้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกเฉพาะฤดู เกษตรกรต้องชำระคืนให้ ชกส. หลังเก็บเกี่ยวและขายผลผลิตเรียบร้อยแล้ว คือภายใน ๑๒ เดือน หรือใน ๑ ฤดูพืชนั้นเอง

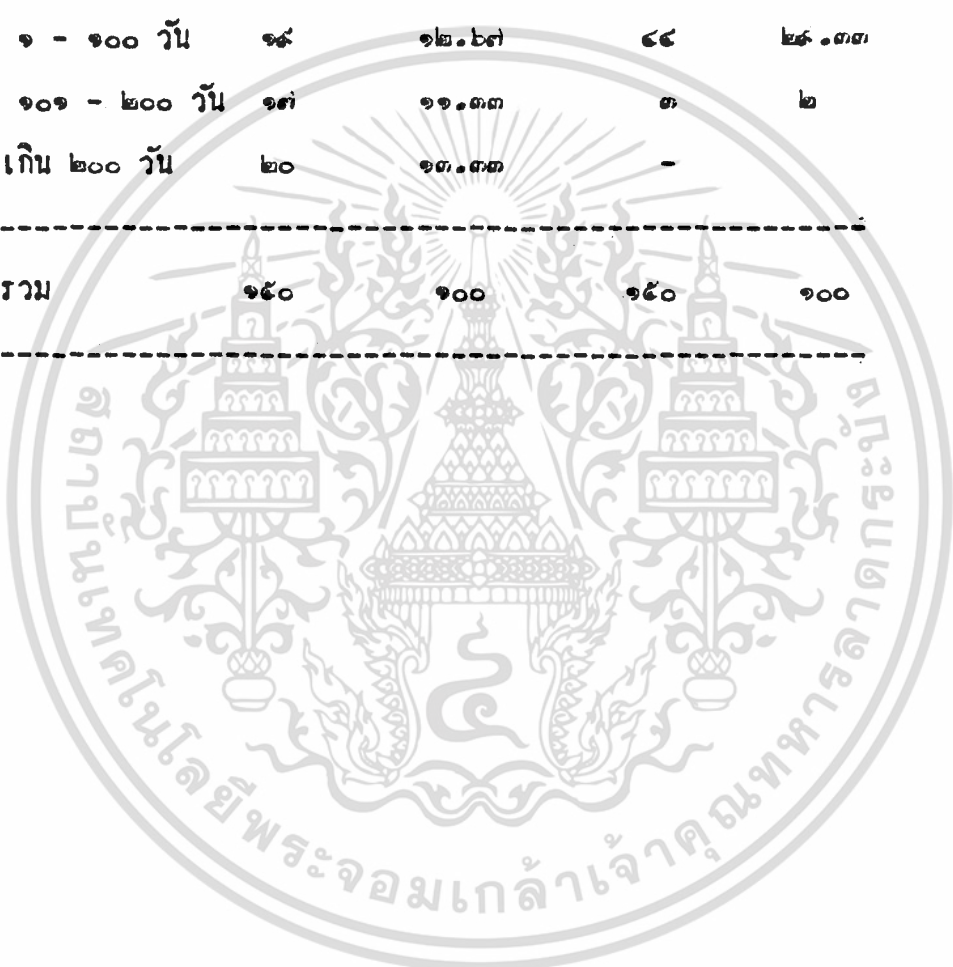
๒. การชำระเงินกู้

การชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยสำหรับเกษตรกรในท้องที่อำเภอบางมูลนาก ชกส. กำหนดให้ชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยในฤดูกาลเพาะปลูก ๒๕๒๘ และ ๒๕๓๐ ปรากฏว่า ในปี ๒๕๒๘ มีเกษตรกรที่ชำระเงินกู้ครบตามกำหนดสัญญา ร้อยละ ๖๒.๖๗ และผิดสัญญาชำระคืน ร้อยละ ๓๗.๓๓ ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ผิดสัญญา ๑-๑๐๐ วัน ร้อยละ ๑๒.๖๗ ผิดสัญญา ๑๐๑-๒๐๐ วัน และ ๒๐๐ วันขึ้นไป ร้อยละ ๑๑.๓๓ และ ๑๓.๓๓ ตามลำดับ

และในปี ๒๕๓๐ เกษตรกรร้อยละ ๕๘.๖๗ ที่สามารถชำระเงินกู้ได้ครบตามสัญญา และผิดสัญญาชำระคืน ร้อยละ ๓๑.๓๓ ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรที่ผิดสัญญาชำระหนี้ ๑-๑๐๐ วัน ร้อยละ ๒๘.๓๓ ผิดสัญญา ๑๐๑-๒๐๐ วัน ร้อยละ ๒ ส่วนค้างชำระเกิน ๒๐๐ วันนั้นไม่มี เพราะช่วงที่ทำการศึกษายังไม่ถึงกำหนดค้างชำระเกิน ๒๐๐ วัน (ตารางที่ ๒๐)

ตารางที่ ๒๐ การชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากขกส.
 บางมูลนาก จำแนกตามลักษณะการชำระคืน พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๐

ลักษณะการชำระคืน	๒๕๒๙		๒๕๓๐	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
ชำระครบตามสัญญา	๕๔	๖๒.๖๓	๑๐๓	๖๔.๖๓
ค้างชำระ ๑ - ๑๐๐ วัน	๑๙	๑๒.๖๓	๔๔	๒๙.๓๓
ค้างชำระ ๑๐๑ - ๒๐๐ วัน	๑๓	๑๑.๓๓	๓	๒
ค้างชำระเกิน ๒๐๐ วัน	๒๐	๑๓.๓๓	-	-
รวม	๑๕๐	๑๐๐	๑๕๐	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การควบคุมและติดตามผล

การควบคุมและติดตามผลเพื่อให้เงินกู้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของเงินกู้นั้นๆ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงของเงินกู้ลง และยังเป็น การป้องกันมิให้เกิดหนี้ค้างชำระพร้อมๆกันไปด้วย โดยมีหลักการควบคุมเสมอๆ อย่างน้อยอาจเป็น ๓ เดือนต่อครั้ง โดยติดตามตรวจสอบการใช้เงินกู้ของเกษตรกรอย่างใกล้ชิดและจริงจัง นอกจากนั้นควรมีการใช้การศึกษาอบรมเรื่องการใช้สินเชื่อเพื่อ การเกษตรแก่เกษตรกรในทุกโอกาสที่กระทำได้ เช่น ผลเสียของการใช้สินเชื่อ เพื่อการเกษตรไปในทางที่ผิด ผลดีของการชำระหนี้ตามกำหนดเวลา เป็นต้น การแนะนำช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับปัญหาการผลิต มีการเตือนและเร่งรัดหนี้สิน ก่อนถึงกำหนดชำระคืน ประสานงานสินเชื่อกับการรวบรวมและขายผลิตผล

จากการศึกษาโดยการสอบถามพนักงานสินเชื่อหน่วยอำเภอนี้ ทำให้ทราบว่า เกษตรกรมีการใช้สินเชื่อถูกต้องตามวัตถุประสงค์เป็นส่วนใหญ่ แต่มี ประสพปัญหาด้านราคา และภัยธรรมชาติ เช่น ฝนทิ้งช่วง จึงทำให้เกษตรกรมีการ ค้างชำระเงินกู้อย่างบางส่วน

บทที่ ๔

การประเมินผลทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร

หลักการวิเคราะห์การถดถอยและสหสัมพันธ์

(Regression and Correlation Analysis)

การสร้างตัวแบบเพื่อการวิเคราะห์ Multiple Regression เพื่ออธิบายความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวแปรมากกว่า ๒ ตัวขึ้นไป ว่ามีความเกี่ยวพันกันในรูปใด และความสัมพันธ์นั้นมีมากน้อยเพียงใด อนึ่ง การพิจารณาตัวแบบ (Model) จะมีตัวแปรอิสระ (X_1) กับ ตัวแปรตาม (Y) โดยตัวแปรแสดงได้ในรูปแบบดังนี้

$$Y = B_0 + B_1X_1 + B_2X_2 + \dots + B_mX_m + E$$

Y แทนตัวแปรตาม (Dependent Variable)

x_i แทนตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

E แทนค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term)

b_i คือค่า Regression Coefficient

โดยที่ 1, ๑, ๒, ..., m

เราสามารถเขียนตัวแบบจากการสุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_mx_m + e$$

จากค่า b_1 ถึง b_m เหล่านี้ นำมาเปรียบเทียบหาความสำคัญของตัวแปรอิสระแต่ละตัวได้ทันที เช่น ถ้า $b_1 > b_2$ นั้นก็หมายความว่า ตัวแปรอิสระตัวที่ ๑ มีผลกระทบต่อตัวแปรตามมากกว่าตัวแปรอิสระตัวที่ ๒ นั้นเอง นอกจากนี้ค่า b_1 ถึง b_m ยังสามารถอธิบายความหมายของมันได้ ตัวอย่างเช่น กรณีที่ $b_1 = 0.6$ หมายความว่า การเปลี่ยนแปลง ๑ หน่วยของตัวแปรอิสระตัวที่ ๑ จะทำให้ปริมาณ

ตัวแปรตามเปลี่ยนแปลงไป ๐.๖ หน่วย ในกรณีที่หน่วยของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามเหมือนกัน

การประมวลผลการถดถอยและสหสัมพันธ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

การประมวลผลข้อมูลที่เกิดขึ้นจากตัวอย่างเกษตรกรผู้กู้เงินจาก ธกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก จำนวน ๑๕๐ ตัวอย่างโดยโปรแกรม MICROSTAT เครื่องคอมพิวเตอร์ EVERGO SYSTEM PC 88, 16 BIT

จากการสร้างตัวแบบการวิเคราะห์ Multiple Regression (โมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์) ในบทที่ ๑ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดมีผลทำให้เกษตรกรมีการใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรมากน้อยแตกต่างกัน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้นคือ ที่ดิน รายได้ ค่าใช้จ่าย ทรัพย์สินการเกษตรและทรัพย์สินอื่น ๆ ผลจากการประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ (ตารางผนวกที่ ๑) ได้ว่า

$$Y = 21667.1170 + (0.0769)x_1 + (0.2193)x_2 + (0.0938)x_3 - (0.0552)x_4 - (0.0623)x_5$$

ตัวแปร	ค่า Regression Coefficient
x_1 (ที่ดิน)	0.0769
x_2 (รายได้ต่อปี)	0.2193
x_3 (ค่าใช้จ่ายต่อปี)	0.0938
x_4 (ทรัพย์สินการเกษตร)	- 0.0552
x_5 (ทรัพย์สินอื่น ๆ)	- 0.0623
constant	21,667.1170

อธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีผลทำให้ปริมาณเงินกู้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก) รายได้ (x_2) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ เมื่อเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ๑ บาท จะมีผลทำให้ปริมาณเงินกู้เพิ่มขึ้น ๐.๒๑๙๓ บาท ซึ่งสูงกว่าปัจจัยอื่น

ค่าใช้จ่าย (x_3) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณเงินกู้ของเกษตรกร ในทางบวกเป็นลำดับต่อมา คือถ้าค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกรเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ ปริมาณเงินกู้เพิ่มขึ้นด้วย โดยค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ๑ บาท ปริมาณเงินกู้เปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้น ๐.๐๘๓๘

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกอีกปัจจัยหนึ่งคือ ที่ดิน (x_1) ความหมายคือ เกษตรกรที่มีที่ดินมาก จะมีผลทำให้กู้เงินในปริมาณที่เพิ่มขึ้น โดยมูลค่าที่ดินเพิ่มขึ้น ๑ บาท ปริมาณเงินกู้จะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ๐.๐๓๖๔ บาท

ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเงินกู้ในทางลบ (มีค่าความสัมพันธ์เป็นลบ) คือมีผลทำให้ปริมาณเงินกู้เปลี่ยนแปลงลดลง ได้แก่ ทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น ทรัพย์สิน การเกษตร (x_4) และทรัพย์สินอื่น ๆ (x_5)

ทรัพย์สินการเกษตรมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินกู้ในทางลบ หมายความว่า ถ้าหากเกษตรกรมีทรัพย์สินการเกษตรมาก จะทำให้ปริมาณเงินกู้ลดลง โดยค่าความสัมพันธ์ของทรัพย์สินการเกษตรกับปริมาณเงินกู้ของเกษตรกรเท่ากับ - ๐.๐๕๕๒ แสดงว่าถ้าหากเกษตรกรที่มีทรัพย์สินการเกษตรมีมูลค่า ๑ บาท เกษตรกรจะกู้เงินน้อยลง ๐.๐๕๕๒ บาท ซึ่งความสัมพันธ์ในทางลบนี้น้อยกว่าทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์เท่ากับ - ๐.๐๖๒๓

ค่า Constant ทำให้เราทราบว่าถ้าหากไม่คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมา คือ ที่ดิน รายได้ ค่าใช้จ่าย ทรัพย์สินการเกษตรและทรัพย์สินอื่น ๆ แล้ว ปริมาณเงินกู้ของเกษตรกรก็จะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ๒๑,๖๖๓.๑๑๓๐ บาท ดังนั้นค่า Constant ก็คือ ค่าความเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยใด ๆ

การประมวลผลเพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่เกษตรกรค้างชำระเงินกู้ (ตารางผนวกที่ ๒) ปรากฏผลออกมาคือ

$$Y = 6090.0891 - (0.0063)x_1 + (0.2888)x_2 + (0.0032)x_3 + (0.0265)x_4 - (0.0413)x_5 - (0.0313)x_6 - (0.0092)x_7$$

<u>ตัวแปร</u>	<u>ค่า Regression Coefficient</u>
x_1 (ปริมาณเงินกู้จากขกส.)	- 0.006
x_2 (ปริมาณเงินกู้จากภายนอก)	0.289
x_3 (ที่ดิน)	0.003
x_4 (รายได้ต่อปี)	0.026
x_5 (ค่าใช้จ่ายต่อปี)	- 0.041
x_6 (ทรัพย์สินการเกษตร)	- 0.031
x_7 (ทรัพย์สินอื่น ๆ)	- 0.009

อธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อเงินกู้ต่างชำระของเกษตรกรมากที่สุด คือ เงินกู้จากภายนอก (x_2) สังเกตได้จากค่า Regression Coefficient มีค่าสูงแตกต่างจากปัจจัยอื่นอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่า ถ้าเกษตรกรมีหนี้สินภายนอกมากจะทำให้มีโอกาสค้างชำระเงินกู้ขกส.มากด้วย ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่ค่อยมีผลต่อการค้างชำระเงินกู้

หลักจากการประมวลผลโดยวิธีการที่เรียกว่า Simple Regression เพื่อที่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่เกษตรกรกู้ไปจาก ขกส. ว่ามีผลกระทบหรืออิทธิพลต่อปัจจัยที่บ่งบอกถึงฐานะความเป็นอยู่ ปัจจัยใดมากน้อยแตกต่างกัน ผลการประมวลจากคอมพิวเตอร์ (ตารางผนวกที่ ๓ - ๗) ได้ว่า

<u>ตัวแปร</u>	<u>Constant</u>	<u>Regression Coefficient</u>
x_1 (ที่ดิน)	131720.3817	0.9229
x_2 (รายได้ต่อปี)	60158.7509	0.2344

x_3 (ค่าใช้จ่ายต่อปี)	42233.9520	0.1714
x_4 (ทรัพย์สินการเกษตร)	22327.9576	0.2546
x_5 (ทรัพย์สินอื่น ๆ)	49067.6558	0.1150

ผลการประมวลอธิบายได้ว่า สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ดิน (x_1) เพิ่มขึ้นมากที่สุด สืบเนื่องจากค่าความสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๘๒๒๘ หมายความว่า ถ้าเกษตรกรรูดเงินเพิ่มขึ้น ๑ บาท จะทำให้มูลค่าที่ดินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ๐.๘๒๒๘ บาท รองลงมาคือ ทรัพย์สินการเกษตร (x_4) ค่าความสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๒๕๔๖ หมายความว่า ถ้าเกษตรกรรูดเงินเพิ่มขึ้น ๑ บาท จะทำให้มีทรัพย์สินการเกษตรเพิ่มขึ้น ๐.๒๕๔๖ บาท รายได้ (x_2) เป็นปัจจัยที่ได้รับผลกระทบหรืออิทธิพลจากสินเชื่อเพื่อการเกษตรในอันดับต่อมา มีค่าความสัมพันธ์ ๐.๒๓๔๔ แสดงว่าเกษตรกรรูดเงินเพิ่มขึ้น ๑ บาท รายได้จะเพิ่มขึ้น ๐.๒๓๔๔ บาท

ค่าใช้จ่ายและทรัพย์สินอื่น ๆ ได้รับผลจากสินเชื่อเพื่อการเกษตรค่อนข้างต่ำตามลำดับ โดยมีค่าความสัมพันธ์ ๐.๑๓๑๔ และ ๐.๑๑๕๐ การที่ค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์ในทางบวกน้อยเป็นการดีกว่ามีค่าทางบวกมาก เพราะหมายความว่า สินเชื่อเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น ๑ บาท เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม ๐.๑๓๑๔ บาท เพราะฉะนั้นมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยย่อมเป็นการดีกว่าเพิ่มขึ้นมากสำหรับทรัพย์สินอื่นได้รับผลจากสินเชื่อเพื่อการเกษตรน้อยที่สุด คือมีค่าความสัมพันธ์ ๐.๑๑๕๐ แสดงว่า เกษตรกรรูดเงินเพิ่มขึ้น ๑ บาท ทำให้มูลค่าทรัพย์สินอื่นเพิ่มขึ้น ๐.๑๑๕๐ บาท

การวิเคราะห์โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย

(The Average Percentage Method)

เมื่อได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปริมาณสินค้าเชื่อเพื่อการเกษตรกับปริมาณการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรมาแล้วต่อไปเพื่อที่จะได้ทราบถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ว่าเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร ภายในหนึ่งปี คือช่วงปี ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐

วิธีการวิเคราะห์โดยวิธีนี้ เราจะใช้ปริมาณการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยการหาค่าเฉลี่ยของปัจจัยแต่ละปัจจัยในปี ๒๕๒๘ นำมาเปรียบเทียบกับปี ๒๕๓๐ หนึ่ง ปริมาณการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งคือ จะทำให้ทราบว่า สินค้าเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางเศรษฐกิจทุกปัจจัยไปในทางบวก เมื่อเปรียบเทียบกับผลจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ สิ่งใดจะมีผลมากกว่ากัน โดยแสดงออกมาในลักษณะของค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงที่รวมผลของสินค้าเชื่อเพื่อการเกษตร และผลของปัจจัยภายนอกไว้ด้วยกัน

ทรัพย์สินของเกษตรกรผู้กู้เงิน

เกษตรกรผู้กู้เงินครอบครัวหนึ่ง ๆ มีทรัพย์สินประเภทสำคัญ ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพหลายอย่าง เช่น บ้าน ที่ดิน เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยในที่นี้ได้แบ่งทรัพย์สินออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. ทรัพย์สินการเกษตร ได้แก่ เครื่องมือ และเครื่องจักรกลการเกษตรชนิดต่าง ๆ มุ้งฉาง สัตว์ใช้งาน สัตว์เลี้ยงชาย และเลี้ยงเพื่อบริโภค ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น

๒. ทรัพย์สินอื่น ๆ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย โทรทัศน์ วิทยุ ตู้เย็น รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยาน และเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยามให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๓. ที่ดิน โคน้ำ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งที่ประกอบกิจการเองและให้ผู้อื่นเช่า รวมถึงพื้นที่ที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์ และปลูกสร้างที่อยู่อาศัย

ทรัพย์สินการเกษตร

จากการศึกษาปรากฏว่าเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก ระหว่างปี ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐ มีทรัพย์สินการเกษตรโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรมีทรัพย์สินการเกษตรคิดเป็นมูลค่ารวมทั้งหมด ๓,๔๑๐,๐๐๐ บาท เฉลี่ย ๒๕,๕๐๐.๐๐ บาทต่อเกษตรกรหนึ่งคน หลังจากนั้นพอลงถึงปี ๒๕๓๐ เกษตรกรมีทรัพย์สินการเกษตรคิดเป็นมูลค่ารวมทั้งหมด ๔,๕๐๑,๙๙๙.๕๐ เฉลี่ย ๓๐,๐๑๓.๓๓ บาทต่อเกษตรกรหนึ่งคน โดยในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรที่มีทรัพย์สินการเกษตรสูงสุด เป็นเกษตรกรในตำบลห้วยร่วม เฉลี่ยมูลค่าทรัพย์สินการเกษตร ๔๑,๔๔๔ บาท ต่อคน น้อยที่สุดคือ ไม่มีทรัพย์สินการเกษตรเลยเป็นเกษตรกรในเขตเทศบาล ในปี ๒๕๓๐ เกษตรกรมีทรัพย์สินการเกษตรสูงสุดเฉลี่ย ๕๐,๓๓๔ บาทต่อคนเป็นเกษตรกรวังสำโรง น้อยที่สุดคือไม่มีทรัพย์สินการเกษตรเลย เป็นเกษตรกรในเขตเทศบาล (ตารางที่ ๒๑) เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ปรากฏว่า เกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรจากปี ๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๐ ทรัพย์สินการเกษตรเพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่า ๒๙๑,๙๙๙.๕๕ หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคนละ ๔,๖๑๓.๓๓ บาท

ทรัพย์สินอื่น ๆ

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินอื่น ๆ ของเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนากระหว่างปี ๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๐ ปรากฏว่าเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินอื่น ๆ ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ ในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรมีทรัพย์สินอื่น ๆ คิดเป็นมูลค่ารวม ๒,๓๙๔,๓๐๐.๕๐ บาท เฉลี่ย ๔๒,๒๔๘.๖๓ บาทต่อคน ส่วนในปี ๒๕๓๐ มูลค่ารวมเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๓,๔๔๐,๔๐๐.๕๐ บาท เฉลี่ย ๔๒,๕๓๘.๖๓ บาทต่อคน โดยในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรมีทรัพย์สินอื่น ๆ เฉลี่ยสูงสุดคนละ ๖๕,๖๐๐ บาท เป็นเกษตรกรตำบลเนินมะกอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่าสุคนละ ๑๒,๓๒๗ บาท เป็นเกษตรกรตำบลวังจี้ปี ๒๕๓๐ เกษตรกรที่มีทรัพย์สินอื่น ๆ เฉลี่ยสูงสุดคนละ ๑๔๖,๐๖๗ บาท เป็นเกษตรกรตำบลเนินมะกอก ค่าสุคนละ ๑๖,๐๙๔ บาท เป็นเกษตรกรตำบลวังจี้ (ตารางที่ ๒๑)

โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรที่ถูกเงินจากชกส.ในช่วงปี ๒๕๒๕ จนถึง ๒๕๓๐ มีทรัพย์สินอื่น ๆ เพิ่มขึ้นคิดเป็นมูลค่า ๑,๔๘๖,๕๐๐ บาท เฉลี่ยเพิ่มขึ้นคนละ ๘,๘๑๐.๐๐ บาท เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับทรัพย์สินการเกษตรที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยคนละ ๘,๖๓๑.๓๓ บาท แล้วทรัพย์สินอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงกว่า แต่เมื่อพิจารณาถึงผลการศึกษความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับปัจจัยต่าง ๆ (ตารางผนวกที่ ๗) แล้ว จะเห็นได้ว่าสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณทรัพย์สินอื่น ๆ น้อยที่สุดและน้อยกว่าทรัพย์สินการเกษตร แสดงว่า การที่ทรัพย์สินอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงไปมากในช่วงปี ๒๕๒๕ ถึง ๒๕๓๐ เกิดจากผลของปัจจัยอื่นมากกว่า ส่วนจะเป็นผลมาจากปัจจัยใดนั้นจึงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

จากการศึกษาเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ของปริมาณทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ซึ่งนอกจากผลของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีผลเพียงเล็กน้อยแล้ว ปัจจัยใดมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากน้อยต่างกัน (ตารางผนวกที่ ๘) แสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ กับปริมาณการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า นอกจากปริมาณทรัพย์สินอื่น ๆ จะขึ้นอยู่กับปริมาณทรัพย์สินการเกษตรแล้ว ค่าใช้จ่ายคือ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับทรัพย์สินอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรใช้จ่ายซื้อทรัพย์สินอื่น ๆ โดยใช้จ่ายในส่วนที่ไม่ใช่เงินกู้จากชกส.

ที่ดิน

ที่ดินเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง เป็นปัจจัยที่ช่วยบอกให้ทราบฐานะของเกษตรกรได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปแล้วหากเกษตรกรคนใดมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ก็ย่อมประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องค่าเช่าที่ดินลงได้ และยังมีที่ดินจำนวนมากเท่าใด ก็น่า

ตารางที่ ๒๑ เฉลี่ยมูลค่าทรัพย์สินการเกษตรและทรัพย์สินอื่นๆ ของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.บางมูลนาก

แยกตามตำบล พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

หน่วย : บาท

๙๕

ตำบล	ปี ๒๕๒๙				ปี ๒๕๓๐			
	ทรัพย์สินการเกษตร		ทรัพย์สินอื่นๆ		ทรัพย์สินการเกษตร		ทรัพย์สินอื่นๆ	
	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย
บางไผ่	๔๑๗,๐๐๐	๒๙,๙๘๖	๘๗๘,๐๐๐	๖๒,๘๕๙	๓๕๐,๕๐๐	๒๕,๓๒๐	๘๙๓,๐๐๐	๖๓,๙๘๖
หอไกร	๕๙,๐๐๐	๙,๐๐๐	๒๐๗,๐๐๐	๒๙,๕๗๑	๖๕,๕๐๐	๙,๒๑๔	๒๒๐,๐๐๐	๓๑,๕๗๑
ลำประดาศา	๓๓๒,๐๐๐	๓๖,๘๘๙	๓๒๐,๐๐๐	๓๕,๕๕๖	๓๑๘,๐๐๐	๓๕,๓๓๓	๕๐๙,๐๐๐	๕๕,๕๕๕
เนินมะกอก	๕๒๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๙๘๕,๐๐๐	๖๕,๖๐๐	๖๙๗,๐๐๐	๕๕,๕๕๕	๒,๑๙๑,๐๐๕	๑๕๖,๐๖๗
วังกรก	๑๗๙,๕๐๐	๑๗,๙๕๐	๓๕๑,๐๐๐	๓๕,๑๐๐	๒๑๑,๕๐๙	๒๑,๑๕๑	๓๕๗,๐๐๐	๓๕,๗๐๐
วังสำโรง	๓๑๐,๐๐๐	๓๕,๕๕๕	๕๖๒,๐๐๐	๕๑,๓๓๓	๕๕๗,๐๐๐	๕๐,๙๙๘	๓๙๓,๐๐๐	๕๓,๖๖๗
ห้วยรวม	๕๕๖,๐๐๐	๕๑,๕๕๕	๖๑๖,๐๐๐	๕๖,๐๐๐	๕๗๗,๐๐๐	๕๓,๓๕๕	๗๐๐,๐๐๐	๖๓,๖๓๖
ห้วยทุก	๕๕๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๗๙๓,๐๐๐	๕๒,๘๖๗	๕๖๘,๐๐๐	๓๑,๒๐๐	๘๕๙,๐๐๐	๕๖,๖๐๐
วังจิว	๑๐๕,๐๐๐	๑๑,๖๖๗	๑๑๑,๐๐๐	๑๒,๓๖๗	๑๓๐,๐๐๐	๑๕,๕๕๕	๑๕๕,๐๐๐	๑๖,๐๗๕
สำนักขุนเขร	๕๕๓,๐๐๐	๓๐,๑๘๘	๕๖๗,๐๐๐	๓๕,๕๕๕	๕๗๑,๐๐๐	๒๙,๕๕๕	๗๒๘,๐๐๐	๕๕,๕๐๐
วังตะกู่	๕๒๕,๕๐๐	๒๕,๙๗๑	๕๙๙,๐๐๐	๒๙,๓๕๕	๕๕๒,๕๐๐	๒๘,๙๗๑	๕๗๑,๐๐๐	๓๓,๕๕๕
ห้วยเขน	๕๓,๐๐๐	๕,๕๕๕	๕๓๑,๐๐๐	๓๕,๕๕๕	๗๖,๐๐๐	๑๒,๖๖๗	๕๕๑,๐๐๐	๕๑,๕๕๕
ภูมิ	๖๖,๐๐๐	๗,๓๓๓	๒๖๑,๐๐๐	๒๙,๐๐๐	๒๐๑,๐๐๐	๒๒,๓๓๓	๒๖๒,๐๐๐	๒๙,๑๑๑
ในเขคา	-	-	๗๐,๐๐๐	๒๓,๓๓๓	-	-	๗๐,๐๐๐	๒๓,๓๓๓
รวมทั้งหมด	๓,๘๑๐,๐๐๐.๐๐	-	๖,๗๙๕,๓๐๐.๕๐	-	๕,๕๐๑,๙๙๙.๕๐	-	๗,๘๘๐,๘๐๐.๕๐	-
เฉลี่ยทั้งหมด	๒๕,๕๐๐.๐๐	-	๕๒,๖๒๘.๖๗	-	๓๐,๐๑๓.๓๓	-	๕๒,๕๐๐.๐๐	-

ที่จะมีรายได้ในการผลิตผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้นด้วยเป็นเพราะที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและมีราคาสูง นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นหลักค้ำประกันเงินกู้ได้ จึงเป็นปัจจัยที่สร้างความมั่นคงให้กับเกษตรกร

จากการศึกษาปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ดิน โดยการเปลี่ยนแปลงนี้อาจเกิดจากการที่เกษตรกรซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์เพิ่มขึ้นจึงทำให้ที่ดินคิดเป็นมูลค่ารวมแล้วสูงขึ้นหรือมูลค่าสูงขึ้นจากการปรับปรุงสภาพพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น

ในปี ๒๕๒๕ เกษตรกรผู้ขอกู้เงินจากชกส.ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก มีที่ดินคิดเป็นพื้นที่รวมทั้งหมด ๕,๐๓๔ ไร่ หรือคิดเป็นมูลค่ารวม ๒๒,๑๔๑,๘๘.๕๐ บาท เฉลี่ยเกษตรกรมีที่ดินคนละ ๓๓.๘๓ ไร่ หรือเฉลี่ยมีที่ดินเป็นมูลค่า ๑๔๗,๖๑๑.๓๓ บาท ต่อคน ปี ๒๕๓๐ เกษตรกรมีที่ดินคิดเป็นพื้นที่รวมทั้งหมด ๕,๓๔๒ ไร่ หรือคิดเป็นมูลค่ารวม ๒๓,๘๓๗,๑๘๘.๕๐ บาท เฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีที่ดินคนละ ๓๕.๖๑ ไร่ หรือคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยคนละ ๑๕๘,๕๔๑.๓๓ บาท (ตารางที่ ๒๒)

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณที่ดินของเกษตรกรผู้ขอกู้เงินจากชกส.มีการเปลี่ยนแปลงน้อย โดยเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ๒๖๘ ไร่ มูลค่าเพิ่มขึ้น ๑,๘๙๕,๒๐๐ บาท เฉลี่ยแล้วเพิ่มขึ้นคนละ ๑.๓๕ ไร่ คิดเป็นมูลค่าคนละ ๑๑,๘๖๕ บาท เมื่อพิจารณาถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ดิน ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ในเกณฑ์สูง แสดงว่า ปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ดินเกือบทั้งหมดเป็นผลมาจากสินเชื่อเพื่อการเกษตร

รายได้และค่าใช้จ่ายของเกษตรกรผู้กู้เงิน

รายได้ จากแหล่งที่มาของรายได้ของเกษตรกรสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ รายได้จากการทำงานและรายได้ที่ไม่ใช่การทำงาน เกษตรกรที่กู้เงิน

ตารางที่ ๒๒ เฉลี่ยมูลค่าที่ดิน และจำนวนที่ดินของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจาก ธกส.บางมูลนาก แยกตามขนาดของฟาร์ม

พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

๕๙

ตำบล	ปี ๒๕๒๙				ปี ๒๕๓๐			
	มูลค่าที่ดิน(บาท)		จำนวนพื้นที่(ไร่)		มูลค่าที่ดิน(บาท)		จำนวนพื้นที่(ไร่)	
	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย	รวม	เฉลี่ย
บางไผ่	๑,๓๓๐,๐๐๐	๑๒๓,๕๓๑	๓๑๘	๒๓	๑,๕๕๕,๐๐๐	๑๓๙,๕๓๑	๔๖๔	๓๓
หอไกร	๑,๐๕๐,๐๐๐	๑๕๘,๕๓๑	๑๘๑	๒๖	๑,๑๕๑,๐๐๐	๑๖๒,๕๓๑	๒๐๑	๒๙
ลำประกา	๑,๕๒๐,๐๐๐	๑๕๓,๕๓๑	๒๕๒	๓๑	๑,๕๑๕,๐๐๐	๒๐๑,๖๖๓	๒๕๕	๓๒
เนินมะกอก	๕,๑๓๓,๐๐๐	๒๓๕,๕๓๑	๕๓๕	๕๖	๕,๑๕๓,๐๐๐	๒๓๕,๑๓๓	๕๕๐	๕๖
วังกรก	๑,๒๒๓,๐๐๐	๑๒๖,๓๐๐	๓๑๕	๓๒	๑,๐๕๓,๐๐๐	๑๐๕,๓๐๐	๓๑๕	๓๒
วังสำโรง	๒,๐๐๐,๐๐๐	๒๒๒,๒๒๒	๕๐๕	๕๕	๒,๐๐๐,๐๐๐	๒๒๒,๒๒๒	๕๐๕	๕๕
ห้วยรวม	๒,๐๕๐,๐๐๐	๑๕๖,๓๖๕	๕๓๓	๕๙	๒,๐๓๐,๒๐๐	๑๕๕,๒๐๐	๕๓๓	๕๙
ห้วยทุก	๒,๖๒๕,๐๐๐	๑๓๕,๕๓๓	๕๐๕	๕๕	๒,๕๐๕,๐๐๐	๑๕๖,๕๓๓	๕๐๕	๕๕
วังงิ้ว	๕๑๐,๐๐๐	๕๖,๖๖๓	๑๒๓	๑๕	๕๕๐,๐๐๐	๕๕,๕๕๕	๑๕๓	๒๑
สำนักขุนเขม	๒,๓๑๐,๐๐๐	๑๕๕,๓๓๕	๕๖๓	๓๕	๒,๕๓๕,๐๐๐	๑๖๑,๑๕๕	๕๕๓	๓๓
วังตะกู่	๑,๕๓๕,๐๐๐	๑๑๖,๓๕๓	๓๕๒	๕๕	๒,๕๓๕,๐๐๐	๑๕๕,๕๒๕	๕๑๕	๕๕
ห้วยเขน	๑๕๕,๐๐๐	๓๒,๕๐๐	๓๕	๑๓	๑๕๕,๐๐๐	๓๒,๕๐๐	๓๕	๑๓
ภูมิมิ	๖๒๕,๐๐๐	๖๙,๓๓๕	๑๑๓	๑๓	๖๒๕,๐๐๐	๖๙,๓๓๕	๑๑๓	๑๓
โนนเขคา	๕๐,๐๐๐	๑๓,๓๓๓	๕	๑	๕๐,๐๐๐	๑๓,๓๓๓	๕	๑
รวมทั้งหมก	๒๒,๑๕๑,๕๕๕.๕๐	-	๕,๐๓๕.๐๐	-	๒๒,๕๓๓,๑๕๕.๕๐	-	๕,๓๕๒.๐๐	-
เฉลี่ยทั้งหมด	๑๕๓,๖๑๓.๓๓	-	๓๓.๕๓	-	๑๕๕,๕๕๑.๓๓	-	๓๕.๖๑	-

จากชกส.ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก เฉลี่ยมีรายได้ฟาร์มละ ๒๒,๒๑๓.๕๓ บาท โดยเป็นรายได้จากการเกษตร ๕๔,๐๒๑.๔๓ บาท หรือร้อยละ ๔๑.๐๘ และเป็นรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตร ๑๒,๕๔๕.๘๐ บาท หรือร้อยละ ๕๖.๙๑ (ตารางที่ ๒๓)

รายได้จากการเกษตรนั้นเป็นปฏิภาคโดยตรงกับขนาดของฟาร์ม คือ ฟาร์มที่มีขนาดใหญ่ก็ยังมีรายได้จากการเกษตรมาก กล่าวคือ ฟาร์มขนาด ๑ - ๓๐ ไร่ จะมีรายได้จากการเกษตร ๔๓,๔๒๓.๕๓ บาท และจะเพิ่มขึ้นตามลำดับขนาดของ ฟาร์ม จนถึงฟาร์มที่มีขนาด ๑๐๑ ไร่ขึ้นไป จะมีรายได้จากการเกษตรสูงที่สุด คือเฉลี่ย ฟาร์มละ ๙๘,๒๐๕.๐๘ บาท ส่วนรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตร ฟาร์มที่ใหญ่จะมีรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตรน้อย คือ ฟาร์มที่มีขนาด ๑๐๑ ไร่ขึ้นไป มีรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตรน้อยที่สุดคือ ฟาร์มละ ๓,๔๙๘.๒๔ บาท เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จะมีรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตรมากที่สุด

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกร ระหว่างปี ๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๐ ผลการศึกษาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยปรากฏว่า รายได้ต่อปีของเกษตรกรลดลง คือ ในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยคนละ ๒๘,๙๘๖.๙๓ บาทต่อปี แต่พอปี ๒๕๓๐ เกษตรกรมีรายได้ลดลงเหลือเพียงเฉลี่ยคนละ ๔๓,๙๘๔.๙๓ บาทต่อปี คือลดลงเฉลี่ยคนละ ๒,๕๖๒.๒๖ บาท (ตารางที่ ๒๕)

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับรายได้ ปรากฏว่าสินเชื่อมีผลเปลี่ยนแปลงรายได้เพิ่มขึ้น และมีค่าความสัมพันธ์มากเป็นอันดับ ๓ คือ ๐.๒๓๔๔ อธิบายได้ว่าสินเชื่อ ๑ บาท มีผลทำให้รายได้เพิ่มขึ้น ๐.๒๓๔๔ บาท นั่นแสดงว่าเกษตรกรที่กู้เงินจากชกส.ในท้องที่อำเภอบางมูลนากควรจะมีรายได้เพิ่มขึ้นพอสมควร ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาหาสาเหตุพบว่า ในสภาพความเป็นจริง รายได้ของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส.ในท้องที่อำเภอบางมูลนากลดลง ทั้งนี้มีผลเนื่องมาจากภาวะฝนทิ้งช่วงในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน ปี ๒๕๒๙ ทำให้พืชผล

ตารางที่ ๒๓ เฉลี่ยรายได้ของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากธกส.บางมูลนาก
แยกตามขนาดของฟาร์ม พ.ศ. ๒๕๓๐

ขนาดของฟาร์ม (ไร่)	จำนวน ฟาร์ม	รายได้จาก การเกษตร (บาท)	รายได้ที่ไม่ ใช่การเกษตร (บาท)	รวมรายได้ ทั้งสิ้น (บาท)
๐ หรือเช่า	๓๕	๒๐,๘๒๐.๙๐	๓๘,๔๓๓.๖๘	๕๙,๒๕๔.๕๘
๑ - ๓๐	๕๘	๔๓,๘๕๓.๕๓	๑๑,๙๐๓.๖๘	๕๕,๗๕๗.๒๑
๓๑ - ๕๐	๙	๔๓,๑๙๘.๒๐	๑๑,๒๙๓.๙๐	๕๔,๔๙๒.๑๐
๕๑ - ๕๐	๑๑	๕๐,๒๑๘.๑๘	๙,๓๕๓.๑๘	๕๙,๕๗๑.๓๖
๕๑ - ๖๐	๑๑	๕๒,๙๖๓.๓๑	๙,๑๙๑.๘๐	๖๒,๑๕๕.๑๑
๖๑ - ๘๐	๘	๖๘,๑๑๘.๑๓	๘,๓๕๓.๘๕	๗๖,๔๗๒.๐๘
๘๑ - ๑๐๐	๙	๖๘,๘๒๓.๕๓	๘,๐๑๘.๓๓	๗๖,๘๔๑.๘๖
๑๐๐ ขึ้นไป	๑๐	๓๙,๒๐๘.๐๘	๓,๘๓๙.๒๘	๔๓,๐๔๗.๓๖
เฉลี่ยทุกขนาด	-	๕๘,๐๒๑.๘๓	๑๒,๕๙๕.๓๐	๗๐,๖๑๗.๑๓
ร้อยละ	-	๘๑.๐๘	๑๘.๙๑	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของเกษตรกรเสียหาย รายได้ของเกษตรกรซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตในช่วงปี ๒๕๒๘ - ๒๕๓๐ จึงลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่น ๆ เกษตรกรที่กู้เงินจาก ชกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก เฉลี่ยมีค่าใช้จ่ายฟาร์มละ ๔๓,๒๓๗.๓๘ บาท โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตร ๒๔,๒๓๘.๐๓ บาท หรือร้อยละ ๕๘.๔๒ เป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่น ๆ ๑๘,๙๙๙.๓๕ บาท หรือร้อยละ ๔๐.๑๘ ถ้าพิจารณาตามขนาดของฟาร์มแล้ว ฟาร์มที่มีขนาด ๑๐๑ ไร่ขึ้นไป จะมีค่าใช้จ่ายรวมสูงสุด คือ มีถึง ๘๒,๔๔๘.๖๒ บาทต่อฟาร์ม แยกเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตร ๕๔,๒๑๐.๐๘ บาท และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่น ๆ ๒๘,๒๓๘.๕๔ บาท ขนาดของฟาร์มที่เล็กลงก็จะมีค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่น ๆ ลดลงตามลำดับ (ตารางที่ ๒๔)

จากการศึกษาปริมาณการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากชกส. ปี ๒๕๒๘ จนถึงปี ๒๕๓๐ ปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายต่อปีของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ในปี ๒๕๒๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเกษตรกรหนึ่งคนเท่ากับ ๔๓,๒๓๗.๓๘ บาท พอถึงปี ๒๕๓๐ ค่าใช้จ่ายเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ๔๓,๔๐๗.๐๐ บาท ต่อเกษตรกรหนึ่งคน เพิ่มขึ้นเฉลี่ยคนละ ๑๒.๒๗ บาท (ตารางที่ ๒๕)

ค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตร และค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและอื่น ๆ ใกล้เคียงกันเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาถึงค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากราคาสินค้าเพิ่มขึ้นในแต่ละปี เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค บัญชี อาปรามคัศรุพิช เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่มีราคาสูงขึ้น ถ้าแสดงว่าค่าใช้จ่ายในปี ๒๕๒๘ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๓๐ แล้วไม่เปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก นั่นก็แสดงว่าสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายของเกษตรกรน้อยมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการศึกษาความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับค่าใช้จ่าย ปรากฏว่าผลสอดคล้องกัน

ตารางที่ ๒๔ เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่ขอกู้เงินจากธกส.บางมูลนาก
แยกตามขนาดของฟาร์ม พ.ศ. ๒๕๓๐

ขนาดของฟาร์ม (ไร่)	จำนวน ฟาร์ม	ค่าใช้จ่ายเพื่อ การเกษตร (บาท)	ค่าใช้จ่ายในครัว เรือนและอื่นๆ (บาท)	รวมค่าใช้จ่าย ทั้งสิ้น (บาท)
๐ หรือเช่า	๓๕	๑๓,๒๓๕.๕๕	๑๕,๓๐๓.๕๕	๒๘,๕๓๙.๑๐
๑ - ๓๐	๕๕	๑๓,๓๐๓.๑๕	๑๓,๓๓๖.๕๑	๒๖,๖๓๙.๖๖
๓๑ - ๕๐	๕	๑๕,๓๕๑.๕๐	๑๓,๐๕๐.๖๐	๒๘,๔๐๒.๑๐
๕๑ - ๕๐	๑๑	๒๒,๐๓๕.๓๓	๑๓,๕๕๓.๖๕	๓๕,๕๘๙.๙๘
๕๑ - ๖๐	๑๑	๒๕,๐๖๓.๐๕	๑๕,๑๓๕.๐๕	๔๐,๑๙๘.๑๐
๖๑ - ๘๐	๘	๓๓,๐๓๕.๓๓	๑๕,๓๓๕.๓๓	๔๘,๓๗๐.๖๖
๘๑ - ๑๐๐	๕	๕๒,๑๐๕.๐๕	๒๐,๑๕๕.๓๓	๗๒,๒๖๐.๓๘
๑๐๐ ขึ้นไป	๑๐	๕๕,๒๑๐.๑๕	๒๕,๒๓๕.๕๕	๘๐,๔๔๕.๗๐
เฉลี่ยทุกขนาด	-	๒๕,๒๓๕.๐๓	๑๕,๕๕๕.๓๖	๔๐,๗๙๐.๓๙
รอยละ	-	๕๕.๕๕	๕๐.๑๕	๑๐๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ๒๕ เจดีย์รายได้ ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรที่ซื้อเงินจากชกส.บางมูลนาก แยกตามตำบล

ท.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐

หน่วย : บาท

๔๒

ตำบล	ปี ๒๕๒๙				ปี ๒๕๓๐			
	รายได้		ค่าใช้จ่าย		รายได้		ค่าใช้จ่าย	
	รวม	เจดีย์	รวม	เจดีย์	รวม	เจดีย์	รวม	เจดีย์
บางไผ่	๘๒๓,๔๕๐	๕๘,๘๙๑	๕๓๒,๘๐๐	๓๘,๐๕๙	๖๙๑,๒๐๐	๔๗,๙๕๓	๕๖๔,๑๐๐	๓๓,๑๕๐
หอไกร	๙๐๐,๖๐๐	๑๑๐,๐๘๖	๕๕๒,๕๐๐	๖๘,๙๑๔	๖๙๐,๓๐๐	๙๘,๖๑๔	๕๖๕,๖๐๐	๖๖,๕๑๔
ลำประกา	๔๙๖,๑๐๐	๕๕,๑๒๒	๔๑๘,๕๐๐	๕๖,๕๘๙	๕๕๕,๖๐๐	๖๕,๐๖๓	๓๙๙,๓๐๐	๕๒,๑๕๔
เนินมะกอก	๑,๒๓๙,๙๙๕	๘๒,๑๓๓	๙๘๓,๙๐๐	๖๕,๕๙๓	๑,๕๗๘,๙๒๐	๑๐๕,๒๖๑	๙๘๖,๙๐๐	๖๕,๙๙๓
วังกรด	๕๕๕,๖๕๐	๕๘,๕๖๔	๕๐๕,๑๐๐	๕๐,๕๑๐	๖๒๖,๓๐๐	๖๒,๖๓๐	๕๙๙,๙๐๐	๕๙,๙๙๐
วังสำโรง	๘๒๒,๖๐๐	๙๑,๕๐๐	๕๕๐,๑๐๐	๕๕,๕๕๖	๘๒๕,๑๐๐	๙๑,๖๙๘	๕๑๕,๕๐๐	๕๗,๑๖๓
ห้วยรวม	๕๕๓,๙๐๐	๕๓,๐๘๑	๕๒๙,๕๕๐	๓๙,๐๙๗	๕๕๓,๗๘๐	๕๙,๙๙๘	๓๘๖,๓๐๐	๓๕,๑๑๘
ห้วยทุก	๙๖๙,๖๐๐	๕๑,๓๐๗	๖๖๘,๙๐๐	๕๕,๕๙๓	๘๕๗,๘๐๐	๕๗,๑๘๗	๖๒๙,๒๐๐	๕๑,๙๕๗
วังจัว	๕๙๓,๘๐๐	๕๓,๙๕๖	๒๘๑,๖๐๐	๓๑,๒๘๙	๕๐๕,๘๕๐	๕๕,๙๘๓	๒๓๙,๕๐๐	๓๐,๕๘๙
สำนักขุนเขมร	๑,๐๑๕,๘๘๐	๖๓,๕๙๓	๖๒๘,๙๖๐	๓๙,๒๙๘	๙๖๘,๖๐๐	๖๐,๕๗๘	๕๗๑,๕๐๐	๓๕,๙๑๓
วังตะกู่	๑,๕๑๘,๘๐๐	๘๙,๓๕๑	๙๙๙,๕๐๐	๕๗,๖๑๒	๑,๒๒๕,๑๕๐	๗๒,๐๖๓	๘๖๕,๒๕๐	๕๐,๘๗๘
ห้วยเขน	๓๐๓,๖๐๐	๕๐,๖๐๐	๒๕๕,๑๐๐	๕๐,๘๕๐	๓๑๙,๘๐๐	๕๓,๓๐๐	๒๓๒,๑๐๐	๓๘,๖๘๓
ภูมิมิ	๕๖๙,๘๐๐	๖๓,๓๑๑	๕๑๗,๒๐๐	๕๖,๓๕๖	๕๑๒,๐๐๐	๕๗,๘๘๙	๓๕๕,๐๐๐	๓๘,๓๓๓
โนนเขทา	๑๖๕,๕๐๐	๕๕,๑๓๓	๑๑๐,๓๐๐	๓๖,๙๖๗	๑๒๕,๐๐๐	๕๑,๖๖๗	๙๑,๒๐๐	๓๐,๕๐๐
รวมทั้งหมก	๑๐,๕๖๙,๕๓๙.๕๐	-	๗,๑๐๙,๒๐๙.๕๐	-๑๐,๐๘๕,๒๐๐.๕๐	-	๗,๑๑๑,๐๕๐.๐๐	-	
เจดีย์ทั้งหมด	๖๙,๙๖๙.๘๓	-	๕๗,๓๙๕.๙๓	-	๖๗,๒๓๕.๖๗	-	๕๗,๕๐๗.๐๐	-

สรุปและข้อเสนอแนะ

สภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้กู้และเงินกู้

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส. กับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรในท้องที่อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ช่วงระหว่างปี ๒๕๒๔ - ๒๕๓๐ ซึ่งความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ทราบผลจากการที่ชกส. ได้ให้เงินกู้แก่เกษตรกรในช่วงปีดังกล่าว ได้ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ขอกู้เงินเป็นอย่างไรบ้าง

ผลการศึกษาปรากฏว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๐-๕๐ ปี มีการศึกษาส่วนมากเป็นชั้นประถมศึกษา คราวเรือนหนึ่งมีคนในครอบครัวเฉลี่ย ๖ คน เป็นคนที่ทำงานได้เฉลี่ย ๑ คน เกษตรกรผู้ขอกู้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ๑ - ๑ ไร่ เป็นส่วนมาก มีเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองคิดเป็นร้อยละ ๒๓ ของจำนวนเกษตรกรทั้งหมด

พื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรประเภทต่าง ๆ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวร้อยละ ๗๔.๗๒ ในปี ๒๕๒๔ และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๗.๐๖ รองลงมาคือพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองร้อยละ ๗.๒๒ ในปี ๒๕๒๔ และลดลงเหลือร้อยละ ๕.๓๑ ในปี ๒๕๓๐ นอกนั้นเป็นพื้นที่ปลูกถั่วเขียว ข้าวโพก และถั่วลิสง อีกร้อยละ ๕.๕๐, ๒.๓๑ และ ๐.๑๔ ตามลำดับ

จำนวนเงินกู้ที่เกษตรกรขอกู้จากธนาคารในปี ๒๕๒๔ และ ๒๕๓๐ ส่วนใหญ่อยู่ในวงเงิน ๑๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท แต่ในปี ๒๕๓๐ นั้นวงเงินกู้มีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าปี ๒๕๒๔ แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย

ในการผลิตแต่ละฤดู แล้วส่งคืนเงินกู้เมื่อเก็บเกี่ยวและขายผลผลิต และการที่ว่าเงินกู้เพิ่มสูงขึ้นเป็นเพราะชกส. จะขยายวงเงินกู้ให้แก่เกษตรกรลูกค้าที่มีประวัติการชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนวงเงินกู้ที่สูงขึ้นกว่านั้น คือตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ในปี ๒๕๓๐ ก็มีแนวโน้มการกู้สูงขึ้นกว่าปี ๒๕๒๙ เช่นเดียวกันย่อมแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรในอำเภอนี้ได้เป็นอย่างดี คือ เกษตรกรในอำเภอนี้ส่วนใหญ่ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ จึงมีความสามารถในการชำระหนี้สูง

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณเงินกู้ทั้งหมด ในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรกู้เงินเฉลี่ยสูงสุดคนละ ๓๙,๒๒๒.๒๒ บาท และเฉลี่ยต่ำสุดคนละ ๑๔,๐๐๐.๐๐ บาท เฉลี่ยรวมแล้วเกษตรกรในอำเภอนี้กู้เงินคนละ ๓๐,๑๔๔.๐๐ บาท ส่วนในปี ๒๕๓๐ เกษตรกรกู้เงินเฉลี่ยสูงสุดคนละ ๑๑๖,๔๔๔.๔๔ บาท และเฉลี่ยต่ำสุดคนละ ๑๙,๓๓๓.๓๓ บาท เฉลี่ยรวมแล้วคนละ ๔๘,๙๑๖.๙๓ บาท สรุปได้ว่าในช่วงปี ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐ ปริมาณการเปลี่ยนแปลงเงินกู้สินเชื่อเพื่อการเกษตรเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยคนละ ๑๘,๘๗๔.๙๓ บาท

วัตถุประสงค์ของเงินกู้ปี ๒๕๒๙ เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อวัตถุประสงค์เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตต่าง ๆ ร้อยละ ๕๒.๐๐ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อใช้หนี้เก่า ร้อยละ ๑๔.๐๐ เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องจักรการเกษตร ร้อยละ ๙.๐๐ เพื่อซ่อมแซมบ้านเรือนอยู่ต่าง ร้อยละ ๔.๐๐ พอมาปี ๒๕๓๐ เงินกู้เพื่อวัตถุประสงค์เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตลดลงจากร้อยละ ๕๒.๐๐ เป็นร้อยละ ๔๖.๖๙ ส่วนวัตถุประสงค์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นเล็กน้อย

จากการศึกษาความต้องการเงินกู้ของเกษตรกรที่ขอเงินจากชกส. เมื่อเปรียบเทียบกับเงินกู้จากภายนอก ปรากฏว่าในปี ๒๕๒๙ เกษตรกรกู้เงินจากชกส. ร้อยละ ๙๖.๙๒ เป็นเงินกู้จากภายนอก ร้อยละ ๒๙.๒๔ ในปี ๒๕๓๐ เกษตรกร

กู้เงินจากชกส. ร้อยละ ๔๔.๖๑ เป็นเงินกู้จากภายนอกร้อยละ ๕.๓๙ โดยเงินกู้จากภายนอกส่วนใหญ่ เกษตรกรกู้จากญาติและเพื่อนคิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๓ รองลงมาคือ พ่อค้าและนายทุนร้อยละ ๑๕.๔๔ จากสถาบันอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ ๔.๖๕ สรุปได้ว่าแนวโน้มของเงินกู้จากภายนอกลดลงอย่างมาก พิจารณาได้จากในปี ๒๕๒๔ เกษตรกรกู้เงินจากภายนอกเฉลี่ย ๕.๑๖๐ บาทต่อคน แต่ในปี ๒๕๓๐ เงินกู้จากภายนอกเฉลี่ยลดลงเหลือเพียง ๒,๓๓๖.๖๗ บาทต่อคน

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณการเปลี่ยนแปลงเงินกู้จากชกส. ที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร และนโยบายสินเชื่อของชกส. ที่ปล่อยสินเชื่อการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น โดยมุ่งให้เกษตรกรรายเล็ก ๆ ที่มีหนี้สินภายนอกมาก ได้หันมาใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของชกส. ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ อันจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนมีหนี้สินอันตัวของเกษตรกรรายเล็ก ๆ เหล่านี้ได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ถ้าหากสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส. ที่เกษตรกรได้รับสนองตอบความต้องการเพิ่มขึ้นแล้ว ก็จะเป็นการลดปัญหาสินเชื่อในระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ได้เป็นอย่างมาก

จากผลการศึกษากการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยของเกษตรกรปี ๒๕๒๔ ชำระคืนครบตามกำหนดคสัญญาร้อยละ ๖๒.๖๗ ผิดสัญญาและชำระคืนเพียงบางส่วน ร้อยละ ๓๗.๓๓ พอปี ๒๕๓๐ เกษตรกรชำระคืนตามกำหนดคสัญญาร้อยละ ๖๔.๖๗ ผิดสัญญาและชำระคืนเพียงบางส่วนลดลงเหลือร้อยละ ๓๑.๓๓ สรุปได้ว่าเกษตรกรมีความสามารถในการชำระหนี้สูงขึ้น แสดงถึงประสิทธิภาพของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่เกษตรกรนำไปใช้สูงขึ้น อนึ่ง การพิจารณาว่าสินเชื่อเพื่อการเกษตรมีประสิทธิภาพสูงขึ้นหรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงวงเงินกู้อนุมัติของชกส. ที่เพิ่มขึ้น และพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การชำระคืนเงินกู้

ตามกำหนดคณณญาถ้าหากเพิ่มขึ้นก็แสดงว่าเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

การควบคุมและติดตามผลสินเชื่อเพื่อการเกษตรในท้องที่อำเภอบางมูลนาก ปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สินเชื่อถูกต้องตามวัตถุประสงค์ แต่ปัญหาที่พบคือ ปัญหาขายผลผลิตได้ราคาต่ำ และปัญหารายชักรวมชาติ คือ ฝนทิ้งช่วงและฝนแล้ง ทำให้ผลิตผลเสียหาย ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ จึงทำให้มีเกษตรกรบางส่วนยังคงชำระเงินกู้

สรุปการประเมินผลทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตร

ในการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดปริมาณความต้องการสินเชื่อ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อปริมาณความต้องการสินเชื่อเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ รายได้ แสดงว่าเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรในท้องที่อำเภอบางมูลนากที่มีรายได้มาก จะมีความต้องการสินเชื่อการเกษตรมาก เพราะมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ในปริมาณสูง และผู้อนุมัติวงเงินกู้ชกส. เน้นพิจารณาปัจจัยนี้ ทำให้รายได้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลต่อปริมาณเงินกู้ของเกษตรกรสูงกว่าปัจจัยอื่น ๆ โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายได้ ค่าใช้จ่าย ที่ดิน ส่วนทรัพย์สินการเกษตร และทรัพย์สินอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินเชื่อเพื่อการเกษตรในทางลบ กล่าวคือ ถ้าเกษตรกรมีทรัพย์สินการเกษตรและทรัพย์สินอื่น ๆ มาก จะกู้เงินน้อยลง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่นับบอฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ขอเงินจากชกส. ในท้องที่อำเภอบางมูลนาก ปรากฏว่า สินเชื่อเพื่อการเกษตรมีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลกับมูลค่าที่ดินในทางบวกมากที่สุด กล่าวคือ มูลค่าที่ดินของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นเป็น

ผลเนื่องมาจากอิทธิพลของสินเชื่อเพื่อการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือ ทรัพย์สิน
ทางการเกษตร รายได้ค่อปี ค่าใช้จ่ายค่อปี และทรัพย์สินอื่น ๆ ตามลำดับ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ใช้สินเชื่อเพื่อการ
เกษตรไปในทางที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ คือ มีความสัมพันธ์กับมูลค่าที่ดินและทรัพย์สิน
สินการเกษตรมาก แสดงว่ามีไค้นำไปใช้ในออกนอกทาง เช่น การนำสินเชื่อเพื่อการ
เกษตรไปซื้อทรัพย์สินอื่นเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย โดยผลการศึกษาความสัมพันธ์
ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับทรัพย์สินอื่น ๆ มีน้อยที่สุด ย่อมเป็นเครื่องยืนยันการ
ใช้เงินกู้ตรงตามวัตถุประสงค์ เงินกู้ของเกษตรกรในอำเภอนี้ไคเป็นอย่งดี

ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีค่า
ความสัมพันธ์รองลงมาจากมูลค่าที่ดินและทรัพย์สินการเกษตร คือ รายได้ แต่จาก
ผลของการเปลี่ยนแปลงรายได้เฉลี่ยค่อปีของเกษตรกรอำเภอนี้ พบว่าในปี ๒๕๑๐
เกษตรกรมีรายได้น้อยกว่าในปี ๒๕๒๔ อย่างเห็นไคชัด สรุปไคว่าปัจจัยภายนอก
มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรให้ลดลงมากกว่าผลของสินเชื่อเพื่อการ
เกษตรที่ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยภายนอกนั้นก็คื ภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถ
ควบคุมไค ไคแก่ เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้พืชผลของเกษตรกรคือ ข้าว ไคได้รับความ
เสียหายมากในช่วงปีคังกล่าว

อันดับความสัมพันธ์ของสินเชื่อการเกษตรกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัย
ค่อมาคือ ค่าใช้จ่าย คือ มีความสัมพันธ์มากเป็นอันดับ ๔ รองจาก ที่ดิน ทรัพย์สิน
การเกษตรและรายได้ และจากผลการศึกษาริมานการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายเฉลี่ย
ค่อปีของเกษตรกรที่ใช้สินเชื่อการเกษตรจากชกส. ในห้องที่อำเภอบางมูลนาก พบว่า
เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในปริมาณที่น้อยมาก โดยสอดคล้องกับความ
สัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่มีผลเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายของเกษตรกรให้เพิ่มขึ้น
เล็กน้อยเช่นเดียวกัน สรุปไคว่า ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นคือส่วนของราคาสินค้าที่สูงขึ้นหรือ

ค่าของเงินที่ลดค่าลงนั่นเอง ส่วนค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของเกษตรกรยังคงไม่เปลี่ยนแปลง อาจเป็นเพราะเทคนิคการผลิตคงเดิม รวมทั้งรสนิยมและปริมาณการบริโภคตลอดจนโครงสร้างในครอบครัวเกษตรกรไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงปี ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐ นี้

ความสัมพันธ์ของสินเชื่อเพื่อการเกษตรกับปัจจัยที่บ่งบอกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรอีกปัจจัยหนึ่ง คือ ทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวกน้อยที่สุด คือ ทำให้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเล็กน้อยมาก แสดงถึงความซื่อตรงและการรู้จักใช้สินเชื่อเพื่อการเกษตรจริง ๆ มิได้เอาไปใช้ในสิ่งที่ไม่ก่อประโยชน์ทางการเกษตร ทั้งนี้จึงสรุปได้ว่า เกษตรกรใช้สินเชื่อการเกษตรได้สอดคล้องกับเป้าหมายของชกส. ในเกณฑ์สูง แต่จากผลการศึกษาปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ เฉลี่ยของเกษตรกรในช่วงปี ๒๕๒๙ ถึง ๒๕๓๐ พบว่าปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นกว่าปริมาณการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทรัพย์สินเชื่อเพื่อการเกษตร คือ เฉลี่ยแล้วทรัพย์สินอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นคนละ ๙,๙๑๐.๐๐ บาท ส่วนทรัพย์สินการเกษตรเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นคนละ ๔,๖๑๑.๓๐ บาท ทั้งนี้สาเหตุเพราะปริมาณการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของทรัพย์สินอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายของเกษตรกรมากกว่าความสัมพันธ์กับสินเชื่อเพื่อการเกษตร กล่าวคือ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินซื้อทรัพย์สินอื่น ๆ เพิ่มขึ้นในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายไม่เกี่ยวกับเงินกู้จากชกส.

ในการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปริมาณเงินกู้ค้างชำระกับปัจจัยต่าง ๆ ปรากฏว่าเกิดจากผลของเงินกู้จากภายนอกเป็นตัวกำหนดค่อนข้างเห็นได้ชัดสรุปได้ว่า ถ้าหากเกษตรกรรายใดกู้เงินจากภายนอก มักมีปัญหาในการส่งชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดคสัญญญา เมื่อพิจารณาตามหลักความเป็นจริง คือ เงินกู้จากภายนอกมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าเงินกู้จากชกส. มาก เมื่อเกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตมักนำไปชำระแหล่งเงินกู้จากภายนอกก่อน ทำให้ไม่มีเงินพอชำระคืนแก่ชกส. จึงต้องค้างชำระเงินกู้และไม่สามารถกู้เงินในงวดต่อไปได้หรือกู้ได้น้อยลง ส่งผลให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนหรือมีไม่เพียงพอต่อการผลิต ต้องหันไปพึ่งเงินกู้จากภายนอกอีกวนเวียน

อยู่อย่างนี้ ไม่มีวันที่จะกลับฟื้นตัวมีฐานะดีได้

ดังนั้นถ้าหากสามารถขจัดปัญหาเงินกู้ยืมระบบเหล่านี้ออกไปได้ เกษตรกรย่อมจะมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน ซึ่งชกส.ได้ตระหนักถึงปัญหานี้และถือเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องรีบแก้ไขให้ไ้โดยล ทั้งนี้เพื่อที่จะให้สินเชื่อเพื่อการ เกษตรได้มีส่วนช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างแท้จริงและไ้โดยล แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาพบว่าเงินกู้จากภายนอกมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ย่อมแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรเริ่มมีความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ดีขึ้น ก็ได้แค่หวังว่าปัญหานี้คงจะหมดไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

เพื่อที่จะทำให้สินเชื่อเพื่อการ เกษตรมีประสิทธิภาพ หรือมีความมั่นคง ก่อให้เกิดประโยชน์นอกเงยแก่เกษตรกรผู้ใช้ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการสนับสนุนให้เกษตรกรทำงานเกษตรหลายอย่างตามลู่ทางที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขในเรื่องความเสี่ยง เนื่องจากปกติผลิตผลแต่ละอย่างย่อมไม่เสียหายหรือราคาตกต่ำพร้อมกันไปหมด นอกจากนี้จึงให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อมิให้เกษตรกรกู้เงินจนเกินความสามารถชำระหนี้ และสนับสนุนให้เกษตรกรผู้กู้ขยายงานในทางที่ไ้กำไร และมั่นคง ตลอดจนให้คำแนะนำแก่เกษตรกรให้ใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ให้ไ้โดยล คอบแทนมากที่สุด โดยสรุปเป็นหลักการใหญ่ที่จะทำให้สินเชื่อเพื่อการ เกษตรไ้โดยล ดังนี้

๑. การศึกษาอบรมทางสินเชื่อเพื่อการ เกษตร ชกส.ควรจัดให้มีการศึกษาอบรมทางสินเชื่อเพื่อการ เกษตรแก่เกษตรกรโดยกระทำเป็นกรณี เช่น ในเรื่องเหตุผลและคุณประโยชน์ของการใช้สินเชื่อเพื่อการ เกษตร ลู่ทาง เพิ่มการผลิตทางการ เกษตรในท้องถิ่น การทำแผนงานเกษตร การออมเงิน เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรชี้แจงให้เกษตรกรทราบว่า เมื่อขายผลผลิตแล้วจะต้องชำระหนี้เงินกู้ต่อชกส. ก่อนที่จะนำไปใช้ในทางอื่น ๆ เพื่อสร้างประวัติการชำระหนี้ที่ดี เพื่อที่จะได้รับบริการเงินกู้จากชกส. ควบคู่ต่อไป

๒. การให้เงินกู้เพื่อเพิ่มผลผลิต ควรมีการช่วยเหลือเกษตรกรในการทำแผนการเกษตรและค่าชอกู้โดยถูกต้องสมควรและให้เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตตามแผนงานเกษตร และความสามารถชำระหนี้ของเกษตรกรผู้กู้แต่ละราย ชกส. ควรปฏิเสธไม่ให้เงินกู้ซึ่งไม่อาจชำระคืนจากรายได้การเกษตรเพราะการให้เงินกู้เช่นนั้น เกษตรกรมักเกิดความยากลำบากในการชำระคืน การให้เงินกู้เพื่อเพิ่มผลผลิตนั้น ควรมีแผนการจ่ายเงินกู้เป็นงวด ๆ ตามความต้องการในการดำเนินงานเกษตร นอกจากนั้นระยะเวลาของเงินกู้ควรมีช่วงพอที่เกษตรกรจะขายผลผลิตของตนให้ไคราค่าที่ตามสมควร การกำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ให้ใกล้เคียงกับเวลาขายพืชผล ขอย้ำว่าการสนับสนุนให้เกษตรกรผู้กู้ทำงานเกษตรหลายอย่างเพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นและบรรเทาความเดือดร้อนในกรณีที่มีผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่งเสียหาย หรือมีราคาคงต่ำลงนั้น ย่อมเป็นการช่วยให้เกษตรกรผู้กู้มีความสามารถชำระหนี้สูงขึ้นด้วย

๓. การควบคุมแนะนำ เพื่อช่วยให้เกษตรกรผู้กู้ใช้เงินเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่จำเป็นต้องให้พนักงานของชกส. ออกไปตรวจสอบควบคุมการใช้เงินกู้ให้เป็นไปตามแผนงานเกษตรและให้คำแนะนำทางเทคนิคแก่เกษตรกร โดยร่วมมือกับหน่วยบริการส่งเสริมการเกษตร

๔. การเชื่อมโยงงานสินเชื่อเข้ากับงานขยายผลผลิตและงานจัดหาวัสดุการเกษตร เพื่อเพิ่มความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ได้ตามกำหนดจำเป็นต้องเชื่อมโยงสินเชื่อ งานขยายผลผลิตการเกษตรและงานจัดหาวัสดุการเกษตร เข้าด้วยกันโดยบริบูรณ์ ทั้งนี้ สาขาของชกส. อาจร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในท้องถิ่น เช่น สหกรณ์การเกษตร เพื่อที่จะดำเนินการประสานงานกันได้อย่างดี

๕. ในบางกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ เงินกู้ได้ตามกำหนด เป็นต้นว่า ศัตรูและโรคพืช ฝนแล้ง น้ำท่วม หรือพายุ ยังผลให้พืชผลเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วน ถ้าปรากฏว่าเกษตรกรผู้นั้นยังมีโอกาสฟื้นตัวได้ ชกส.ไม่ควรบังคับให้เขาขายทรัพย์สินอันจำเป็นสำหรับทำงานเกษตรต่อไป เพื่อมาชำระหนี้ ควรกวัดขันธ์ให้เขาชำระดอกเบี้ยและเงินต้นเพียงบางส่วนเท่าที่เขาสามารถทำได้ จึงเป็นสาระสำคัญว่าเกษตรกรผู้กู้พึงเสริมฐานะทางการเงินของตนให้มากที่สุดที่จะทำได้ในปีที่ทำงานเกษตรได้ผลดี เพื่อชดเชยความเสียหายในปีที่ไม่ได้ผล เหตุนี้เกษตรกรจึงได้รับการศึกษาอบรมในเรื่องการออมเงิน และชักจูงให้ฝากเงินตามสมควร

๖. การป้องกันไม่ให้เกษตรกรที่ได้รับสินเชื่อเพื่อการเกษตร ก่อหนี้สินกับบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นปัญหาทำให้เกษตรกรค้างชำระเงินกู้ เนื่องจากนำเงินรายได้จากการขายผลผลิตไปชำระเงินกู้ภายนอกก่อนเพราะมีอัตราดอกเบี้ยสูง ชกส.พึงใช้วิธีการป้องกันโดยการเรียกเก็บหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน หรือให้จำนองที่ดินเป็นประกันเงินกู้ เป็นต้น

สินเชื่อเพื่อการเกษตรควรขยายให้กว้างขวางออกไป เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ซื้อตรงและมีความสามารถให้สามารถเพิ่มการผลิตได้ สำหรับสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส.นั้นมีอัตราดอกเบี้ยต่ำระยะเวลาเหมาะสมแก่ความต้องการทางการเกษตรช่วยให้ผู้กู้ตั้งตัวได้และช่วยเพิ่มการผลิต นั้นย่อมหมายถึง การมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกรผู้นั้น อย่างไรก็ตามสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส.ยังจะต้องมีการพัฒนาต่อไป เพราะยังมีข้อเสียเปรียบสินเชื่อจากภายนอก อยู่ในบางประการที่ไม่อาจตัดพ้อการบางอย่างออกได้และต้องใช้เวลาในการสอบสวนพิจารณาค่าของกู้ อีกทั้งชกส.มีข้อจำกัดในเรื่องความมุ่งหมาย ระยะเวลาและขนาดของวงเงินกู้

นอกจากนี้ ชกส.ไม่อาจให้เงินกู้ตามความต้องการเพื่อใช้นอกรงาน
เกษตรได้ เพราะอยู่นอกขอบข่ายการดำเนินงานของชกส. ฉะนั้นเพื่อประโยชน์
ของเกษตรกร ชกส.จึงควรชักจูงเกษตรกรให้ชวนขายสะสมเงินฝากของตนเอง
อีกทางหนึ่งด้วย

ในประเทศไทยสินเชื่อเพื่อการเกษตรจากชกส.และสถาบันอื่น ๆ
ยังมีน้อยกว่าสินเชื่อจากภายนอก แม้สินเชื่อชกส.จะมีข้อเสียเปรียบอยู่บ้างแต่
จากการศึกษาสินเชื่อเพื่อการเกษตรทำให้เกิดผลที่ตีต่อฐานะความเป็นอยู่ของ
เกษตรกรในการเพิ่มการผลิตและรายได้ รวมถึงทรัพย์สินต่าง ๆ ของเกษตรกร
ทั้งนี้รัฐบาลไทยจึงควรมีนโยบายขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตรให้กว้างขวางออกไป
เพื่อลดความต้องการสินเชื่อจากภายนอกที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง และข้อบกพร่องอีก
มากมาย และพยายามศึกษาหาหนทางที่จะทำให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรเข้ามามี
บทบาทแก้ไขปัญหาของเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ให้ได้ผล
ยิ่งขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. ๒๕๖๘. การรับลูกค้า การให้
ลูกค้าเงิน. เอกสารประกอบการบรรยาย. กองฝึกอบรม.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. ๒๕๖๕. พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการ
การทำเนิงานสินเชื่อเพื่อการเกษตร. เอกสารประกอบการบรรยาย.
กองฝึกอบรม.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. ๒๕๖๕. รู้จัก ชกส. กรุงเทพฯ
มหานคร : เอกสารเผยแพร่ กองประชาสัมพันธ์.
- ประโชค ชุมพล. ๒๕๖๕. สถาบันการเงิน. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐ-
ศาสตร์และบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โรนอลด์ ไอ. แมกคินนอน. ๒๕๖๒. นโยบายการเงินกับการพัฒนาเศรษฐกิจ
แนวปฏิรูปการเงินในประเทศด้อยพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช
- สมจิต วัฒนาชยาภูล. ๒๕๖๔. สถิติวิเคราะห์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ประกายพรึก
- แสวง กุลทองคำ. ๒๕๐๘. เครดิตการเกษตรมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการ
เกษตรอย่างไร. กรุงเทพมหานคร : การประชุมวิชาการทางเศรษฐศา-
สตร์เกษตรครั้งที่ ๔.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุทิศ นาคสวัสดิ์. ๒๕๑๓. เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

อนันต์ ศรีโสภณ. ๒๕๒๑. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

อำนวยการ ส่งโนรี. ๒๕๒๖. การสร้างตัวแบบทางเศรษฐศาสตร์และธุรกิจโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์. เอกสารทางวิชาการหมายเลข ๑. คณะเทคโนโลยีการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

ตารางผนวกที่ 1

๙๖

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: A:T1 LABEL:
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 6

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	x1	147613.3333	166992.3354
2	x2	69796.9333	53527.1761
3	x3	47394.7333	30212.4260
4	x4	25400.0000	34393.3035
5	x5	42638.6667	49964.0351
DEP. VAR.:	y	43716.9333	83539.9920

DEPENDENT VARIABLE: y

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T (DF= 144)	PROB.	PARTIAL r ²
x1	.0769	.0485	2.587	.11472	.0172
x2	.2193	.2462	3.891	.37457	.0055
x3	.0938	.4475	3.210	.83424	3.05143E-04
x4	-.0552	.2499	-2.221	.82536	3.39236E-04
x5	-.0623	.1522	-2.409	.68295	.0012
CONSTANT	21667.1170				

STD. ERROR OF EST. = 82246.5805

ADJUSTED R SQUARED = .6389

R SQUARED = .8747

MULTIPLE R = .9353

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	65772607206.9200	5	13154521447.3840	1.945	.0905
RESIDUAL	974088001452.4000	144	6764500009.3922		
TOTAL	1039860608559.4000	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: A:TJ LABEL:
 NUMBER OF CASES: 100 NUMBER OF VARIABLES: 8

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	X1	30148.0000	63038.5338
2	X2	10056.6667	20968.6196
3	X3	148933.3333	166775.1638
4	X4	68236.9333	51310.6445
5	X5	47514.7333	30230.5229
6	X6	25400.0000	34993.3035
7	X7	4.8562.0000	51298.4080
DEP. VAR.:	Y	7924.9500	12961.3906

DEPENDENT VARIABLE: Y

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T(DF= 142)	PROB.	PARTIAL r ²
X1	.0003	.0178	-.051	.72602	8.67465E-04
X2	.2898	.0518	7.572	.00000	.1794
X3	.0032	.0070	2.454	.65029	.0015
X4	.0001	.0011	1.016	.60674	.0019
X5	-.0413	.0839	-2.493	.62307	.0017
X6	-.0513	.0379	-3.825	.41079	.0048
X7	.0092	.0222	2.416	.67000	.0012
CONSTANT	6090.0891				

STD. ERROR OF EST. = 11611.5241

ADJUSTED R SQUARED = .7574
 R SQUARED = .7557
 MULTIPLE R = .8698

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	5886145478.6123	7	840877925.5160	6.237	2.212E-06
RESIDUAL	191455076.9000	142	134827490.7751		
TOTAL	25001649168.6720	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: B3T2 LABEL: DEPTA
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 6

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	y	30188.0000	63055.6715
DEP. VAR.:	x1	159581.0000	173288.4616

DEPENDENT VARIABLE: x1

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T (DF= 148)	PROB.
y	.9229	.2128	4.337	.00003
CONSTANT	131720.3817			

STD. ERROR OF EST. = 16.774.9877

R SQUARED = .4128
 F = 16.425

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	50461725.029616000	1	50461725.029616000	10.813	2.654E-05
RESIDUAL	376969249.741210000	148	2547157.099398649		
TOTAL	447430974.770826000	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: D:T2 LABEL: profit
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 6

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	y	30188.0000	63055.6715
DEP. VAR.:	x2	67234.6667	44024.7858

DEPENDENT VARIABLE: x2

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T (DF= 148)	PROB.
y	.2344	.0541	4.336	.00003
CONSTANT	60158.7500			

STD. ERROR OF EST. = 41609.5563

r SQUARED = .4177
 r = .6474

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	32540016970.7000	1	32540016970.7000	18.799	2.671E-05
RESIDUAL	25624066550.5000	148	1731355172.6792		
TOTAL	28878068253.3000	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: DATA LABEL: DATA
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 6

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	Y	10100.00000	69055.6715
DEP. VAR.:	X1	17407.00000	49619.9198

DEPENDENT VARIABLE: X1

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T(DF= 148)	PROB.
Y	.1714	.0631	2.715	.00742
CONSTANT	-42233.9520			

STD. ERROR OF EST. = 48506.3145

R SQUARED = .15474
 F = .7398

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	17396380911.2800	1	17396380911.2800	7.369	7.423E-03
RESIDUAL	849073294238.7200	148	5736979961.0771		
TOTAL	866469615150.0000	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวางแผนทที่ 6

๑๐๑

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: B:T2 LABEL: p1011
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 6

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	y	30188.0000	83055.6715
DEP. VAR.:	x4	30013.3333	43522.9611

DEPENDENT VARIABLE: x4

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T (DF= 148)	PROB.
y	.2546	.0527	4.827	.00000
CONSTANT	22027.9576			

STD. ERROR OF EST. = 40570.7457

r SQUARED = .4300
 r = .6603

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	38376894700.3700	1	38376894700.3700	23.305	3.411E-06
RESIDUAL	24384667662.9700	148	1647608639.4120		
TOTAL	282242973337.0000	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

REGRESSION ANALYSIS
 HEADER DATA FOR: B:T2 LABEL: profit
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 6

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	y	30138.0000	63055.6715
DEP. VAR.:	x5	52538.0007	91784.2954

DEPENDENT VARIABLE: x5

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T (DF= 148)	PROB.
y	.1150	.1193	4.964	.33663
CONSTANT	49067.6558			

STD. ERROR OF EST. = 91300.0928

R SQUARED = .3002

F = 1.5534

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	7332093150.4000	1	7332093150.4000	929	.3366
RESIDUAL	1247397082577.0000	148	8428358066.0608		
TOTAL	1255229175733.4000	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

REGRESSION ANALYSIS

HEADER DATA FOR: A:TJ LABEL:
 NUMBER OF CASES: 150 NUMBER OF VARIABLES: 8

INDEX	NAME	MEAN	STD. DEV.
1	Y	7924.9511	17961.3906
2	X1	30148.0000	63038.5138
3	X2	10056.6667	20968.6196
4	X3	148933.3333	166775.1638
5	X4	68236.9111	51310.6445
6	X5	47504.7333	30230.5229
7	X6	25400.0000	34393.3035
DEP. VAR.:	X7	43562.0000	51298.4080

DEPENDENT VARIABLE: X7

VAR.	REGRESSION COEFFICIENT	STD. ERROR	T (DF= 142)	PROB.	PARTIAL r ²
Y	-.1317	.3166	-.416	.67800	.0012
X1	.0033	.0674	.049	.96102	1.68779E-05
X2	-.2251	.2152	-1.046	.29748	.0076
X3	.0647	.0758	2.480	.01398	.0418
X4	-.2568	.1929	-1.331	.18524	.0123
X5	.4838	.3144	1.539	.12610	.0164
X6	.5814	.1349	4.309	.00003	.1156
CONSTANT	16950.8100				

STD. ERROR OF EST. = 43840.4956

ADJUSTED R SQUARED = .3696

R SQUARED = .3039

MULTIPLE R = .5513

ANALYSIS OF VARIANCE TABLE

SOURCE	SUM OF SQUARES	D.F.	MEAN SQUARE	F RATIO	PROB.
REGRESSION	119175027371.6700	7	17025003981.6810	8.858	5.041E-09
RESIDUAL	27792244538.9800	142	1921989053.0210		
TOTAL	392097473400.6500	149			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำรับรองและยินยอมของคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสแล้ว

เขียนที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
ข้าพเจ้าขอให้คำรับรองว่าคู่สมรสของข้าพเจ้า คือ.....
ซึ่งจดทะเบียนเป็นลูกพี่ลูกน้องของข้าพเจ้า และสหกรณ์การเกษตร
ได้จดทะเบียนสมรสที่อำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่.....และทะเบียนที่.....

ข้าพเจ้ารับรองว่า ข้าพเจ้าทำงานเกษตรด้วยกันกับคู่สมรสของข้าพเจ้าโดยตลอด
และรับรองว่าหนี้เงินกู้ยืมของคู่สมรสของข้าพเจ้าซึ่งก่อไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามารถชำระคืน
อนึ่ง ข้าพเจ้ายินยอมให้คู่สมรสของข้าพเจ้ากู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร ทำหนังสือคำประกันการชำระหนี้เองลูกค้ำอื่น ข้าพเจ้ายิน
รับรองรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมกับลูกค้ำอื่น และทำนิติกรรมอื่นใดต่อธนาคารเพื่อ
การเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ และข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบร่วมกับคู่สมรส
ของข้าพเจ้าทุกประการ

.....ผู้ให้คำรับรองและยินยอม

.....พยานและผู้รับรองลายพิมพ์นิ้วมือ
(.....)

.....พยานและผู้รับรองลายพิมพ์นิ้วมือ
(.....) และผู้เขียน

สรุปความเห็นของผู้สอบสวน

	ดี	ไม่ดี
1. การให้ความร่วมมือในการสอบสวน	☐	☐
2. ประพฤติการชำระหนี้สิน	☐	☐
3. ชื่อเสียงของผู้ขอขึ้นทะเบียน	☐	☐
4. ความมั่นคงแน่นแฟ้นในการประกอบอาชีพ	☐	☐
5. การขอขนาบมาใช้วิธีปฏิบัติการเกษตรที่วิชา.....	☐	☐
6. สุขภาพของผู้ขอขึ้นทะเบียน	☐	☐
7. ความร่วมมือในการประกอบอาชีพการ.....ของดินใน.....บริเวณ	☐	☐
8. มูลค่าของทรัพย์สิน ☐ มากกว่า ☐ น้อยกว่า หนี้สินสำคัญ		
9. รายได้การเกษตร ☐ มากกว่า ☐ น้อยกว่า ราคาสินค้า		
10. ข้อสังเกตอื่น ๆ.....		
สรุปความเห็น ☐ ควรรับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำ โดยมีเหตุฉะฉาน คือ.....		
☐ ไม่ควรรับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำ เพราะ.....		
ราฟลักษณะตามข้อ.....แห่งข้อบังคับฉบับที่.....		
ลงชื่อ.....พนักงานผู้สอบสวน (.....) ตำแหน่ง.....		

ความเห็นพนักงานผู้ตรวจเอกสาร

ควรรับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำ โดยมีเหตุฉะฉาน คือ.....

ไม่ควรรับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำ เพราะ.....

ราฟลักษณะตามข้อ.....แห่งข้อบังคับฉบับที่.....

ลงชื่อ.....พนักงานผู้ตรวจ
(.....)
ตำแหน่ง.....

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา.....อำเภอ.....

รายการขอขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำประจำสาขา ส่วนที่ 2 (ข้อมูลผู้ขอขึ้นทะเบียน)

ชื่อลูกค้ำ.....ชื่อคู่สมรส.....ที่อยู่.....

วันทะเบียนลูกค้ำฉบับที่.....วันที่.....
กลุ่มที่.....เลขทะเบียนที่.....

8. รายการทรัพย์สินที่สำคัญ (รวมยอด.....บาท)

ก. **ที่ดิน** (จำนวนประเภทที่ดิน นาข้าว ที่ปลูกพืชไร่ สวนไม้ยืนต้นและไม้เตา ป่าไม้ใช้ทำประโยชน์และที่ดินประเภทอื่น)

ข. **โรงเรือน** (เช่น บ้าน ฝูงจาง เป็นต้น)

ประเภท	หนังสือแสดงสิทธิประเภท เลขที่ หรือหนังสือแสดงการครอบครอง ที่ทางราชการออกให้	ชื่อเจ้าของที่ดิน	ที่ดินตั้งอยู่	เนื้อที่	มูลค่า (บาท)	ประเภท และ ลักษณะ	ขนาด (เมตร)	โครงสร้าง				สภาพ	มูลค่า (บาท)
								เสา	พื้น	ฝา	หลังคา		
รวม												รวม	

ค. **เครื่องจักรกลการเกษตร เครื่องมือการเกษตร**

ง. **สัตว์ใช้งาน สัตว์ทำพันธุ์ และสัตว์รอขาย**

จ. **ทรัพย์สินอื่น ๆ**

ประเภท	สภาพ	มูลค่า (บาท)
รวม		

ประเภท	ใช้งาน		ทำพันธุ์		รอขาย	
	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า
รวม			รวม			

รายการ	จำนวน	มูลค่า (บาท)
รวม		

หมายเหตุ.....
.....
.....
.....

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

สาขา.....หน่วยอำเภอ.....

ข้อมูลลูกค้ารายคน ส่วนที่ 1

ชื่อลูกค้า.....ชื่อคู่สมรส.....ที่อยู่.....

ยื่นทะเบียนลูกค้าฉบับที่.....วันที่.....
 กลุ่มที่.....ประเภทบัญชี.....

1. รายการทรัพย์สิน	พ.ศ.			พ.ศ.			พ.ศ.		
	ประเภท	จำนวน	มูลค่า	ประเภท	จำนวน	มูลค่า	ประเภท	จำนวน	มูลค่า
ก. ที่ดินของตนเอง									
ข. ไร่/นา									
ค. เครื่องจักรกล									
ง. สัตว์เลี้ยง									
จ. ทรัพย์สินอื่น ๆ									
หมายเหตุ		รวม		รวม		รวม			

2. รายการหนี้สินสำคัญ	ญาติ/เพื่อน	พ่อค้า/นายทุน	สถาบันการเงินอื่น	อื่น ๆ	ญาติ/เพื่อน	พ่อค้า/นายทุน	สถาบันการเงินอื่น	อื่น ๆ	ญาติ/เพื่อน	พ่อค้า/นายทุน	สถาบันการเงินอื่น	อื่น ๆ
	จำนวนเงินกู้ยืม											
อัตราดอกเบี้ย												
หนี้คงเหลือ												
หลักประกัน												

3. การที่ประกันหนี้เงินกู้ให้แก่ลูกค้าอื่น	ก. การรับผิดชอบร่วมกัน	☐ ยอม ☐ ไม่ยอม	ค. การรับผิดชอบลูกหนี้ร่วม	☐ ยอม ☐ ไม่ยอม	ก. การรับผิดชอบลูกหนี้ร่วม	☐ ยอม ☐ ไม่ยอม
	ข. การค้ำประกันผู้อื่น	ชื่อ.....เลขทะเบียน.....	ข. การค้ำประกันผู้อื่น	ชื่อ.....เลขทะเบียน.....	ข. การค้ำประกันผู้อื่น	ชื่อ.....เลขทะเบียน.....

4. รายได้	พ.ศ.						พ.ศ.						พ.ศ.					
	*	*	*	*	*	รวม	*	*	*	*	*	รวม	*	*	*	*	*	รวม
ก. การเกษตร	**	**	**	**	**		**	**	**	**	**		**	**	**	**	**	
(1) ชื่อพันธุ์ที่ใช้						XX						XX						XX
(2) ขนาดการผลิตทั้งหมด						XX						XX						XX
(3) จำนวนพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์						XX						XX						XX
(4) ผลผลิตที่ได้รับทั้งหมด						XX						XX						XX
(5) ผลผลิตส่วนเพื่อขาย						XX						XX						XX
(6) มูลค่าส่วนเพื่อขาย																		
ข. มิใช่การเกษตร (สุขี)																		
						รวมทั้งหมด						รวมทั้งหมด						รวมทั้งหมด
ปริมาณปุ๋ยหรืออาหารสัตว์ที่ใช้																		
5. ค่าใช้จ่าย																		
ก. การเกษตร																		
(1) ค่าปุ๋ยหรือค่าอาหารสัตว์																		
(2) ค่ายา																		
(3) ค่าพันธุ์																		
(4) ค่าแรงงาน																		
(5) ค่าอื่น ๆ																		
รวม (1) ถึง (5)																		
ข. คร่าเรือน																		
ค. อื่น ๆ																		
						รวมทั้งหมด						รวมทั้งหมด						รวมทั้งหมด
6. หลักประกันเงินกู้																		
(1) รับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม	หนังสือกู้ที่ _____ ลงวันที่ _____						หนังสือกู้ที่ _____ ลงวันที่ _____						หนังสือกู้ที่ _____ ลงวันที่ _____					
(2) บุคคลค้ำประกัน	หนังสือค้ำประกันลงวันที่ _____						หนังสือค้ำประกันลงวันที่ _____						หนังสือค้ำประกันลงวันที่ _____					
ชื่อผู้ค้ำประกัน	1 _____ 2 _____						1 _____ 2 _____						1 _____ 2 _____					
(3) จำนวนที่ดิน	ลำดับที่ _____ วงเงินจำนวน _____ บาท						ลำดับที่ _____ วงเงินจำนวน _____ บาท						ลำดับที่ _____ วงเงินจำนวน _____ บาท					
(4) หลักประกันอื่น (ระบุ)																		
7. หนังสือกู้เงินของลูกหนี้	ที่หรือเลขที่บัญชี	วงเงินกู้	หลักประกัน	สิ้นสุดวันที่	ที่หรือเลขที่บัญชี	วงเงินกู้	หลักประกัน	สิ้นสุดวันที่	ที่หรือเลขที่บัญชี	วงเงินกู้	หลักประกัน	สิ้นสุดวันที่						

